

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Diplomová práce

2020

Bc. Jiří Čihák

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Role experta ve fotbalových televizních přenosech

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Jiří Čihák

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Trunečka

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 6. ledna 2020

Jiří Čihák

Bibliografický záznam

ČIHÁK, Jiří. *Role experta ve fotbalových televizních přenosech*. Praha, 2020. 112 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce Mgr. Ondřej Trunečka.

Rozsah práce: 113 842 znaků (včetně mezer).

Anotace

Následující diplomová práce *Role experta ve fotbalových televizních přenosech* se zabývá specifickým a poněkud neukotveným prvkem sportovní žurnalistiky, kterým jsou televizní experti. Prostřednictvím originálních skutečností a v Česku dosud nepopsaných příběhů nastiňuje vývoj jejich pozice v zahraničí, díky původním rozhovorům s předními osobnostmi z oboru pak může nabídnout i ucelený pohled na jejich činnost v tuzemských médiích, a to se zvláštním zaměřením na fotbalové přenosy. Na základě získaných informací vysvětluje, proč jsou experti pro sportovní žurnalistiku důležití a platní, ale zároveň poukazuje na možné nedostatky, jež s sebou přítomnost odborníků přináší. Rozebírá například i proměnu kritérií, která televize při výběrů expertů zohledňovala v minulosti a která upřednostňuje nyní. Zabývá se jejich povinnostmi, úkoly, jak ve studiu, tak na komentátorském stanovišti, i citlivými tématy, jež se s působením expertů vážou, a v neposlední řadě zkoumá motivaci samotných sportovců, kteří po ukončení svých aktivních kariér do médií míří. Zjišťuje, čím je pro ně právě tento směr atraktivní. Hlavní metodou při zpracování materiálu jsou hloubkové polostrukturované rozhovory.

Annotation

This diploma thesis *The role of a pundit in football television broadcasting* focuses on television pundits, the specific and relatively undefined phenomenon of sports journalism. The first part outlines the development of pundits within the history of sports journalism in the world. The second part offers a comprehensive view of the work of sports pundits in Czech media through semi-structured in-depth interviews with experts from the field. For example, the thesis examines the importance of pundits in sports broadcasting and focuses on their work in the studio as well as in the commentary box. At the same time, it points out possible issues and sensitive topics that are connected with their role. The thesis also examines the motivation of athletes who became pundits. Its main focus is on football television broadcasting.

Klíčová slova

Expert, spolukomentátor, televize, fotbal, sportovní žurnalistika, sportovní přímý přenos, televizní komentář, medializovaný sport

Keywords

Pundit, expert, color-analyst, summarizer, television, football, sports journalism, live sports broadcasting, television commentary, mediated sport

Title

The role of a pundit in football television broadcasting

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu diplomové práce Mgr. Ondřeji Trunečkovi za jeho cenné rady a připomínky. Zároveň děkuji všem respondentům, kteří mi věnovali svůj čas a poskytli rozhovory, bez nichž by tento text nikdy nemohl vzniknout.

Obsah

Úvod	2
I. PŘEDSTAVENÍ PRÁCE	5
1. Základní vymezení a metody	5
1.1 Výběr respondentů	6
II. DLOUHÁ CESTA KE SPORTOVNÍM EXPERTŮM	8
2. Trendy v soudobé sportovní žurnalistice	8
3. Začátky expertů v médiích	11
3.1 Kořeny v antice	11
3.2 Názor jako součást žurnalistického sdělení	12
4. Rozšíření expertů do sportovní žurnalistiky	14
4.1 Sport zvyšuje náklad	14
4.2 Změny s příchodem televize	15
4.3 Vliv mnichovské tragédie Manchesteru United	17
4.4 První panel expertů a velké vítězství ITV	18
4.5 Expert na komentátorském stanovišti	21
4.6 Experti příčinou úpadku sportovní žurnalistiky?	24
III. EXPERTI V ČESKÉM PROSTŘEDÍ	28
5. Základní vymezení rolí	28
5.1 Spolukomentátor	28
5.2 Studio	29
6. Experti v kontextu doby	32
6.1 Průkopníci	32
6.2 Hokej o krok napřed	35
6.3 Česká fotbalová liga a vliv televize Nova	37
7. Současnost se zaměřením na fotbalové přenosy	40
7.1 Rozdílný přístup O ₂ TV a České televize	40
7.2 Kritéria při výběru expertů	44
7.3 Kritika jako citlivé téma	47
7.4 Příprava expertů	49
7.5 Motivace sportovců pro práci v médiích	52
7.6 Přínos expertů pro sportovní žurnalistiku	55
8. Perspektiva expertů v blízké budoucnosti	58
8.1 Zkušenosti ze zahraničí a předpovědi pro české prostředí	58
Závěr	62
Summary	64
Použitá literatura	65
Teze diplomové práce	71
Seznam příloh	74
Přílohy	75

Úvod

Pustíte-li si na televizní obrazovce téměř jakékoli sportovní vysílání, jejich přítomnost vás už dávno nepřekvapí. Naopak. Bývalí i současní hráči, závodníci, rozhodčí či trenéři se stali nedílnou součástí přenosů z nejrůznějších sportovních disciplín. Svými postřehy doplňují redaktory ve studiu i komentátory přímo na stadionu, přinášejí originální postřehy, analyzují situace a jejich úkolem je nabídnout jiný pohled: odborný.

Televizní experti, kterým se věnuje tato diplomová práce, mohou divákovi na základě vlastních zkušeností nabídnout něco, co novinář nedokáže. Jejich vhled může fanouškům konkrétní sportovní odvětví v leccems přiblížit, zážitek ze sledování přenosu prohloubit, ale rovněž ho třeba nedostatečnou přípravou znehodnotit.

Nároky na televizní experty, kteří přicházejí přímo ze sportovního prostředí a velmi často za sebou nemají valnou novinářskou průpravu, se neustále zvyšují. Jejich hlas má váhu nejen v daném médiu, ale často je oslovují coby odborníky i píšící žurnalisté a jejich výroky rezonují samozřejmě také na sociálních sítích. Experti v televizním sportovním vysílání jsou pod stále větším drobnohledem, mnohdy ještě výraznějším než samotní novináři.

Proto se v únoru 2018 po olympijském závodě lyžařek v superobřím slalomu v jihokorejském Pchjongčchangu, který senzačně vyhrála Ester Ledecká, snesla na Českou televizi velká kritika. Zaprvé kvůli tomu, že závod odvysílala vzhledem k časové kolizi s hokejem pouze ze záznamu, a zadruhé kvůli výkonu spolukomentátorky Lucie Hrstkové, jež zlatou jízdu české sportovkyně doprovázela se zkušeným komentátorem Petrem Vichnarem.

Řadě diváků se nelíbilo, jak Hrstková coby expertka jízdu kritizovala, neustále mluvila o chybách a nereflektovala mezičasy, které naznačovaly, že se Ledecká řítí do cíle senzačně první. „*Ve studiu jsem expert, ne fanoušek. Mým úkolem je popsát, co se na trati děje, jakou chybu závodník udělal,*“ hájila se tehdy Hrstková (iDNES.cz, 2018).

Vášeň kolem jejího výkonu dokazují, do jaké pozice se televizní experti v rámci sportovního vysílání už i v Česku dostali. Přestávají být v pozadí, jejich postavení v přenosech roste a pro některá odvětví jsou už takřka nepostradatelní. Nebo si snad dovedete představit příští hokejové mistrovství světa bez expertních glos? A co olympijské hry a fotbalové šampionáty? Atletiku? Biatlon?

„Jejich největší přínos vidím v prostřednictví mezi divákem a samotným sportem. Přestože si myslím, že se umím do pozice hráče vcítit a popsat ji, pokud to za mě udělá expert, jenž tu situaci mnohokrát zažil, jeho hlas bude mít mnohem větší validitu než ten můj,“¹ vysvětluje Robert Záruba, šéfkomentátor České televize, který se v průběhu devadesátých let podílel na zařazení expertů do pravidelného hokejového vysílání. I o jeho poznatky se tato diplomová práce opírá, byť zevrubnějšímu zkoumání podrobí především využití expertů ve fotbalových přenosech.

Kromě vlastního pozorování a odborné literatury využívá zkušeností předních českých komentátorů v čele s Jaromírem Bosákem, Petrem Svěceným a Tomášem Radotínským. Součástí práce jsou rovněž původní rozhovory se samotnými experty – Janem Rajnochem, Luděkem Zelenkou či Tomášem Pešírem, bývalými fotbalovými profesionály, kteří po aktivní kariéře nebo ještě v jejím průběhu začali s médii spolupracovat.

Právě uskutečněné rozhovory nabídnou pohled na roli experta v řadě různých ohledů: od vývoje jejich specializace přes současné tendence. Text rovněž zmiňuje kritéria výběru, specifickou přípravu i přístup k problematickým tématům, mezi která se řadí například kritika bývalých spoluhráčů, přátel.

Práce zachycuje postupný vývoj role sportovních expertů v Československu a Česku, hlavní milníky, dále také události a příběhy, které jejich postavení zejména ve fotbalovém vysílání formovaly v zahraničí. Tam se jejich pozice vyvinula v plnohodnotnou

---

¹ Z rozhovoru s Robertem Zárubou, 28. 1. 2019. Viz příloha č. 1

žurnalistickou profesi, například v Anglii mají experti od roku 2018 vlastní kategorii v rámci cen, které každoročně udílí tamní *Sports Journalists' Association*, největší profesní organizace sportovních novinářů na světě (Sports Journalists' Association, 2018). V rámci televizních cen, jež rozdává ve Velké Británii *Royal Television Society*, jsou zase experti v jedné kategorii se sportovními moderátory a komentátory (Royal Television Society, 2019). A už od roku 1993 dostávají sportovní experti a spolukomentátoři sošky ve vlastní kategorii i na prestižních *Sports Emmy Awards* ve Spojených státech amerických (The Emmys, 2019).

Úvodní pasáž dále popisuje mimo jiné fenomén medializovaného profesionálního sportu a s ním spojené trendy, mezi které využívání odborníků neodmyslitelně patří. Cílem analytické pasáže této diplomové práce je pak rozebrat roli fotbalových expertů v současném českém prostředí a nabídnout například i pohled na rozdílný přístup dvou nejvýraznějších hráčů na tuzemském trhu – České televize a stanice O₂ TV Sport – k přímým přenosům z jednotlivých utkání. Společně s respondenty z oboru se pokusí předpovědět, jaká by mohla být role expertů v blízké budoucnosti, ať už ve studiích, na komentátorském stanovišti nebo i v jiných částech vysílání.

Prvotní teze sice zmiňovaly i porovnání získaných informací se skutečností na příkladu několika vybraných fotbalových zápasů, ovšem vzhledem k tomu, že jsou zjištění proti původnímu záměru mnohem rozsáhlejší a týkají se rozličných oblastí, bylo by nutné pro jejich důkladné ověření uskutečnit mnohem širší analýzu. Proto bylo v práci od tohoto kroku upuštěno.

Text by měl doplnit a obohatit poznatky akademických prací z předchozích let, které se věnovaly především zpracování sportovních přenosů jako celku či jejich komentátorům, ale roli expertů často zmiňovaly pouze okrajově.

I. PŘEDSTAVENÍ PRÁCE

1. Základní vymezení a metody

Zvolenou metodou pro zpracování této diplomové práce jsou polostrukturované hloubkové rozhovory, které, jak uvádí například Renáta Sedláková (2014, s. 211), patří k nejčastěji využívaným technikám kvalitativního přístupu k výzkumu médií.

Umožňují vstoupit do světa samotných účastníků a vidět věci z jejich perspektivy (Corbin a Strauss, 2015 s. 14), což je právě pro zvolené téma televizních expertů žádoucí.

Polostrukturované rozhovory se skládají ze dvou základních typů otázek. Ty primární jsou předem připravené, ať už doslovně nebo formou tematických okruhů, sekundární, nebo také sondážní otázky jsou doplňující a vznikají až na základě průběhu samotného interview (Sedláková, 2014, s. 211).

V tomto konkrétním případě byly primárními otázkami například ty ohledně přínosu expertů pro sportovní žurnalistiku nebo jejich budoucnosti. Některé dotazy se pak logicky lišily i podle postavení a zkušeností jednotlivých respondentů. Zatímco u komentátorů byla důležitým tématem kritéria pro výběr odborníků, u expertů byly v mnohem větší míře akcentovány konkrétní rysy jejich práce: úkoly ve vysílání, příprava na přenosy, motivace.

Lehce stranou stojí rozhovor s Robertem Zárubou, jenž sice není fotbalovým odborníkem, ale ze své pozice mohl nabídnout teoretičtější vhled do problematiky a přiblížit historický vývoj. Také proto interview s ním předcházelo těm ostatním.

Pozměněnou strukturu měl do jisté míry i rozhovor s Dušanem Mendelem a Václavem Svobodou, jehož hlavním cílem bylo poodhalit okolnosti zapojování expertů v devadesátých letech v rámci přenosů televize Nova. Z ryze fotbalových respondentů pak v práci dostávají prostor jak zástupci České televize, tak O₂ TV.

Všechny rozhovory vznikaly při osobních setkáních v průběhu celého roku 2019 a trvaly průměrně jednu hodinu. O některé jejich pasáže se opírá analytická část této práce, přepis je pak k nahlédnutí v příloze.

1.1 Výběr respondentů

Robert Záruba (nar. 1967) je šéfkomentátor České televize a vysokoškolský pedagog. Na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy přednáší o televizní sportovní žurnalistice. V devadesátých letech se podílel na začlenění expertů do komentování přímých přenosů. Činnosti sportovních odborníků se mimo jiné dotkl i ve své diplomové práci *Svědectví o historii Hlavní redakce tělovýchovy a motorismu Československé televize Praha* z roku 1989.

Jaromír Bosák (nar. 1965) komentuje v České televizi od první poloviny devadesátých let, na začátku nového tisíciletí sportovní redakci vedl. Věnuje se především fotbalu, v posledních letech také golfu. Vedle České televize spolupracuje i s Televizí Seznam, je autorem několika knih a má vlastní talk show. Na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy přednáší o sportovních médiích ve světě.

Petr Svěcený (nar. 1974) už v šestnácti letech nastoupil do redakce sportu České televize, kde vyšplhal až na pozici fotbalového komentátora. Z žurnalistiky na čas odešel, působil jako mluvčí v Mladé Boleslavi a na fotbalové asociaci. Po osmi letech se ale k novinářině vrátil coby jedna z hlavních tváří stanice O₂ TV Sport.

Tomáš Radotínský (nar. 1975) se komentování fotbalu věnoval na kabelových stanicích Eurosport, Sport 1 i Galaxie Sport. Deset let byl v televizi Nova, odkud v roce 2015 zamířil do O₂ TV Sport, kterou v začátcích vedl jako šéfkomentátor.

Dušan Mendel (nar. 1973) a **Václav Procházka** (nar. 1962) byli u startu televize Nova, oba jako fotbaloví komentátoři. Mendel je nyní vedoucím sportu, Svoboda, který na začátku devadesátých let působil také v Československé televizi a ještě předtím, pod pseudonymem Václav Poděbradský, v rozhlase, pracuje na Nově jako šéfrežisér. Na jejich

návrh proběhlo setkání formou dvojrozhovoru.

Luděk Zelenka (nar. 1973), nejzkušenější z oslovených expertů a také bývalý úspěšný fotbalista, který nastupoval za řadu českých klubů včetně Žižkova, Slavie či Brna. Nastřílel 92 ligových branek. Jako expert se zúčastnil mistrovství Evropy i mistrovství světa. Vedle televizní práce se věnuje například vlastním fotbalovým kempům pro děti. Je manažerem české reprezentace v malém fotbale.

Jan Rajnoch (nar. 1981) je patnáctinásobný český fotbalový reprezentant. Vyzkoušel si krátké angažmá v Německu, čtyři roky strávil v Turecku. Je odchovancem Sparty, úspěchy ale v Česku zažil hlavně v Mladé Boleslavi. V O₂ TV působí jako expert při ligových zápasech, má trenérskou licenci a vede starší dorost v pražském Motorletu.

Tomáš Pešír (nar. 1981) v Česku nastupoval za Blšany, Slavii či Most, ale zkušenosti má také se zahraničním fotbalem. Byl v Turecku, Skotsku, na Kypru i Slovensku. Kariéru ukončil v Polsku. Je předsedou Hráčské fotbalové unie, což jsou fotbalové odbory. Zároveň působí jako vedoucí ženské reprezentace. S Českou televizí začal jako expert spolupracovat v roce 2017.

II. DLOUHÁ CESTA KE SPORTOVNÍM EXPERTŮM

2. Trendy v soudobé sportovní žurnalistice

Ještě nikdy nedostával sport v médiích tak podstatný prostor jako v současnosti. „*Je nepřehlédnutelným kulturním a sociálním jevem, který dnes významem překračuje kteroukoli ze svých historických kontur. Je fenoménem, o jehož existenci jsme cíleně – vedle nejdůležitějších politických událostí a počasí – mediálně globálně informováni s pravidelností skutečně železnu.*“ (Sekot, 2008, s. 9).

Sport a média tvoří pevně provázaný svazek (Sekot, 2006, s. 203). Vzájemně se potřebují. Kvůli prestiži, pozornosti i penězům. Výnosy z televizních práv jsou už čtyřicet let největším zdrojem příjmů každých olympijských her (Billings, 2011, s. 35). Pro různé sportovní organizace a kluby napříč odvětvími jsou podobné výdělky dokonce existenčně důležité. Sport se vyvinul v luxusní byznys, který jen ve Spojených státech vydělává miliardy dolarů (Billings, Butterworth a Turman, 2015, s. 1).

Zejména díky rozmachu masových médií v druhé polovině dvacátého století a s postupující digitalizací se dostal do popředí zájem široké veřejnosti. Některé významné podniky typu olympijských her či fotbalových šampionátů mají masivní globální dosah a v době svého konání zcela zastíňují jakékoli jiné události (Děkanovský, 2008, s. 11). Schopnost sportu generovat divácký zájem je naprosto jedinečná, což lze dokumentovat i na příkladech z českého prostředí.

Přivítání zlatých hokejistů po návratu z olympiády v Naganu v roce 1998 na Staroměstském náměstí a ve vile prezidenta republiky Václava Havla je druhým a třetím nejsledovanějším pořadem v historii měření peplemetry (přes 4,5 milionu diváků). Závěrečná třetina samotného finálového utkání proti Rusku v pořadí hned následuje (MediaGuru, 2013).

Za posledních dvacet let se trh pochopitelně ještě výrazně rozšířil. Prostor pro vysílání sportu se zmnohonásobil i díky vzniku satelitních a kabelových kanálů. Jedním z

nejznámějších v Česku byla Galaxie Sport, než ji v roce 2008 pohltila televize Nova (Lupa.cz, 2008). Již zcela běžnou záležitostí jsou specializované programy s vyhraněným zaměřením, třeba jen na jedno odvětví či soutěž.²

Do závratných výšek vyletěly také ceny vysílacích práv na nejžádanější sportovní akce a soutěže³, které proto pomalu mizí z veřejnoprávních televizí. Ty už si ho dále nemohou dovolit, a tak se špičkový sport přesouvá na komerční stanice a jiné placené platformy, což je jedna z nejcharakterističtějších tendencí současného medializovaného sportu (Boyle a Haynes, 2004, s. 54).⁴

Jak píšou Andrew Billings, Michael Butterworth a Paul Turman (2015, s. 47), sportovní média v období poslední dekády expandovala po všech směrech. S nástupem internetu a s ním spojených sociálních sítí navíc dostala úplně jiný rozměr. Zrychlila a začala pracovat s novými prvky, jako jsou například detailní statistiky.

„Internet se stal ideálním médiem pro všechny zažrané sportovní nadšence a je užitečný i pro běžné fanoušky. Jeho dostupnost, interaktivita, rychlost a multimedialita zapříčinily zásadní změnu v tom, jak média ke sportu přistupují. A nikdo neví, kam až ta změna povede. Internet je jako nečekané dítě, nejnovější člen sportovní rodiny, který naruší všechny vazby. Roli každého ze starších sourozenců – novin, magazínů, rádia, televize, videopřehrávačů a počítačů – totiž svojí přítomností mění.“ (Real 2006, s. 171)

Důkazem může být aktuální případ z Anglie, kde v prosinci 2019 přenášela dvacet utkání Premier League, to jsou celá dvě kola, streamovací služba Prime Video společnosti Amazon. Bylo to poprvé, co nejvyšší anglickou soutěž nevysílala klasická televize (BBC

---

² O2 TV Fotbal, O2 TV Tenis, GolfChannel, Premier Sport (ostrovní fotbal)

³ Například britská BT Sport podle nejnovější smlouvy platné do roku 2024 zaplatí za exkluzivní práva na vysílání fotbalové Ligy mistrů a Evropské ligy 400 milionů liber ročně (BT Sport, 2019).

⁴ Práva na vysílání olympijských her v současnosti drží společnost Discovery Communications, která spravuje kanál Eurosport. České televizi se na základě sublicence podařilo vyjednat při posledních zimních hrách 2018 v Jižní Koreji alespoň 190 hodin přenosů plus reprízy na jednom programu, z letní olympiády 2020 v Japonsku může odvysílat 300 hodin. Dříve přítom olympiádu nabízela na dvou kanálech i na internetu zároveň (Česká televize, 2018a).

Sport, 2019).

Internet proměnil například i byznys sportovního sázení. Sázkové kanceláře vypisují stovky příležitostí online v reálném čase. A nabídky kurzů i rady či tipy bookmakerů jsou rovněž součástí sportovního vysílání, které už se dávno neomezuje pouze na doprovodný program k jednotlivým zápasům a závodům. Naopak přibývá samostatných diskusních pořadů, a tím pádem i prostoru pro experty, odborníky, bývalé sportovce, známé tváře.⁵

Ti byli součástí sportovních přenosů ještě před startem internetu, ten ovšem jejich roli v mnohém umocňuje. Expertní názory tvoří důležitou složku žurnalistického diskurzu, který jednotlivé sporty obklopuje (Boyle, 2006, s. 74-75).

Jak, to už odhalí následující kapitoly.

---

⁵ V Česku se vedle zpravodajských přehledů a souhrnů sportu pravidelně věnují například publicistické pořady ČT *Dohráno plus* či *Hokej den poté*. Přízeň v tuzemsku získávají také sportovní podcasty zpravodajských médií, v nich se v rolích expertů často objevují i píšící sportovní novináři.

3. Začátky expertů v médiích

Názory nejrůznějších odborníků – původem jak přímo z žurnalistického, tak i z nežurnalistického prostředí – se během posledních desetiletí staly pevnou součástí mediálních výstupů. Platí to pro sport stejně jako pro jiné oblasti, zejména politiku a ekonomiku, které v diskusních pořadech, ale i na stránkách tištěných periodik často komentují například publicisté, politologové, zahraniční zpravodajové, vysokoškolští pedagogové či ekonomové, o nichž můžeme hovořit coby o experech na danou problematiku.

V angličtině se pro ně vžilo označení *pundit*, jehož nejbližším českým ekvivalentem je zavedený pojem expert. Termín je odvozen od slova *pandita*, které v sanskrtu, starém indickém jazyce, označovalo poučeného, vzdělaného člověka (Nimmo a Combs, 1992, loc. 193).

Odborná literatura se punditům systematicky věnuje takřka výhradně v souvislosti s politickou žurnalistikou. V jejím rámci se jako součást médií etablovali a následně posunuli i do ostatních oblastí.

Podle Dana Nimma a Jamese Combse (1992, loc. 448) se jedná o „*kolektiv novinářů, analytiků, politických expertů a dalších specialistů, kteří sdílí své odborné znalosti a názory ve veřejném prostoru.*“

3.1 Kořeny v antice

Právě z poznatků amerických odborníků Dana Nimma a Jamese Combse, již roli expertů v médiích popsali na začátku devadesátých let minulého století v knize *The Political Pundits*, vychází většina autorů, kteří se tématu věnují.

Nimmo a Combs (1992) současné experty považují za nástupce starověkých věstců, proroků a sofistů, antických učitelů moudrosti. Stejně jako jejich starověcí protějšci, také moderní experti potřebují pro své působení určité veřejné fórum. Dříve to byly kupříkladu věštírny v Delfách či aténská agora, dnes jsou to masová média, díky nimž se názory punditů velmi snadno dostávají do veřejného prostoru.

Britský politik a filozof Edmund Burke na sklonku devatenáctého století média označil za

jednu z politických institucí a přiřadil je k výkonné, zákonodárné a soudní moci, které před ním vymezil jiný filozof Charles Louis Montesquieu z Francie (Burns, 1977 cit. podle Nimma a Combse, 1992, loc. 272). Političtí experti v médiích totiž spoluvytvářejí veřejné mínění a následně jej svým hodnocením a analýzou dále posouvají.

Nejen pro čtenáře, posluchače a diváky by měli být autoritou. Brian McNair (2011, s. 71) zdůrazňuje, že takového člověka musí akceptovat zejména politické prostředí, odkud čerpá – často důvěrně – informace, se kterými posléze dále pracuje. Do jisté míry je součástí politického světa, ale zároveň by si měl vždy udržet dostatečný odstup a zachovat si nezbytnou objektivitu a nestrannost.

Totéž, s minimální odchylkami danými specifiky jednotlivých oborů, platí i v ostatních odvětvích, k nimž experti v médiích patří – sportu nevyjímaje. Rozdíly jsou ovšem v tom, jak a kdo plní roli punditů a expertů v žurnalistice psané a v žurnalistice audiovizuální.

3.2 Názor jako součást žurnalistického sdělení

Už zpravodajové v poslední třetině sedmnáctého století přidávali k základním zprávám jejich intelektuální rozbor tak, aby jim čtenáři lépe porozuměli (McNair, 2000, s. 61-62). Ve stejném období začaly noviny v anglosaském světě rovněž tisknout komentované eseje, byť většinou jen anonymně kvůli obavám před stíháním na základě tehdejších feudálních cenzurních zákonů (Silvester, 1997 cit. podle McNaira, 2000, s. 62).

Přechod od obyčejného informování o jednotlivých událostech k jejich komentování a zevrubnější analýze je přirozeným vývojem v historii médií. Brian McNair (2000, s. 61-62) tento proces nazývá interpretativním momentem v žurnalistice.

Moderní komentáře a sloupky se v tisku objevují v průběhu devatenáctého století čili v éře významných společenských změn, které se odrazily i na podobě a obsahu tehdejších médií. Byla to doba masového nárůstu gramotnosti ve společnosti, rozvoje komunikačních technologií i celkové komercializace žurnalistiky. Právě názorové texty tehdy vydavatelům pomáhaly prodávat. McNair (2000, s. 61-62) je dokonce považuje za nejstarší formu infotainmentu.

Už tenkrát se zabývaly rovněž politickými tématy, i když rozvoj politického komentáře a

vzdech politické žurnalistiky jako takové je především záležitostí dvacátého století. Tehdy novináři reagují na vznik politického PR a takzvaných spin doctorů (McNair, 2000, s. 71-73).

„Někteří novináři najednou začali informace interpretovat a postupně získali nové a privilegované postavení v rámci žurnalistického světa. Stali se mediálními autoritami, veřejnými osobnostmi, kterých si mediální organizace, ale i publikum vážilo (...). Navzdory tomu, že byli terčem kritiky ze strany politiků, pundité přežili, prosperovali a svou roli povýšili na samostatnou profesi či minimálně řemeslo. Lpěli na tom, aby jejich názory byly brány se vsí vážností.“ (Nimmo a Combs 1992, loc. 202)

Výsadní postavení si politický komentář vybudoval především v tisku, kde se – na rozdíl od televize – pundité většinou rekrutují z řad samotných novinářů. McNair (2000, s. 72) to vysvětluje na britském příkladu přísnější samoregulace audiovizuálních médií, který lze aplikovat i na ostatní země: *„Oproti tisku se komentář v televizi pohybuje v mantinelech pravidel a směrnic, které musejí dodržovat všechny zpravodajské televizní stanice v zemi. Musí být nejen objektivní, ale i nestranný.“* (McNair, 2000, s. 72)

Podle Briana McNaira (2011, s. 77) tak z novinářů v televizi jako experti zpravidla vystupují jen zahraniční či místní zpravodajové s detailním vhladem do konkrétní problematiky a s přístupem k seriózním zdrojům. Častější je však přítomnost externích punditů, kteří jsou třeba na základě svého akademického postavení nebo jiných mechanismů definováni jako odborníci na konkrétní politické či jiné téma (Tamtéž, s. 81).

Takový model lépe koresponduje i se sportovním prostředím, kde se podle Raymonda Boyla (2006, s. 74) expertem stává bývalý profesionál, nyní součást vysílacího týmu, který sdílí své názory na danou disciplínu a s ní spojené události. K tomu je důležité dodat, že za experta bývá zpravidla považován ten, kdo se v televizní stanici či pořadu objevuje pravidelně, případně je součástí vysílání některé z velkých sportovních akcí, jako jsou olympiády či světové a kontinentální šampionáty. Ti ostatní jsou většinou označováni za běžné hosty, byť hranice mezi nimi a experty jsou mnohdy velmi tenké.⁶

---

⁶ Viz kapitola 5.2 Studio

4. Rozšíření expertů do sportovní žurnalistiky

O vývoji sportovních médií, od zpravodajství po přímé přenosy, vzniklo již mnoho akademických prací, odborných knih i článků. Proto je cílem této kapitoly spíše odhalit a vybrat jednotlivosti a méně známá fakta, které měly vliv a formovaly sportovní žurnalistiku v zahraničí na cestě od strohého výsledkového servisu a jednoduchých zpráv k jejímu modernímu pojetí, jehož součástí jsou v rozličných rolích i sami sportovci. Nejdříve byli respondenti, později jako názoroví lídři, spolukomentátoři, experti.

Příběhů, které proměnu sportovních médií zachycují, je celá řada, z toho důvodu bude v následujících částech kladen – vzhledem k povaze tématu této práce – zvýšený důraz na fotbalovou žurnalistiku v její psané, rozhlasové a především televizní podobě.

4.1 Sport zvyšuje náklad

Vztah žurnalistiky a sportu se vyvíjel velmi pozvolna a podobně jako v případě politického komentáře sílil zejména na území Spojených států amerických a ve Velké Británii.

Psal se rok 1733, když se v americkém *Boston Gazette* objevila jedna z nejstarších zmínek věnovaných boxu, který tehdy společně s jezdeckým či kriketem patřil mezi nejpobulárnější sportovní odvětví (Boyle, 2006, s. 31-32).

Ojedinelých příkladů, kdy noviny osmnáctého století o sport alespoň zavadily, je více. Často se však jednalo o oznámení o konání sportovních událostí, už méně pak o jejich popis či snad dokonce rozbor. Trvalo, než se sportovní zprávy staly pevnou součástí tisku. Ještě na počátku devatenáctého století se v novinách objevovaly jen nahodilé zmínky – a navíc velmi často pouze v případě, že daná událost představovala určitý společenský přesah (Enriquez, 2002, s. 198-199).

První samostatnou – a velmi stručnou – sportovní rubriku měl údajně londýnský *Morning Herald*, jenž byl jedním z anglických vzorů Benjamina Daye, zakladatele *The New York Sun* (Lukšů, 2011, s. 38-39). Právě za Atlantikem se sportovní zpravodajství brzy stalo hitem, nedílným prvkem takzvané žluté žurnalistiky a konkurenčního boje mezi *New York World* (1860) Josepha Pulitzerem, který v osmdesátých letech devatenáctého století jako první sestavil samostatnou sportovní redakci (Boyle, 2006, s. 32), a *New York Journal* (1895) Williama Randolpha Hearsta. Ještě před nimi uspěl se sportovní žurnalistikou,

kteřou dokonce povýřil na roveň hlavních zpráv, James Gordon Bennett, vydavatel listu *New York Herald* (1835) (Lukšů, 2011, s. 38-41).

„Prakticky všechna americká zpravodajská média se snažila informovat veřejnost a zároveň vyrábět produkt, který bude pro lidi zajímavý. V tom hrála sportovní žurnalistika zásadní roli, neboť právě sportovní stránky byly jedním z klíčových faktorů, které posilovaly prodej.“ (Enriquez, 2002, s. 198)

Tahounem sportovní novinářiny se ve Spojených státech brzy stal baseball, zatímco ve Velké Británii jeho roli logicky držel fotbal. Jako první se mu podrobněji věnoval týdeník *The Athletic News* (1875) (Lukšů, 2011, s. 37-38). Seriózní prostor v celostátním denním tisku ovšem dostával až kolem roku 1900. Raymond Boyle (2006, s. 36) k vývoji vztahu fotbalu a médií podotýká: *„Růst fotbalové žurnalistiky usnadnil rozvoj nejrůznějších komerčních aktivit – od sázení po prodej reklamních předmětů. Bez prostoru, kterého se fotbalu v populárním tisku dostávalo, by jistě nezískal tak rozsáhlou a celonárodní popularitu. Ačkoli tisk nevynalezl fotbal, změnil ho tím, jakou důležitost mu kladl. Pomohl tvořit jeho hrdiny.“*

V prvopočátcích se média soustředila na výsledky a reportáže z jednotlivých zápasů, nicméně když se v roce 1905 ve Velké Británii uskutečnil první fotbalový transfer za více než 1 000 liber, dostala fotbalová žurnalistika nový rozměr (Boyle, 2006, s. 36).

Informování o přestupech a s tím spojené spekulace jsou součástí sportovních médií dodnes, tenkrát byly jakýmsi podhoubím pro pozdější zapojení expertů.

4.2 Změny s příchodem televize

Přemýšlení píšicích novinářů do jisté míry proměnil už vznik rozhlasu, který jako první dokázal živě přenášet sportovní události svým posluchačům.⁷ Ještě výraznější vliv na proměnu jejich profese však mělo pravidelné televizní sportovní vysílání. Ve Spojených státech o něm můžeme hovořit v průběhu padesátých let dvacátého století, ve Velké Británii zhruba o dekádu později (Boyle, 2006, s. 40). Revoluční bylo vypuštění komunikační družice Telstar, které v roce 1962 poprvé umožnilo satelitní přenos vysílání

---

⁷ Viz kapitola 4.5 Experti na komentátorském stanovišti

ze Spojených států do Evropy (Boyle a Haynes, 2004, s. 17).

„Dá se říci, že teprve rozvoj vysílacích technologií (zejména stacionárních přenosových družic), které umožnily prakticky bez omezení distribuovat televizní signál z libovolného místa na zeměkouli do jiného, stejně libovolného, dovolil skutečné zpopularizování sportu. Tím, že tento technický rozmach zprostředkoval divákům sportovní události v reálném čase z jakéhokoli pozemského sportoviště, učinil ze sportu součást globální masové kultury.“
(Děkanovský, 2008, s. 35)

A tištěným médiím připravil novou výzvu. Sport se stal dostupný mnohem širšímu publiku než kdy dřív, což noviny musely ve svém přístupu k němu zohlednit. Čtenáři z poslechu rozhlasu či sledování televize věděli, co se během sportovního klání odehrálo, a tak bylo, jak podotýká Jon Enriquez (2002, s. 202-203), mnohem důležitější hledat odpovědi na jinou otázku: proč se to tak odehrálo?

Jedním z průkopníků, jenž se o novou formu pokoušel, byl například Dick Young, novinář z *New York Post*, který kolem roku 1950 jako jeden z prvních reportérů pravidelně zařazoval do svých textů reakce přímých aktérů čili hráčů: *„Bral jsem to jako nedílnou součást příběhu. Starším novinářům se to nelíbilo, protože tenkrát byla jiná éra. Každý si sedl na tribunu a prostě popsal, co viděl. Nikoho nenapadlo vydat se jiným směrem.“*
(Enriquez 2002, s. 202-203)

Na vpravdě odvážný a pokrokový nápad část sportovní novinářské obce nahlížela s despektem. A to nejen ve Spojených státech amerických, ale též ve Velké Británii, kde jsou podobné pokusy známé už z období druhé světové války. Archie Ledbrooke, přední britský sportovní žurnalista zejména čtyřicátých a padesátých let, označil praxi, kdy novináři po zápasech chodili za hráči do šatny, aby si s nimi promluvili a následně je citovali ve svých textech, za *„krok zpátky v umění reportáže.“* (The Blizzard, 2019)

Nejen kvůli audiovizuálním médiím, která se v následujících letech stále častěji hlásila o slovo, byl však takový vývoj nevyhnutelný. Dopad na podobu sportovní – a fotbalové žurnalistiky zejména – měly ale i jiné okolnosti.

4.3 Vliv mnichovské tragédie Manchesteru United

Únor 1958 a letecká katastrofa fotbalového klubu Manchester United byla jednou z nich. Při havárii speciálu na cestě z Bělehradu do Manchesteru zahynulo vedle osmi nadějných fotbalistů rovněž osm předních fotbalových anglických reportérů (Domeneghetti, 2017, s. 118).

K nehodě došlo na letišti v Mnichově při mezipřistání, které bylo nezbytné kvůli dotankování paliva. Ve sněhové vánici letadlo nadvakrát nedokázalo vzlétnout – a když se o start pokusilo potřetí, narazilo do skladu s pohonnými hmotami a vzplálo. Obětí bylo dohromady třadvacet, vedle osmi sportovců a osmi žurnalistů rovněž zahynuli tři trenéři, dva členové posádky a dva další cestující (Manchester United, 2019).

Klub, který už tehdy patřil k nejslavnějším v Evropě, tragédie nepoložila. Naopak. Ač s problémy, o dva týdny později, 19. února 1958, složil z narychlo popůjčovaných fotbalistů i mladíků tým pro utkání Anglického poháru (The Blizzard 2019).

„Nebyli to však pouze United, kteří měli v ten večer potíže postavit plnohodnotný tým. Podobné to bylo i na novinářské tribuně stadionu Old Trafford, kde chybělo devět reportérů, včetně Franka Taylora, který po havárii zůstal kvůli vážným zraněním několik měsíců v mnichovské nemocnici.“ (Tamtéž).

Šéfredaktoři jednotlivých deníků proto museli na utkání vyslat novináře z ostatních oddělení. Jedním z nich byl i David Meek⁸, tehdy politický reportér *Manchester Evening News*, jehož vzpomínky předkládá v magazínu *The Blizzard* (2019) Jon Mackenzie: *„Někteří z nás už v minulosti pár fotbalových zápasů pokrývali, ale stejně dorazila i řada naprostých nováčků. Atmosféra byla tenkrát velmi tísnivá, věděli jsme, že jsme si doslova nazuli boty mrtvých mužů.“*

Právě přítomnost žurnalistů z ostatních sekcí jednotlivých redakcí podle Rogera Domeneghettiho (2017, s. 119-120) nepřimo vedla k tomu, že se v referátech z fotbalových zápasů začaly objevovat citace, výpovědi přímých aktérů. Novináři totiž k utkáním

---

⁸ David Meek (1930-2018) u sportovní žurnalistiky zůstal a stal se její legendou. Jako novinář se od roku 1958 po zbytek kariéry věnoval Manchesteru United a 26 let připravoval s manažerem Sirem Alexem Fergusonem takzvané Programme notes, úvodní slovo každého předzápasového programu (BBC, 2018).

přistupovali stejně jako ke každé jiné události a aby do svých textů mohli zakomponovat i hlasy, začali se ptát „expertů“, jako byli například tehdejší manažeři.

Novinka se uchytila a dále rozvinula i pod vlivem televizního vysílání, které, jak bylo naznačeno výše, kurz psané sportovní žurnalistiky pootočilo mnohem více směrem ke komentativním a názorovým textům. Podobnou cestu záhy následovala i audiovizuální média.

4.4 První panel expertů a velké vítězství ITV

Díru na trhu fotbalového vysílání vyplnila v roce 1970 britská televizní stanice ITV, která jako první složila před mistrovstvím světa v Mexiku diskusní panel expertů – trenérů, bývalých i současných hráčů, kteří celé tři týdny v londýnském studiu diskutovali a sledovali zápasy turnaje, jenž se konal na opačné straně planety, téměř devět tisíc kilometrů daleko. Zrodil se nový formát v britském televizním sportovním vysílání. A byl to mimořádný úspěch (Boyle, 2006, s. 74).

Turnaj, který hostilo pět měst v centrální části Mexika, byl přelomový i z dalších důvodů. Jednalo se například o první fotbalové mistrovství světa, jež se vysílalo barevně (Domeneghetti, 2017, s. 114-115), a britská média se na něj pečlivě připravovala i proto, že anglický národní tým obhajoval zlaté medaile z předchozího šampionátu v Londýně (1966).

Veřejnoprávní BBC i její konkurent ITV, které turnaj na ostrovech přenášely, vytvořily široké televizní týmy, jejichž součástí byli vedle komentátorů i experti. Nápad posadit je do jednoho studia a k jednomu stolu však dostali jen lidé z ITV, která díky tomu předčila BBC v měření sledovanosti. V historii britského vysílání z mistrovství světa ve fotbale se jí to podařilo poprvé a naposledy (Boyle, 2006, s. 74; Domeneghetti, 2017, s. 114-115).

Jimmy Hill, jeden z tehdejších inovátorů a člen diskusního panelu, to označil za „*televizní zázrak*“ (1998, loc. 2559) a ve své autobiografii vzpomínal, co za úspěchem stálo: „*Tu bitvu jsme nevyhráli během devadesáti minut jednotlivých zápasů, ale v pěti minutách před nimi, v deseti minutách přestávky a díky obsáhlému hodnocení po jejich skončení. Dokonale se nám podařilo naplnit náš pečlivě připravovaný plán: složit reprezentativní a kvalifikovaný panel, kde budou zaznívat jasně názory. K tomu jsme potřebovali zástupce z*

Anglie, Irsko a Skotsko, kteří se nebudou bát promluvit a říct doopravdy to, co si myslí. A zároveň budou vtipní. (...) Nebyly to pouze otevřené, znalé a vášnivé diskuse, které zaujaly veřejnost. Experti byli pohlední mladí sportovci. Podařilo se jim vžít do mexické bezstarostné nálady, oblékali se stylově, barevně. Zkrátka, ať to bylo cokoli, fungovalo to!“ (Hill, 1998, loc. 2559-2566)

Obrázek č. 1: Kompletní panel expertů ITV z vysílání k mistrovství světa 1970. Zleva Bob McNab, Pat Crerand, Jimmy Hill, Derek Dougan, Brian Moore (moderátor) a Malcolm Allison.

Také z dochovaných záběrů⁹ je okamžitě zřetelné, jak uvolněné a poutavé debaty byly. Bavili se jejich protagonisté, bavili se diváci. Popularita expertů byla obrovská, během turnaje se z nich staly hvězdy, které naháněli lovci autogramů (Domeneghetti, 2014, s. 115).

Za úspěšným projektem stál vedle Jimmyho Hilla, bývalého fotbalisty, trenéra, experta a později úspěšného moderátora, svérázný producent a později vedoucí sportovní sekce ITV John Bromley. Různé zdroje (Kelner, 2013, loc. 2017-2032; Domeneghetti, 2017, 115-116) se shodují, že během turnaje všechny experty ubytoval v londýnském hotelu *Hendon Hall*, hradil za ně útratu v minibaru a dohlížel na to, aby měli každé ráno připravenou

⁹ Některé pasáže jsou dohledatelné na serveru Youtube.

vychlazenou lahev šampaňského. I to byl podle pamětníků jeden ze střípků, který pomohl uvolněné atmosféře v televizním studiu, kde například Malcolm Allison, jeden z expertů, běžně kouřil doutník (Guardian, 2009).

Vedle něj v panelu zasedli Derek Dougan, Pat Crerand a Bob McNab, který se připojil na poslední chvíli poté, co vypadl z nominace anglického týmu na mistrovství světa (Boyle, 2006, s. 74) (viz obrázek č. 1). Vzpomínky moderátora Briana Moorea pro *Daily Telegraph* zachytil Martin Kelner (2013, loc. 2025-2032): „Poprvé jsme měli během vysílání v televizi vášnivou, kontroverzní a konfrontační diskusi. Někdy s až pobuřujícími a bigotními názory.“

Obrázek č. 2: Malcolm Allison (vlevo) a Alan Mullery (vpravo) při diskusi na ITV. Mezi nimi moderátor Jimmy Hill.

Jako když Malcolm Allison, expert s nejpříkřejšími soudy, označil fotbalisty Sovětského svazu a Rumunska za „sedláky, kteří hrají primitivním způsobem“ (Tamtéž, loc. 2025). Nebo když o anglickém reprezentantovi Alanu Mullerem prohlásil, že je nedostatečně fyzicky připravený pro mezinárodní fotbal. Tento výrok později vedl k jedné

z nejpamátnějších fotbalových diskusí v historii britského sportovního vysílání (viz obrázek č. 2). Představitelé ITV totiž po šampionátu posadili právě Allisona a Mulleryho k jednomu stolu. Jejich sedmiminutovou polemiku následně odvysílali (Kelner, 2013, loc. 2025-2032).

4.5 Expert na komentátorském stanovišti

Na masivní úspěch panelu expertů ITV v následujících letech reagovaly také další televizní stanice. Pojetí přímých fotbalových – a sportovních přenosů obecně – se ovšem v průběhu sedmdesátých let a dále měnilo i v souvislosti s dostupným technologickým pokrokem a rozvojem počítačů.

„Dlouho bylo fotbalové vysílání chápáno jako čistý obraz reality, technologické novinky a jejich využití z něj ovšem udělaly docela jiný zážitek. Přestalo být pouhou alternativou návštěvy stadionu, přestalo být obyčejným dokumentováním toho, co se děje na hřišti. Změnilo se v zábavu.“ (Domeneghetti, 2017, s. 116)

Lídrem na poli televizních inovací byli Američané.¹⁰ Jednou z novinek, kterou umožnil vývoj výpočetních technologií, byl i takzvaný telestrator neboli elektronická tužka (Černohous, 2017, s. 10). Znamou a při sportovních přenosech hojně využívanou pomůcku, jež umožňuje kreslit na pohybující se videozáznam, vymyslel americký fyzik Len Reiffel. Jako první ji využil v roce 1982 při finále Superbowlu, ligy amerického fotbalu, expert John Madden (Boston Globe, 2014).

Obecně se experti ve světě v průběhu druhé poloviny dvacátého století stávají zavedenými členy televizních týmů a pevnou složkou sportovního vysílání. Kromě diskusí ve studiu už vystupují rovněž jako spolukomentátoři.¹¹

„Divácky známá osobnost, s níž komentátor přenosu spolupracoval při hodnocení a vedl

---

¹⁰ Vývoj televizního vysílání ve Spojených státech amerických byl spjat především se jménem Roonea Arledge, producenta televizní stanice ABC, jehož cílem bylo sport divákovi v co největší možné míře přiblížit: umístil ke hřišti ručkové mikrofony, zdvojnásobil až ztrojnásobil standardní počet kamer, zajistil detailní záběry na trenéry a další aktéry včetně roztleskávaček. Velký důraz kladl též na rozvoj opakovaného záběru či stál u zrodu jednoho z nejpůvodnějších amerických sportovních pořadů *Monday Night Football* (Enriquez 2002, s. 205).

¹¹ Že se v některých zemích začali objevovat spolukomentátoři-experti, neznamená, že se dále nekomentovalo také sólově. Mimochodem v Československu bylo typické komentování ve dvou, kdy se u mikrofonu střídali Čech a Slovák.

dialog o sporných momentech akce“, působila například v Německu při vysílání z fotbalového mistrovství světa 1974 (Drbohlav, 1976, s. 108). Německá televize přitom uvažovala ještě o jiném formátu, ten se však při testování před turnajem neosvědčil: „*Pod heslem »osvobodíme přenosy od komentářů«* připravovali projekt, podle něhož měli západoněmečtí diváci sledovat přenosy bez doprovodného slova. Pouze tu a tam, hlavně na začátku a na konci, měl prohodit několik slov nějaký renomovaný odborník.“ (Tamtéž)

Jako předloha pro model děleného komentáře mezi novináře a experta mohly posloužit i první rozhlasové fotbalové přenosy z Velké Británie, které rovněž doprovázeli dva komentátoři. Byť jejich role tenkrát byly vymezeny trochu jinak.

První přímý přenos na ostrovech se uskutečnil 22. ledna 1927 na londýnském stadionu Highbury při zápase Arsenalu a Sheffieldu Wednesday.¹² Některé zdroje (Domeneghetti, 2017, s. 60-61) uvádějí, že se vysílal pouze druhý poločas.

Obrázek č. 3: Inzerát na první přímou rozhlasovou reportáž z fotbalového utkání ve Velké Británii. Součástí byl i diagram hřiště.

¹² Anglie byla v tomto směru za kontinentální Evropou pozadu. První skutečnou sportovní reportáž v Evropě, zprostředkovanou přímo z místa konání, byl přenos z fotbalového utkání Slavie proti Hungárii z pražské Letné. 3. října 1926 ho komentoval Josef Laufer (Bednařík, Jirák, Köpplová 2013, s. 180).

Událost tehdy avizoval inzerát v magazínu *Radio Times* (viz obrázek č. 3, s. 23), který s pozvánkou k rozhlasové reportáži otiskl plánek fotbalového hřiště rozděleného do osmi obdélníků. Zatímco první, hlavní komentátor popisoval hru, ten druhý na základě diagramu čísla od jedné do osmi v průběhu celého utkání přibližoval, ve které části hřiště se právě hraje.

Richard Haynes, profesor ze skotské univerzity ve Stirlingu, v roce 2017 o okolnostech prvního britského fotbalového rozhlasového přenosu hovořil pro BBC v pořadu *Talking Sport - 90 Years of Commentary*: „*Nám z pochopitelných důvodů zní takový komentář přinejmenším zvláště, ale tenkrát bylo hlavním cílem pomoci posluchači v tom, aby si dovedl představit, v jaké části hrací plochy se zrovna vyskytuje míč.*“ (BBC Sounds, 2017)

Komentátorem prvního přenosu byl Henry Blythe Thornhill Wakelam, jeho „dvojkou“, chcete-li doktorem Watsonem, jak byli tehdejší spolukomentátoři označováni, Cecil Arthur Lewis. I když měl první přenos u veřejnosti úspěch a komentátoři byli za svou snahu všeobecně chváleni, byl to až George Allison, další komentátor v pořadí, kdo se na přelomu dvacátých a třicátých let stal skutečným „hlasem fotbalu“. Jednou z prvních komentátorských celebrit. Mimochodem, vedle práce pro BBC zastával rovněž funkci sekretáře fotbalového Arsenalu a v roce 1934 dokonce povýšil na pozici hlavního trenéra. I navzdory tomu dál působil v rozhlase.

„Stal se synonymem fotbalového komentáře. Byl chválen za férovost, nestrannost a svěží styl. Přesto nebyl u všech populární. V dopise, který Radio Times obdržely roku 1929, si pisatel stěžoval, že Allison vytrvale opakuje své vlastní názory na to, jak by se mělo hrát, místo aby popisoval, co se ve skutečnosti opravdu děje.“ (Domeneghetti, 2017, s. 67-68).

De facto tak jako první naplňoval atributy, které jsou dnes spojovány právě se spolukomentátory-experty.

Také Allison ještě komentoval ve dvojici se svým „doktorem Watsonem“, ve třicátých letech však byl tento model pomalu na ústupu. Podle Richarda Haynese (BBC Sounds, 2017) působil neohrabaně, a protože komentátoři získávali stále větší sebevědomí, stal se brzy zcela nepotřebný. Definitivně jej zrušil Seymour de Lotbiniere, od roku 1935 nový

vedoucí vysílání. „Trval na tom, aby tuto roli těch takzvaných doktorů Watsonů zastávali svým popisem sami komentátoři. A otevřel tak v přímých přenosech dveře pro spolukomentátora-experta, jenž může jako doprovod k popisu hry poskytnout i detailnější pohled za kulisy.“ (Domeneghetti, 2017, s. 68)

4.6 Experti příčinou úpadku sportovní žurnalistiky?

Neustále rostoucí tendence k zapojování bývalých i současných sportovců do jednotlivých medií však nemá pouze zastánce, jak by se z předchozích kapitol možná mohlo zdát. Někteří odborníci za přílišnou celebritizaci oboru vidí úpadek soudobé sportovní novinářiny. A to jak v televizi, tak i na ostatních platformách.

Například v tištěných sportovních médiích je s nimi spjatý svébytný žánr takzvaných ghosted columns. Tyto zpravidla krátké a úderné komentáře píšou novináři na základě názorů některého z expertů, pod jehož jménem jsou pak publikovány.¹³ Konkrétně ve fotbalové žurnalistice se tyto sloupky běžně objevovaly od sedmdesátých a osmdesátých let zejména v britských novinách, skokový nárůst platů ve fotbale v průběhu devadesátých let a s ním spojená nižší nutnost přivýdělků tuto praxi zmírnil, leč zcela nevymýtil (Boyle 2006, s. 74). Média komentáře podepsané experty dál využívají například při velkých turnajích, některé mají pravidelné rubriky i v průběhu celé sezony. Výjimkou není ani Česko, v *Deníku Sport* vycházejí každou středu *Přesné trefy Ladislava Vízka*.¹⁴

Podobnou praxi ovšem například David Rowe vnímá jako eticky spornou (2004, s. 46-47). Ostatně z nastudované literatury lze vyčíst několik výtek vůči podobným trendům, které podle mediálních teoretiků na kreditu sportovní žurnalistice nepřidávají.

Jednou z takových je i úkaz spojený především s vývojem v anglosaských zemích, kdy dochází ke stírání rozdílu mezi expertem a novinářem. Zvyšuje se totiž počet sportovců, kteří se bez hlubšího žurnalistického vzdělání či praxe stávají například televizními

---

¹³ Australský fotbalista Harry Kewell žaloval v roce 2005 Garyho Linekera za poznámky v jeho komentáři v *Sunday Telegraph*. Noviny u soudu musely uznat, že Lineker článek nenapsal (Guardian, 2006).

¹⁴ Bývalý reprezentant se ve svém sloupku pravidelně věnuje aktuálnímu fotbalovému dění.

moderátory nebo méně častěji, ale přece, také píšícími novináři.¹⁵

„Přesun bývalých profesionálních sportovců, kteří jsou nekvalifikovaní nebo nedostatečně kvalifikovaní v oblasti žurnalistiky, do novinářských řad zpochybňuje hodnotu celé profese. Zároveň také jejich přítomnost podryvá autoritu těch, kteří sice mají novinářské vzdělání, ale ve sportu se nikdy nedostali na nejvyšší úroveň.“ (Rowe 2004, s. 47)

Mezi ty sportovce, kteří vykročili, obrazně řečeno, na druhý břeh, patří například bývalý brankář Arsenalu Bob Wilson či Gary Lineker, někdejší anglický fotbalový reprezentant. V minulosti to byl také Jimmy Hill, zmiňovaný v souvislosti s úspěšným panelem expertů v ITV. Mimo fotbalové prostředí se v médiích prosadila například Gabby Loganová, jež se na vrcholové úrovni dříve věnovala moderní gymnastice. Všichni zmiňovaní jsou spjatí především s televizí¹⁶ (Boyle 2006, s. 75).

Právě na sportovním vysílání je v očích Raymonda Boyla (Guardian, 2006) úpadek zřetelný v největší míře: *„Na úkor žurnalistiky se do něj dostává mnohem více celebrit. Zábava drtí novinářské principy a hodnoty.“*

Propast mezi novináři, kteří do médií jdou, řekněme, tradiční cestou, a těmi, kteří do nich vstupují na základě své kariéry ve vrcholovém sportu, je běžná (Rowe 2005, s. 47). Mezi časté argumenty žurnalistů podle Raymonda Boyla (2006, s. 170) například patří, že exsportovcům v médiích chybí novinářský cit. A vzhledem k jejich vazbám na prostředí nemají nezbytný odstup a nedokážou klást dostatečně kritické otázky, což je pochopitelně téma i v souvislosti s experty.

Howard Webb, bývalý špičkový anglický fotbalový rozhodčí, který později začal pracovat jako pundit v televizi BT Sport, ve své autobiografii (2016) připustil, že pro něj zejména v začátcích nebylo snadné odhadnout, co je a není možné říct. Nebyl si jistý, kde je pomyslná hrana.

---

¹⁵ Nejčastěji podle Raymonda Boyla (2006, s. 169) míří do novin bývalí hráči kriketu, který je spojený se vzdělanou střední vrstvou – viz Mike Atherton, Derek Pringle či Angus Fraser. V Česku šel podobným směrem fotbalista Robert Neumann, mistr ligy se Slovanem Liberec, který později působil v denících *Sport* a *Právo*.

¹⁶ České příklady sportovců, kteří se stali komentátory, viz kapitola 6.1 Průkopníci

„Naučil jsem se velmi důkladně přemýšlet, než otevřu pusu a cokoli prohlásím. Veškeré potencionálně diskutabilní a kontroverzní názory jsem se snažil opřít o jasně důkazy nebo je probrat s někým z nadřízených.“ (Webb 2016, s. 176-177)

Třeba při utkání Evropské ligy mezi Manchesterem United a Liverpoolem v březnu 2016 ho namíchlo bezohledné chování domácího fotbalisty Marouana Fellainiho, jenž soupeře při hře udeřil loktem. Podle Webba mu přitom podobné chování procházelo až příliš často.

„Proto jsem cítil nutnost se k tomu nějak postavit. V hlavě jsem si sesumíroval, jak to asi podám, když jsem se najednou zarazil. Uvědomil jsem si, že by to mohlo být až moc kontroverzní. A pro jistotu jsem chtěl krytí. Běžel jsem za asistentem režiséra a ptal se ho, jestli bude v pohodě, když o Fellainim řeknu, že se chová jako násilník. Je to celkem silný, Howarde, ale myslím, že to bude v pohodě, slyšel jsem od něj. Dostal jsem zelenou a přesně tak, jak jsem si to naplánoval, jsem to pustil do světa.“ (Webb 2016, s. 176-177)

Ne ve všech případech je však podle kritiků přístup expertů podobný. Otevřenost k publiku a odstup od prostředí přitom patří k nejdůležitějším předpokladům pro jejich činnost.¹⁷

„Pokud někdejší profesionální sportovec chce v médiích pracovat, musí za svým předchozím působením učinit tlustou čáru. Všechny situace musí okomentovat vždy upřímně, klidně se může jednat o kritický komentář vůči jeho přátelům, jenže na to nesmí brát ohled. Jinak se ta práce dělat nedá.“ (Provan, 2004 In: Boyle 2006, s. 169)

Kenneth Wolstenholme (1988 In: Rowe 2005, s. 119-120), někdejší britský fotbalový komentátor, pak vnímá úpadek sportovní žurnalistiky i s ohledem na proměnu jejího jazyku. Mluví o televizím newspeaku, o tom, jak pundité – trenéři, současní i bývalí hráči – vnesli do fotbalového prostředí řadu nesmyslných klišé a bezobsažných vět.

Možná i proto Raymond Boyle (Guardian, 2006) vyzývá, aby zejména televize namísto jeho slepého propagování, nahlížely na sport mnohem více kriticky a analyticky: *„Je přece evidentní, že sportovní vysílání je příliš důležité na to, abychom ho nechali pouze na*

---

¹⁷ Viz kapitola 7.3 Kritika jako citlivé téma

bývalých a současných sportovcích. Kdy jindy máme klást důraz na potřebu novinářské důslednosti než v době, kdy se sport stává mnohem masivnějším a komplexnějším odvětvím než dřív.“

III. EXPERTI V ČESKÉM PROSTŘEDÍ

5. Základní vymezení rolí

V Česku experti ve sportovním vysílání působí ve dvou základních rolích. Jako spolukomentátoři doprovázejí hlavního komentátora přímo při vysílání sportovní události. Nebo ve studiu před začátkem, v přestávkách i na konci sportovního klání hodnotí výkony jednotlivců i týmů. Obě tyto role zpravidla kombinují. V zahraničí se jejich úkoly posouvají rovněž směrem k reportéřské práci.¹⁸

5.1 Spolukomentátor

Model, při němž sportovní utkání či událost s komentátorem-novinářem doprovází spolukomentátor-expert, bývá všeobecně označován za dělený komentář (Česká televize, 2015).

Základní úlohou experta by mělo být doplnění komentátorova popisu toho, co se děje, o to, proč se to děje. Měl by nabídnout odborný pohled, přenos by měl zabarvit a zpestřit, s čímž koresponduje i americké označení color-analyst (Velart, 2005, s. 64). V angličtině pro spolukomentátory používají i další výrazy: summarizer či jednoduše co-commentator.

„(Spolukomentátor) se velmi často ozývá při zařazení zpomaleného záběru, kdy má možnost detailněji prostudovat situaci a vyvodit z ní závěr.“ (Velart, 2005, s. 65)

Rozhodně se však nejedná o nepřekročitelné pravidlo. Vždy záleží především na domluvě konkrétních dvou lidí, komentátora a experta, na jejich možnostech, ale i schopnostech. Neexistují žádné příručky. Pouze zkušenosti těch, kteří se této profesi věnují.

Jaromír Bosák: *„Úloha expertů je jiná než ta naše. My komentátoři jsme tam za všechna fakta, čísla, souvislosti, od expertů člověk chce, aby se více věnovali hře. Mají říct, co se povedlo a co ne, nemají popisovat, ale vysvětlovat. Při fotbale si průměrný divák spousty podrobností nevšimne, kde a jak celá akce vznikla. Co bylo v jejím zárodku? Byla to nacvičená věc? Expert tohle všechno z vlastní zkušenosti pozná a měl by být také schopen to divákovi sdělit.“*

Václav Svoboda: *„Téměř během každého zápasu se objeví nějaké složitější momenty, které*

---

¹⁸ Viz kapitola 8.1 Zkušenosti ze zahraničí a předpovědi pro české prostředí

člověk, který ten sport hrál na vysoké úrovni, dovede logicky ze svého pohledu a zkušenosti posoudit lépe než komentátor. A i kdyby to vyhodnotili oba stejně, tak ať chceme nebo ne, od někoho, kdo ten sport opravdu hrál, to diváci vezmou jinak. Lépe. Opravdově.“

Podle Jana Velarta (2005, s. 63) postřehy expertů coby spolukomentátorů zvyšují atraktivitu a důvěryhodnost zápasu. Jak je ale v práci rozebráno dále¹⁹, ne všechny televizní kanály v Česku tento model využívají. Ve světě jde ovšem o převažující trend.

5.2 Studio

Druhou roli, kterou televizní experti v Česku plní, je ta ve studiu. Zde se jim před začátkem zápasů a dalších událostí, v přestávkách i na konci otevírá prostor pro debatu, rozebírají zásadní momenty a témata. Predikují, glosují, analyzují. Často i pomocí moderních technologií od elektronických tužek po dotykové obrazovky.

Jestliže to okolnosti dovolují, televize se snaží svá studia postavit přímo v dějišti sportovních událostí. Výhodou je pak samozřejmě kontakt s místem i možnost rozhovorů s aktéry přímo v připraveném zázemí.²⁰ Rizika a úskalí mohou naopak přinést vnější vlivy, jako jsou například rozmary počasí či neukáznění fanoušci (Rímský, 2016, s. 143).

Dalším článkem vysílání bývá host, kterého řada diváků, jak podotýká Robert Záruba²¹, s expertem dodnes chybně zaměňuje. Host přitom na rozdíl od stálého experta nemusí mít od sportovní akce odstup. Právě naopak se velmi často jedná o člověka, který je s některým z účastníků konkrétního sportovního přenosu úzce spjatý – zraněného hráče, zástupce vedení klubu, trenéra a podobně.

---

¹⁹ Viz kapitola 7.1 Rozdílný přístup O₂ TV a České televize

²⁰ Díky moderním technologiím však lze rozhovory dělat zdánlivě na jednom místě, i když je respondent třeba i na druhém konci světa. Umožňuje to televizní „trik Arabela“, který Česká televize poprvé vyzkoušela při hokejovém mistrovství 2009, používala ho například i při zimní olympiádě v Pchjongčchangu (Rímský, 2016, s. 199).

²¹ Z rozhovoru s Robertem Zárubou, 28. 1. 2019. Viz příloha č. 1

Hosté v televizních přenosech zpravidla doplňují ve studiu dvojici moderátor-expert²². Přinášejí pohled insidera, ale také emoce. Jako Zdeněk Houšteký, asistent trenéra fotbalové Slavie, jenž byl ve studiu České televize na stadionu v Edenu při zápase osmifinále Evropské ligy proti španělské Seville v březnu 2019. Kvůli předchozímu trestu od UEFA, pořadatele utkání, nemohl být s týmem na lavičce a jeho spontánní reakce na vítězství Slavie 4:3 v prodloužení prostřednictvím sociálních sítí obletěla republiku (viz obrázek č. 4).

„Klobouk dolu! Dokázali jsme něco... To je... Já nemůžu mluvit! Já jsem z toho úplně dojatej, jsem úplně nepoužitelný. To je neuvěřitelný, co se nám povedlo! Já sundávám čepici jako fakt dolů. Nemám slov. Nemám slov,“ líčil rozehvělým hlasem před televizními kamerami (Česká televize, 2019).

Obrázek č. 4: Studio ČT Sport po utkání Slavia – Sevilla na stadionu v Edenu (14. března 2019). Zleva fotbalový expert ČT Erich Brabec, host studia Zdeněk Houšteký a moderátor ČT Pavel Čapek.

Zatímco u hosta je takový projev v krajních případech akceptovatelný, expert, který je

---

²² Hosté se mohou objevit i na komentátorském stanovišti, jako náhradní brankáři Dominik Hrachovina či Lukáš Bartošák při posledních hokejových světových šampionátech. Při mistrovství světa ve fotbale v Rusku zase s komentátorem Jaromírem Bosákem a expertem Luděkem Zelenkou doprovázel jeden ze zápasů domácího mužstva zahraniční zpravodaj ČT Miroslav Karas.

součástí vysílacího týmu, by s podobným výstupem jistě narazil. Byť má jako bývalý sportovec neoddiskutovatelnou vazbu na prostředí, bývalé kluby, spoluhráče, protihráče či trenéry, ve vysílání se od něj vyžaduje maximální profesionalita a objektivita.

Jediným momentem, kdy při běžném televizním vysílání může expert, ale i komentátor od objektivity částečně upustit, jsou mezistátní zápasy, případně pohárové duely mezi českým a zahraničním týmem (Rowe, 2004, s. 122-123).

6. Experti v kontextu doby

Zatímco předchozí kapitoly představily činnost sportovních odborníků, bývalých profesionálů, již se stali či stávají součástí médií, v širších souvislostech a primárně se zaměřením na zahraničí, následující řádky by měly přiblížit historii a současnost tohoto fenoménu na tuzemském mediálním trhu. Vodítkem jsou některé předešlé diplomové a jiné akademické práce, ze všeho nejdůležitější jsou ale vzpomínky a zkušenosti přímých aktérů. Lidí, kteří byli a stále jsou u toho. Díky nim mohl vzniknout ucelený pohled na působení expertů v Československu a Česku.

6.1 Průkopníci

Už Josef Laufer, klasik rozhlasové reportáže, si k některým sportovním odvětvím zval k mikrofonu spolupracovníky, které bychom mohli dnešní optikou označit za experty. Při přenosech jim přenechával odbornou stránku, hodnocení, zatímco se sám soustředil na popis událostí a situací se sportovním kláním spojených (Malina, 1985, s. 62).

V televizním vysílání, které v Československu nabylo pravidelnosti 25. února 1954 (Bednařík, Jirák, Köpplová, 2013, s. 271), byly podobné pokusy spíš ojedinělé.

První odborník, člověk zvenčí, se dostal na obrazovku, přesněji řečeno ke komentátorskému mikrofonu, v roce 1963, osm let po prvním sportovním televizním přenosu v Československu vůbec.²³ Byl to Josef Dědič, někdejší československý reprezentant v krasobruslení, mezinárodní rozhodčí i funkcionář, který komentoval závody společně s Karlem Mikyskou (Famfulíková, 2007, s. 14). Podle Petra Vichnara, předního českého novináře a později Mikyskova nástupce, ti dva tenkrát předběhli dobu.

Petr Vichnar: „*Mikyska a Dědič vytvořili legendární dvojici. Krasobruslení je výjimečné v tom, že se do jízdy příliš nemluví, komentují se pouze skoky, a třeba v tancích se neříká vůbec nic. Až když jízda skončí, je na vás, abyste ji zhodnotili. Tam vznikal prostor pro dialog.*“²⁴

---

²³ 11. února 1955 odvysílala Československá televize z pražské Štvanice přenos z hokejového utkání mezi Prahou a švédským Leksandem. Ve stejném roce byly odvysílány i první přenosy z fotbalu a cyklistiky, sport se stal trvalou součástí televizního programu (Bednařík, Jirák, Köpplová 2013, s. 271).

²⁴ Z rozhovoru s Petrem Vichnarem, 21. 5. 2018, archiv autora. Pozn: Rozhovor vznikl jako doplněk k seminární práci o Karlu Mikyskovi na předmět *Dějiny české sportovní žurnalistiky* (JJM272).

Krasobruslení, které dlouho živořilo na okraji zájmu, se i díky novátorskému pojetí komentáře stalo televizním sportem a inspirací. Josef Dědič do přenosů vnášel nuance a postřehy odborníka (Záruba 1988, s. 136).

Mohlo by se zdát, že právě menší sporty, k nimž neměla širší veřejnost tak blízko, byly při zapojování spolukomentátorů-odborníků do jednotlivých přenosů průkopnické. Vždyť sami novináři často dokonale neznali pravidla, kontext a souvislosti, a proto se obraceli na zasvěcené. Dodnes je taková praxe běžná například během olympijských her. Robert Záruba však s ohledem na historický vývoj tuto tezi zpřesňuje.

Robert Záruba: *„Myšlenka s malými sporty je logická, na druhou stranu tehdy se jich příliš nevysílalo. Jen při olympiádách, ale ty se zase komentovaly z dějiště, z mezinárodního vysílacího centra, kde nebyl prostor mít někoho dalšího k sobě na sporty, jako byly například skoky do vody či vodní pólo. Také proto mnohdy docházelo ke komickým situacím, kdy se komentátor s pravidly seznamoval až v průběhu přenosu. Byli to tedy opravdu Mikyska s Dědičem, kteří jako první naplnili to, co se později rozvinulo, v jejich provedení nechyběl rámcový komentář, docházelo k dialogům. A od Dědiče tam byla i přesná analýza a poznámky. Díky tomu, že byli dva, to působilo poněkud odlehčeněji, uvolněněji. Singl komentáře totiž vždy byly tak trochu upjaté – a to i s ohledem na tehdejší politickou situaci. Přesto vývoj k solitérnímu komentování inklinoval, tenkrát ještě navíc v duálním systému Čech a Slovák.“*

Zapojování expertů do sportovního vysílání logicky nenahrával ani fakt, že přenosů tehdy bylo nesrovnatelně méně než dnes. Ani nejvyšší soutěže ve fotbale a v hokeji se na obrazovkách neobjevovaly pravidelně. Obecně navíc pokusy s odborníky nikdy neměly soustavnou podporu, neujaly se, byť se jich několik uskutečnilo. Příklady?

- V roce 1970 začal spolupracovat s tehdejší redakcí tělovýchovy a motorismu Československé televize František Šťastný, legendární motocyklový závodník, který doprovázel motoristické přenosy spolu s Lubošem Pecháčkem. O rok později se dokonce stal součástí redakce a přenosy komentoval i sám, byť neměl jednoduché začátky. Mluvil neúnosně slangově a nespisovně (Záruba, 1988, s. 188-189).

- V rámci wimbledonského turnaje v červenci 1973 glosoval jednotlivé zápasy vedle komentátora Luděka Brábníka tenisový expert Antonín Bolardt (Záruba, 1988, s. 198).
- A součástí redakce byl v sedmdesátých letech krátce rovněž Václav Samek, někdejší fotbalista Dukly. Hokej zase zkoušel komentovat v roce 1978 se Štěpánem Škorpilem bývalý spartánský útočník Petr Brdička.

Někteří sportovci překročili hranici a stali se z nich de facto novináři. U nich se rozdíl mezi polohou komentátora a experta smazávaly.²⁵

Robert Záruba: „*Například Luděk Brábník, který začal kromě jiného komentovat i hokej, byl zároveň vystudovaný trenér. Atletiku zase doprovázel Tomáš Jungwirth, někdejší špičkový závodník, středotráťář. Tam se kloubily v jednom člověku obě role, byť pořád nejsme u klasické pozice experta, jenž do přenosu vnáší, se všemi úlevami a výsadami, pohled druhého člověka.*“

Začlenění expertů do vysílání v Československé, a zejména poté v České televizi, se datuje do devadesátých let. Pojí se s ním například i rozvoj televizních studií a debat. Předchozí kapitoly přiblížily, jaké popularitě se tento formát těšil třeba v Anglii – a to už od začátku sedmdesátých let.²⁶ Do Československa však trend dorazil až mnohem později. Před revolucí neměla studia při sportovních událostech a jednotlivých přenosech takřka žádnou tradici, což se postupně měnilo až ve druhé polovině osmdesátých let. Robert Záruba (1989, s. 252) zmiňuje studio k cyklistickému Závodu míru v roce 1987, o rok později se uplatnilo také při olympijských hrách v Soulu. Jedním z moderátorů byl Vladimír Drbohlav, ve studiu však většinu času seděl sám, pořad tenkrát sloužil jako výplň při přepínání mezi jednotlivými trasami vysílání (Rímský, 2016, s. 142).

Organizované zvaní expertů, spolukomentátorů do olympijských přenosů tak odstartovalo až o čtyři roky později při hrách v Barceloně (Wažík, 2001, s. 27). Tomu, co v dalších letech následovalo, však vzpomínaný Soul pootevřel dveře.

²⁵ Viz kapitola 4.6 Experti příčinou úpadku sportovní žurnalistiky?

²⁶ Viz kapitola 4.4 První panel expertů a velké vítězství ITV

6.2 Hokej o krok napřed

Hokejová redakce tehdejší Československé televize hrála při transformaci podoby sportovního vysílání prim. Za jejího prvního stálého experta lze považovat Josefa Vimmera, trenéra reprezentačního výběru do dvaceti let a Kladna, jenž od roku 1990 po dvě sezony komentoval přímé přenosy s Petrem Vichnarem. On a Robert Záruba šli novému modelu s odborníky ve vysílání naproti, snažili se ho rozvinout a zdokonalit. Vichnar si komentování s expertem vyzkoušel i v minulosti například při šermířských závodech (Rímský, 2016, s. 132). Robert Záruba nicméně přiznává, že hlavní inspirací pro tehdejší hokejovou redakci byly zámořské přenosy z NHL.

Robert Záruba: „Původní komentář tam fungoval zcela jinak než u nás. Byl daleko zábavnější, ale i obsažnější. Mělo to jinou formu a já přemýšlel, jak to přenést k nám, což v tehdejších podmínkách nebylo nic jednoduchého. Zaprvé jsem chtěl změnit rytmus střídání po deseti minutách, jenže to se Slováky nešlo – nikdy jsme se k tomu nedostali, nedopracovali. Nedokázali jsme si to prosadit. S Petrem Vichnarem jsme ale komentovali NHL na programu OK3²⁷ a začali jsme se střídat v takových logických švech a předělech hry. Dokonce jsme i zkoušeli každý komentovat jeden tým podle toho, kdo byl zrovna u puku, ale to se neosvědčilo, dost dobře to ani nebylo možné. Každopádně jsme se pak při komentování střídali po dvou či třech minutách čili docela rychle. Dělitkem mohl být například gól a podobně. Zkrátka: neměli jsme to přesně dané, neměřili jsme si na stopkách odkomentovaný čas.“

Ve stejném formátu pokračovali zejména při mezistátních zápasech v průběhu celých devadesátých let, někdy se komentovalo rovněž sólově. Ne však v domácí soutěži, ve které se v rámci pořadu *Buly* v roce 1995 začal pravidelně využívat model se spolukomentátory (Česká televize, 2009).

Těmi byli na začátku Jiří Holík, Jiří Holeček, Jiří Králík a Pavel Richter. Redakce při výběru expertů zohledňovala především jejich známost, až poté hleděla na ostatní předpoklady spojené s televizní prací.²⁸

---

²⁷ OK3 byl mezi lety 1990 a 1992 třetím programem Československé televize. Přebíral vysílání světových satelitních televizí včetně sportu. V roce 1992 zde Robert Záruba komentoval finále Stanley Cupu s hokejistou Jiřím Hrdinou (Velart, 2005, s. 63).

²⁸ Viz kapitola 7.2 Kritéria při výběru expertů

Robert Záruba: „Silným měřítkem bylo, aby dotyčný ve sportu hodně dokázal, takže se nám zdálo, že základní podmínkou musí být titul mistra světa. Museli mít hodně silné jméno, čímž byla ostatní kritéria poněkud potlačena. Skoro všichni ale měli problém se schopností rychlé formulace, pohotovostí a záhy se ukázalo, že se to nikam nevyvíjí. Proto jsme také sestavu postupně obměňovali. Kritéria se vyrovnala a my začali přihlížet více k tomu, aby měl člověk pro tu profesi určité vlohy.“

Fotbal byl v rámci veřejnoprávního vysílání v tomto ohledu za hokejisty pozadu. Česká televize až do roku 2006 nebyla držitelem práv na tuzemskou nejvyšší soutěž, na druhou stranu přenášela mezinárodní zápasy i Ligu mistrů.

Petr Svěcený: „Pro nás komentátory to tenkrát byla skvělá zkušenost, třeba právě na Ligu mistrů jsme dokonce létali, tím pádem ale nebyly peníze na to, aby s námi cestoval ještě expert. V jednom jsme komentovali také většinu velkých akcí: mistrovství Evropy 2000 či mistrovství světa 2002, které se však konalo v Japonsku a Koreji, takže to bylo finančně náročné.“

Většina fotbalových přenosů se v České televizi komentovala sólově, dělený komentář byl spíš ojedinělou záležitostí. Pavel Čapek ho při jednom duelu z mistrovství světa 1994 ve Spojených státech zkoušel s trenérem Milanem Máčalou (Velart, 2005, s. 63). Zmiňovaný Petr Svěcený zase v roce 2000 při utkání Leedsu a Slavie v Poháru UEFA přizval jako hosta na komentátorské stanoviště Luděk Zelenku, který za český tým nemohl nastoupit kvůli trestu za žluté karty. Dnes je z něj jeden z nejzkušenějších fotbalových expertů v Česku, tenkrát byl však ve zcela odlišné pozici.

Luděk Zelenka: „Jako hráč jsem do toho byl emočně příliš vtažený, prožíval jsem to, měl jsem tam svoje výlevy, jako bych seděl coby fanoušek na tribuně. Neuměl jsem se ovládnout a uvědomit si, že mluvím do éteru. Pamatuju si, že jsem z toho pak byl i docela smutný. Jednak jsme tenkrát prohráli a jednak jsem nedokázal ukočírovat sám sebe.“

Ve velkém Česká televize práci s experty při fotbalovém vysílání rozjela až při mistrovství Evropy 2004 v Portugalsku. Tehdy působili odborníci nejen ve studiu na Kavčích horách v

Praze, ale především jako spolukomentátoři přímo na místě. Pavel Čapek vytvořil dvojici s Antonínem Panenkou, Jaromír Bosák s Vladimírem Táborským a Petr Svěcený s Jiřím Kotrbou. Táborský i Kotrba už s touto rolí měli zkušenosti, které posbírali v televizi Nova. S ní spolupracovali při ligových zápasech (Velart, 2005, s. 63).

6.3 Česká fotbalová liga a vliv televize Nova

„Nova vlétla na českou mediální scénu a hodně toho změnila jak na poli nových pořadů a filmů, tak i kolem sportu. Způsobila něco, co tady ještě nebylo,“ tvrdí Dušan Mendel, který je s nejstarší celoplošnou komerční televizí²⁹ v zemi spjatý od samého počátku. Z jednoho z komentátorů se propracoval až na současnou pozici šéfa sportovní sekce.

S nástupem Novy se v Česku v rámci fotbalové ligy například poprvé začalo obchodovat s vysílacími právy, což byl průlom. Zároveň se však na médium za prezentaci nejvyšší soutěže a fotbalu obecně valily poměrně masivní kritické reakce. Chyb a omylů bylo příliš. Proslulý je třeba trapas, který doprovodil historicky první přímý přenos z utkání mezi Brnem a Spartou. Ze stadionu ho měl komentovat Václav Svoboda, kvůli technickým problémům se zvukem však jeho roli narychlo a bez přípravy z pražského studia převzali Václav Tittelbach s Pavlem Poulíčkem, který si po dvou minutách spletl soupeře a při trefě spart'anu prohlásil: *„A Brno vede, to je překvapivý začátek.“* (iDNES.cz, 2003)

Právě o fotbalové premiéře na Nově hovoří jeden z pamětníků. Připomíná, že už tehdy Nova využívala experta.

Václav Svoboda: *„Na tom historicky prvním utkání jsme měli Karla Jarůška, bývalého záložníka Zbrojovky a mistra republiky z roku 1978. Chtěli jsme přenosy zpestřit, a proto jsme hosty, experty, měli od začátku, byť ne úplně na každém utkání. Vždy jsme hledali někoho, kdo by se k tomu zápasu šiknul, snažili jsme se, aby byl spjatý s jedním nebo druhým klubem, aby měl co říct, aby byl aktuálně něčím zajímavý. To znamená, že když se toho zrovna na hřišti příliš nedělo, mohl povědět něco o sobě, o svém aktuálním počínání, kam se chystá a tak dále.“*

Na úplném startu se tedy spíš než o experty jednalo o hosty – ať už ve studiu či na

---

²⁹ Televize Nova začala vysílat 11. února 1994. Ještě během tohoto roku se stala ekonomicky nejúspěšnějším mediálním projektem (Bednařík, Jiráček, Köpplová 2013, s. 378).

komentátorském stanovišti. Chyběla i pravidelnost. Zatímco v současnosti televize usilují o stálé expertní týmy, na Nově tenkrát přemýšleli trochu jinak.

Václav Svoboda: *„Já byl tehdy přesvědčený, že čím víc lidí se prostrídá, tím to bude pro diváky zajímavější a rozmanitější. Čas ovšem ukázal, že jsem se mýlil. Že je lepší mít užší tým spolukomentátorů, expertů, vybraných a kvalitních lidí.“*

Z důvodu jejich velké fluktuace je nemožné vytvořit přehledný seznam expertů, chcete-li hostů, již se v nováckých začátcích na přenosech z fotbalu podíleli. Byly jich desítky. Pro představu tedy alespoň někteří: Dušan Radolský, František Straka, Josef Bouška, Dušan Žovinec či v minulé kapitole zmiňovaní Vladimír Táborský s Jiřím Kotrbou.

Řada z nich byla podle Václava Svobody zkraje k vystupování v televizi skeptická. Brzy se však vztah fotbalového prostředí a médií změnil.

Václav Svoboda: *„Ze začátku se lidé sháněli velmi špatně. Neznali to a bylo těžké někoho vůbec přesvědčit, přemluvit, aby přišel. Až když se to dále rozjelo, dostalo do povědomí a více se o tom začalo mluvit, přestal to být takový problém. Dá se říct, že ti první prošlapali i současným fotbalovým expertům cestu.“*

Nova vysílala český ligový fotbal do roku 2006. V devadesátých letech držela monopol, v novém tisíciletí se o přenosy dělila s jinou komerční televizí Prima a krátce rovněž s placeným kanálem Sport 1. V sezoně 2006/07 se nejvyšší soutěž vrátila do portfolia veřejnoprávní České televize. Později se do hry znovu zapojují kanály skupiny Nova a také placený Sport 2. Epizodní roli hrála v historii vysílání české fotbalové ligy i stanice Slovak Sport.

Před šesti lety na trh rázně vstoupila televize O₂, která postupně všechny nejatraktivnější soutěže získává pro sebe. Jejím významem a konkrétními změnami se podrobněji zabývá následující kapitola. V Česku a na Slovensku³⁰ se O₂ stala exkluzivním vysílatelem fotbalové Ligy mistrů a k témuž se schyluje i v rámci tuzemské nejvyšší soutěže, jejíž nejlepší zápasy už nejsou volně šířené.

---

³⁰ Na Slovensku vysílá Ligu mistrů prostřednictvím kanálu Orange Sport (O₂ Czech Republic, 2018).

Veřejnoprávní televizi zbyl v aktuální sezoně (2019/2020) jediný přenos z každého kola a tradiční souhrn v pořadu *Dohráno*. S Novou se dělí o Evropskou ligu a stále má práva na zápasy národního týmu včetně příštího mistrovství Evropy (2020) a mistrovství světa (2022) (Česká televize, 2018b).

Sezona	Vysílatelé fotbalové ligy v Česku
1993/1994	TV Nova (od jara)
1994/1995	TV Nova
1995/1996	TV Nova
1996/1997	TV Nova
1997/1998	TV Nova
1998/1999	TV Nova
1999/2000	TV Nova
2000/2001	TV Nova, Sport 1
2001/2002	TV Nova, TV Prima (od 24. kola)
2002/2003	TV Nova, TV Prima
2003/2004	TV Nova, TV Prima
2004/2005	TV Nova, TV Prima
2005/2006	TV Nova, TV Prima
2006/2007	Česká televize
2007/2008	Česká televize
2008/2009	Česká televize
2009/2010	Česká televize
2010/2011	Česká televize, TV Nova/Nova Sport, Sport 2
2011/2012	Česká televize, Nova Sport/Fanda TV
2012/2013	Česká televize, Nova Sport/Fanda TV
2013/2014	Česká televize, Nova Sport/Fanda TV
2014/2015	Česká televize, Slovak Sport
2015/2016	O ₂ TV, Česká televize
2016/2017	O ₂ TV, Česká televize
2017/2018	O ₂ TV, Česká televize
2018/2019	O ₂ TV, Česká televize
2019/2020	O ₂ TV, Česká televize

Tabulka č. 1: Přehled vysílatelů české fotbalové ligy od roku 1993.

7. Současnost se zaměřením na fotbalové přenosy

7.1 Rozdílný přístup O₂ TV a České televize

Společnost O₂ spustila specializovaný sportovní kanál O₂ TV Sport³¹ na vlastní placené platformě v průběhu léta 2015 a zákazníci lákala zejména na nové zážitky ze sledování fotbalu (O₂ Czech Republic, 2015). Měla to být malá televizní revoluce – a do jisté míry, zejména po technologické stránce, skutečně byla.

Diváci si v Česku poprvé mohli v takzvané multidimenzi při ligovém fotbale sami zvolit, ze které kamery chtějí utkání sledovat. Stejná funkce nabízí i komfortní možnost vybrat si dle libosti přenos z Ligy mistrů.

Pro běžné fotbalové fanoušky, zvyklé na přenosy z České televize, byl odlišný i formát komentáře. O₂ se vydalo po jiné cestě než jeho veřejnoprávní konkurent či než je v současnosti ve světě běžné. Od již zavedeného děleného komentáře mezi novináře a experta uhnulo ke dvěma rovnocenným profesionálním komentátorům. Ve fotbale, federální éru nepočítaje, tento model využívaly například už neexistující satelitní kanály Sport 1 nebo posléze Galaxie Sport.³²

Na nově vzniklém O₂ TV Sport ho nastolil Tomáš Radotínský. Petr Svěcený, který později převzal část jeho šéfkomentátorských pravomocí, s ním pokračoval.

Tomáš Radotínský: „*S tím nápadem přišli Angličané, kteří nás tehdy ve starém Sportu 1 školili. A já musím říct, že jsem se v tom našel. Vyhovovalo mi to a později jsem to praktikoval i ve svých dalších působištích, ať už v Galaxii nebo na Nově. Během let jsem se navíc přesvědčil, že v Česku není odborník, který by roli spolukomentátora zvládl na požadované úrovni.*“

Petr Svěcený: „*Já jsem si komentování s expertem vyzkoušel v České televizi, ale nikdy mi to vlastně nepřišlo úplně ideální. Proto jsem šablonu, kterou nastavil přede mnou Tomáš*

---

³¹ V současnosti (2020) má společnost O₂ už tři specializované sportovní kanály. Kromě O₂ TV Sport rovněž O₂ TV Fotbal a O₂ TV Tenis.

³² Zcela běžně se model se dvěma rovnocennými hlasy používá také při atletických závodech, kde mají oba komentátoři rozdělené disciplíny. Ve většině ostatních sportů však vývoj inklinuje k dělnému komentáři mezi novináře a experta.

Radotínský, neměnil. Konvenuji s ní. Model komentátor-expert mi přijde pro fotbal nevhodný. Mám radši, když rozbor experta probíhá ve chvíli, kdy se nehraje. ³³

Namítá, že zatímco v hokeji má spolukomentátor dostatek prostoru pro své postřehy během přerušení hry, která jsou jednoznačně vymezená³⁴, ve fotbale se může snadno takzvaně prokecat do rozhodující situace utkání. Nebo před ní rozvine myšlenku, kterou už ale následně nedokončí. Proto s Tomášem Radotínským zastávají názor, že ideální prostor pro experty je v doprovodném programu.

Tomáš Radotínský: *„Ve studiu může být jejich role dle mého soudu mnohem dominantnější. Lépe tam prodají své znalosti a zkušenosti, můžeme je využít při rozboru s elektronickou tužkou a také tam je – na rozdíl od komentáře, kde se musíte věnovat čistě jen danému utkání – mnohem větší prostor na historky a zážitky. Takové rozdělení mi tedy přijde optimální: expert patří do studia, komentátoři na komentátorské stanoviště.“*

Jan Velart (2006, s. 63-64) ve své diplomové práci o komentování sportovních přenosů věnuje modelu se dvěma komentátory jednu z částí. Hledá pro něj pro a proti, argumentuje. A jeho závěry se ve většině bodů shodují s názory oslovených komentátorů. Zde je srovnání.

Se dvěma rovnocennými hlasy se pojí například pestřejší komentář, který snáze udrží divákovu pozornost.

Petr Svěcený: *„Mám rád emoce a dynamiku. Dvojice mezi sebou může vést dialog, je to takový američtější způsob přenosu, byť oni možná ještě víc přehánějí, odlehčují. Přecházejí do zábavy. Z mého pohledu by to neměla být žádná předháněná, ale pokud se dva dobře doplňují, je to v modelu bez experta lepší, než kdyby se komentovalo sólově.“*

Kladem je rovněž možnost vzájemné výpomoci. A to především při komentování z místa, ze stadionu, kde musejí komentátoři obsáhnout řadu vjemů. Kromě samotné hry jsou to

---

³³ Výjimku O₂ učinilo při finále Ligy mistrů 2019 v Madridu, které s Petrem Svěceným komentoval coby expert Tomáš Ujfaluši, bývalý fotbalista tamějšího Atlétika. „Při mimořádných příležitostech se to tak udělat dá. Tomáš znal prostředí, poznali jsme, že je tam skutečnou legendou,“ vysvětlil Svěcený.

³⁴ Přesto i při hokejových přenosech O₂ TV využívá experty pouze ve studiu před, během a po utkání. Samotný zápas doprovázejí dva rovnocenní komentátoři.

například i dění na tribunách či chování trenérů a ostatních členů realizačních týmů u střídaček. Snadno se může stát, že jednomu z komentátorů určitý detail unikne, jeho kolega ho pak může doplnit.

Tomáš Radotínský: *„Vzájemná interakce je velmi důležitá. Tím, jak se televizní komentování vyvinulo, jsou na nás kladeny čím dál větší nároky. Není to až takový problém, když komentujeme například zahraniční soutěže od nás z dabérny, kde vidíme stejný výsek jako divák, mnohem složitější je všechno ukočírovat na stadionu. Díváte se do přípravy, na hřiště, na monitor. Snažíte se hlídat, aby vám nic neuteklo, ale to kolikrát jeden člověk nedokáže.“*

Naopak za nedostatek dvou komentátorů bývá označována zbytečná přemluvenost přenosů. Příliš mnoho informací. Příliš mnoho slov.

Jaromír Bosák: *„Když jsme na Seznamu dávali zápas Manchesteru City a West Hamu, komentovali jsme ho s Jiřím Hoškem společně a nebylo to ideální. Bylo to přehluštěné, což je právě v tomhle modelu nezbytné uhlídat. Lidi obecně moc slov ruší.“*

A z některých rozhovorů vyplývá ještě jeden negativní moment, který model se dvěma komentátory provází a který Jan Velart (2006) ve svém textu již nezmiňuje. Komentář prý v jistých pasážích může bez experta ztrácet věrohodnost.

Jaromír Bosák: *„Je průšvih, když se komentátoři pouštějí do expertních, ryze odborných věcí. Pro někoho to může totiž vyznívat až úsměvně. Celé je to o nastavení, komentátor nesmí být samolibý a pyšný s tím, že teď jsem tady já a všichni ostatní jsou mi ukradení. Nejhorší je, když mezi sebou v jednom přenosu začnou zápasit o slávu. Totéž platí i pro dvojice komentátor-expert. Je to týmová práce a vždycky je důležitý celkový výsledek, dojem, jak působila celá dvojice, ne jak vypadal jeden nebo druhý.“*

Přestože Petr Svěcený souhlasí, že expert dodává vysílání jakýsi punc důvěryhodnosti, preferuje dva profesionální komentátory.

Petr Svěcený: *„Musíme si uvědomit, že pokud někdo hrál finále Ligy mistrů, ještě to*

neznamená, že bude výborný komentátor, respektive spolukomentátor a obráceně. To jsou dvě rozdílné profese. My se snažíme dodat důvěryhodnost přenosům v programu okolo. Při analýzách a rozborech. V přestávkách, po zápasech a tak dále. Obecně klademe důraz na to, aby komentátoři byli maximálně možní odborníci. Nemyslím si, že abyste řekl, jestli tohle byl faul, nebo ne, musíte mít odehraných dvě stě ligových zápasů.“

O₂ přitom s poznatky odborníka přímo ve svých přenosech kdysi pracovala. Bývalý rozhodčí Robert Henn coby pravidlový expert vstupoval jako třetí hlas při kontroverzních momentech, hodnotil verdikty sudích. V současnosti televize nikoho takového nemá.

Tomáš Radotínský: *„Vnímám, že nikdo z nás komentátorů nehrál fotbal na takové úrovni, aby o něm mohl mluvit stejně zasvěceně jako hráči, kteří se s ním setkávali celou kariéru. Přesto i u nás máme lidi, kteří jsou odborníky a mají něco za sebou. Reportér David Sobišek byl mládežnický reprezentant, komentátor Milan Štěrba má trenérskou licenci, já jsem také pracoval jako trenér mládeže. Nejsme úplní amatéři. Je na divácích, aby posoudili, jestli jsou naše názory relevantní, nebo ne.“*

Rozdíly v přístupu O₂ a České televize k vysílání fotbalu jsou patrné i v dalších aspektech. Jedním z nich, který přirozeně vychází z rozdílného postavení a úlohy komerčního a veřejnoprávního média, je mnohem větší snaha o zábavnější obsah, jež O₂ produkuje.

Nejde pouze o pravidelnou fotbalovou talk show *Tiki-Taka*, ale také o výběr hostů do některých přenosů. Při utkáních Ligy mistrů, v nichž se na podzim 2019 objevila Slavia, jediný český zástupce v soutěži, O₂ do svých studií³⁵ na stadionech zvala jako hosty fanoušky z řad celebrit: tenistku Petru Kvitovou, atletku Zuzanu Hejnovou, kardiochirurga Jana Pirka, moderátora Leoše Mareše či zápasníka Karlose Vémolu.

Petr Svěcený uznává, že se televize snaží o co nejširší záběr. Zároveň však připomíná, že myslí i na odborněji zaměřené diváky – příkladem budiž využívání pokročilého statistického systému Tracab.

---

³⁵ Studia u hrací plochy byla doplňkem k hlavnímu studiu, které se vysílalo z centrály v O₂ areně. V něm bylo obsazení tradiční – s moderátorem a dvěma experty, případně expertem a hostem z fotbalového prostředí.

Petr Svěcený: „Snažíme se myslet na všechny, na toho méně zasvěceného diváka i toho, který o fotbale ví hodně. V přenosech jistě dbáme i na odbornost, ale na druhou stranu nechceme lidem ušlehat hlavy něčím, čemu nerozumějí. Když jsme měli jako hosta Jaroslava Hřebíka, tak on sice mluví velmi erudovaně, možná to však pro většinového diváka není úplně stravitelné. Proto obecně hledáme takový mix, ale vždycky chceme, aby se divák něco nového dozvěděl.“

Vybraní stálí experti z řad bývalých fotbalistů v O ₂ TV a České televizi v sezoně 2019/20	
O ₂ TV	Studio: Jan Rajnoch, Petr Švancara, Horst Siegl, Miroslav Koubek, David Holoubek, Miroslav Matušovič Tomáš Ujfaluši, Karol Kisel, Vladimír Šmicer
Česká televize	Studio komentář: Luděk Zelenka, Tomáš Pešíř, Pavel Karoch, Luboš Kalouda Publicistický pořad Studio fotbal: Dohráno Plus: Milan Luhový, František Ševinský

Tabulka č. 2: Přehled stálých expertů v aktuální sezoně.

7.2 Kritéria při výběru expertů

Stejně jako prošlo vývojem sportovní vysílání samotné, proměnila se i měřítko, na základě kterých televize experty do svých řad vybírají. Časy, kdy Robert Záruba s kolegy z hokejové sekce České televize bazírovali na titulu mistra světa coby na základní premise, jsou pryč. Svě opodstatnění to ovšem tenkrát mělo. Internet v devadesátých letech ani zdaleka nepřipomínal tu globálně dostupnou síť dneška a televize se těšila ve společnosti výsadnímu postavení. Měla obrovský zásah. Co bylo řečeno na obrazovce, mělo váhu. Diváci to považovali za nezpochybnitelný fakt, zvláště když s tím přišla některá z věhlasných osobností.

Robert Záruba: „Byť byli první experti v glosování hry a individuálních výkonů často velmi opatrní a my tím reálně příliš nezískali, převážil fakt, že měli obrovský kredit a diváci jejich názory brali. Jejich jména měla tehdy ještě mnohem silnější zvuk, než si dovedeme představit, punc ryzí úspěšnosti.“

Dnešní průměrný televizní divák má k dispozici mnohem víc informačních zdrojů než před dvaceti, pětadvaceti lety. Díky snadno dostupným přenosům či sociálním sítím může mít daleko větší přehled a od televizního vysílání tím pádem i jiná očekávání. Pro komentátory stejně jako pro experty je těžší fanoušky zaujmout. Nároky se zvýšily.

Jaromír Bosák: „Expert tam už nemůže být jen proto, že někdy ten sport hrál nebo se mu věnoval, což takhle dřív velmi často fungovalo. Ve fotbale se stávalo, že přišel bývalý hráč či trenér na přenos a zeptal se, kdo hraje. To už se dneska neděje, protože všem dochází, že na ně kouká pár set tisíc lidí a není úplně vhodné dělat ze sebe před kamerou hlupáka.“

Místo dosažených úspěchů, které hrají roli spíš až v druhotné fázi, se do popředí dostávají jiná kritéria, přičemž nad všechny ční jazyková obratnost. Drobné nedostatky se podle oslovených respondentů dají odstranit.

Tomáš Radotínský: „Řadu věcí experti odbourávají na základě opakování, kdy se postupně zbavují trémy, více se uvolní. Na druhou stranu, když je někdo zajímavý a dokáže mluvit odborně, odpustil bych mu, že třeba ráčkuje nebo něco podobného.“

Luděk Zelenka: „Právě tréma a nutnost zapomenout na fakt, že nevedete dialog s kamarádem mezi čtyřma očima, ale mluvíte k velkému množství lidí, pro mě byly ze začátku největší překážkou. Řada kluků na to naráží pořád.“

Zvláštní výsadou expertů jak ve studiu, tak i na komentátorském stanovišti, je volnost ohledně spisovnosti jazyka. U odborníků ze sportovního prostředí je klíčový obsah, kdežto forma sdělení zůstává poněkud upozaděna.

Robert Záruba: „Třeba při komentování to experti mají těžké, protože musejí vymyslet obsah teď hned k něčemu, o čem ještě před deseti sekundami nevěděli, že se stane. Proto je pro nás důležitější obsah a jazykovou kulturu a čistotu, spisovnost se všemi odchylkami, které přináší slang a oborová žurnalistika, by měl dodávat komentátor.“

Jaromír Bosák: „Experti nejsou vyškolení rétoři. Jakmile se začnou snažit mluvit spisovně, dělají chyby. Přestávají se soustředit na to, co říkají, a místo toho řeší, jak to říkají. Celou jednu hemisféru mají zablokovanou. Já jim vždycky radím: tobě nespisovný výraz odpustí, ty tak mluvit musíš, protože jsi z toho prostředí vzešel a je to tak přirozené. To my komentátoři bychom měli myslet na to, aby nám rozuměli i lidé, kteří fotbal nesledují pravidelně. Kdybych měl uvést příklad, tak já bych měl většinu času používat výraz vnější nárt, zatímco expert ho může označit za šajtli.“

Vzhledem k tomu, že stěžejním prvkem televize je obraz, by měl dotyčný na obrazovce také dobře vypadat. Robert Záruba pro to používá termín telegenost (Rímský, 2016, s. 147).

Všechna výše uvedená kritéria můžeme označit jako primární předpoklady pro práci expertů. Další, říkáme jim třeba sekundární kritéria, mohou být součástí interních předpisů a pravidel jednotlivých redakcí. Jako příklad poslouží O₂, která rozlišuje dva expertní týmy: jeden na českou ligu, druhý na Champions League.

Petr Svěcený: „*Dbáme na to, aby nedocházelo k trapným situacím, kdy by ve studiu seděl někdo, kdo s tou soutěží nepřišel do styku a teď tady bude kritizovat Messiho, že udělal špatně kličku. Pokoušíme se lidi hledat zaprvé tematicky, aby něco dokázali a měli spojitost s některým z klubů, třeba Michal Kadlec s Leverkusenem, Vladimír Šmicer s Liverpoolem. Anebo pracujeme s těmi, kteří žádné silné pojítka k Lize mistrů vyloženě nemají, ale svou erudicí a všeobecným přehledem jsou výborní. Takový je například Karol Kisel, totéž se dá říct o Petru Mikolandovi, i když u něj je problematické, že podle těch našich kritérií je pro nás zrovna na Ligu mistrů málo.*“

Samotní experti takový přístup oceňují, v lecčems pro ně může být osvobozující. Připouštějí totiž, že se v některých situacích necítí zrovna pohodlně.

Tomáš Pešír: „*V určitých chvílích má člověk jakousi záklopku. Stalo se mi, že Robert Lewandowski z Bayernu Mnichov neproměnil jednoznačnou gólovou šanci, což jsem možná trochu opatrně zhodnotil slovy, že asi není v pohodě. Protože kdyby byl, tak to trefí stokrát ze sta. Vlastně ale nevím, jestli mi přísluší kritizovat takového člověka.*“

Jan Rajnoch: „*Já jsem expert na českou ligu, ta mě baví, působil jsem v ní a mám k ní vztah, ale nechci se pouštět do něčeho dalšího. Zápas Ligy mistrů dělají Tomáš Ujfaluši a ostatní kluci, kteří ji hráli a mají na ni určité vazby. Je to tak správné rozdělení.*“

Luděk Zelenka, který se za dlouhé roky spolupráce s Českou televizí vypracoval v jednoho z nejnasazovanějších expertů, spolukomentoval například zápasy mistrovství světa i

Evropy, byť sám nemá ani jeden reprezentační start. Jako překážku to už nevnímá.

Luděk Zelenka: „Ze začátku mě to trochu trápilo, ale už jsem se přes to přenesl. Snažím se přizpůsobit svůj projev, nad nikoho se nepovyšovat. Lidem se nelíbí, pokud budete říkat věci jako: Jak tohle mohl nedat?! To přesně vyvolává tu kritiku, co si to dovoluju, když já sám jsem se na tuhle úroveň nikdy nedostal. Na druhou stranu, když něco vidím, snažím se to popsat, jak to cítím. Na nic si nehraju. Jsem tam od toho, abych popisoval věci tak, jak jsou.“

Odvaha a schopnost mluvit pravdivě o nepříjemných věcech – a to například i v souvislosti s přáteli či kluby, ke kterým má expert blízko – je dalším významným předpokladem k tomu, aby vůbec mohl tuto činnost vykonávat. Expert, jak bylo naznačeno už výše, se musí oprostit od vazeb, které si logicky v průběhu profesionálního sportovního života vybudoval. Měl by být za všech okolností upřímný. Nesmí, nebo by neměl nikoho protežovat a být k němu mírnější. Právě tohle specifikum jejich práce detailněji postihuje následující pasáž.

7.3 Kritika jako citlivé téma

Také na základě prostoru, který této problematice věnují například i mediální teoretici³⁶, je zřejmé, o jak významné téma v rámci pozice televizních expertů ve sportovním vysílání se jedná.

Oslovení novináři se shodují v tom, že se s rezervovaností expertů vůči některých tématům či kritice konkrétních osob a klubů setkali. Vnímají ji jako zádrhel, který může uškodit celkovému kreditu daného média.

Petr Svěcený: „Rozhodně to řešíme a i na základě toho si lidi vybíráme. Nám přece nejde o žádnou přehnanou kritiku, ale o to, aby experti pojmenovávali věci tak, jak je vidí. Je spousta těch, u nichž cítíte, že názory prezentují v něčí prospěch. Ví, že by v určitém klubu mohli za dva měsíce získat práci, a nechťejí si uškodit.“

Jaromír Bosák: „Stejně jako komentátor musí expert zapomenout na kamarádké vazby a

---

³⁶ Viz kapitola 4.6 Experti příčinou úpadku sportovní žurnalistiky?

na to, že mu ten hráč po kritice zavolá a bude se vyptávat, co to o něm v té televizi plácá. On je placený za to, že bude expertem, a sám sobě vytváří před lidmi obrázek. Profesionálním komentátorům doporučuji, aby si drželi odstup, nekamarádili se s aktivními hráči. U expertů je to pochopitelně složitější, protože se v tom prostředí pohybují celý život. Na to nezapomenete. Ale dokázat oddělit, co je teď a co bylo před pěti nebo deseti lety, je jedna z nejdůležitějších částí té profese.“

Na slova Jaromíra Bosáka však reaguje Luděk Zelenka, který připouští určitou míru autocenzury ve svém projevu. A popisuje, proč se podle něj experti mnohdy pohybují na hraně.

Luděk Zelenka: *„Je možné, že pro někoho, s kým jsem kamarád, popíšu či zhodnotím – třeba i podvědomě – určitý moment výhodněji než v případě někoho, koho vůbec neznám. Vždycky můžete volit slova tak, aby to dotyčného nebolelo, kdežto u ostatních nad tím, jak a co řeknete, tolik nepřemýšlíte. Samozřejmě, že nepříjemné věci říkat musíte vždycky. Pokud chce člověk v televizi k něčemu být, musí jednotlivé situace jasně pojmenovat, vždycky ale musíte hledat určitou míru, abyste si proti sobě nepošťvali lidi z fotbalového prostředí. Kdyby mě vyčlenilo, tak přestanu být expertem, protože už nebudu mít ten vhled, zákulisní informace.“*

V rozhovoru pro server iDNES.cz z prosince 2013 Luděk Zelenka popisoval, jak se s některými lidmi z fotbalového prostředí, na něž měl pevné vazby, kvůli svým názorům v televizi na čas rozkmotřil. Mladší z expertů Tomáš Pešir přidává vlastní zkušenosti.

Tomáš Pešir: *„Zaslechl jsem, že funkcionáři volali kolegům do televize, když se jim něco, co jsem řekl, nelíbilo. Pak jsem měl jeden náznak, když jsem hodnotil vystoupení rozhodčích, ale ke mně se to úplně nedostalo. Od kamarádů je to pak spíš formou žertu.“*

Podle Roberta Záruby mají dnešní experti obecně absolutní volnost, která je daná hranicemi etického kodexu a pravidly slušného chování. Po obsahové stránce je nic nesvazuje.

Robert Záruba: *„I když mám kolikrát na věc jiný názor, rád tomu druhému ve vysílání*

dopřeji prostor a čas. Myslím, že všichni experti se v tomhle cítí svobodně. I když je třeba ten komentář v něčem kontroverzní, za expertem stojíme. Je důležité, aby jejich oponentní názory zaznívaly, ostatně právě kvůli nim jsme si dotyčného vybrali. V té jinakosti je pak kouzlo toho partnerství.“

7.4 Příprava expertů

Zatímco cesta novináře na obrazovku, nejkuli na komentátorské stanoviště bývá zpravidla velmi dlouhá, pro někdejší hráče to z pozice expertů na první pohled vypadá relativně snadno. Pochopitelně, že oni budovali celý život úplně jinou kariéru, stali se úspěšnými ve svém oboru a v tom novém díky tomu nyní mají nebo měli výhodnější startovací pozici.

Tomáš Pešir: *„Do televize jsem se dostal docela nečekaně, velmi spontánně. Jednoho dne mi zavolał Vlasta Vlášek, komentátor z České televize, kterého jsem znal, jestli bych si pozici experta nechtěl vyzkoušet. A už za týden jsem spolukomentoval utkání Hradec Králové–Příbram ve druhé lize. Vlastně mě překvapilo, že žádné školení, notičky, nic podobného neproběhlo. Spíš se o té práci hodně bavíme, konzultujeme ji společně s komentátory, člověk do toho ale pronikne časem. Dostal jsem nějakou zpětnou vazbu, výtky, že mluvím málo a potichu a podobné informace, své první zápasy jsem si zpětně pouští a zjistil jsem třeba, že neustále opakuju jedno slovo. Snažil jsem se na tom zapracovat.“*

Napříč médii v Česku platí, že práce expertů není nikterak institucionalizována. Většina z nich má televizi jako doplněk k nějaké jiné své další aktivitě. Tomu jsou přizpůsobeny požadavky i jejich povinnosti. Jednou z nich je příprava na jednotlivé přenosy.

Robert Záruba: *„Každý stálý expert se na zápasy připravuje, protože cítí, že už by jinak neobstál. U každého je to jiné, ale už neexistuje, že by se jen podívali na soupisku a bylo hotovo. Jdou dál, sledují, jak který hráč hraje, jak vystupuje, s čím má problém... Tyhle povinnosti ale nikdo nevyslovuje, neurčuje, tak nějak přirozeně je přinesl vývoj. Experti chápou, že se musejí posouvat, takže úkolují sami sebe, není nutné je nějak zásadně směřovat.“*

Navzdory tomu absence formální průpravy, například mluvní a pohybové výchovy před kamerou, může působit překvapivě. Zejména v kontextu toho, čím vším si musí projít

novinář, než se dostane například na úroveň televizního moderátora či komentátora.

Souvisí to však s výše zmiňovaným faktem, že pro televize je důležitější expertova odbornost než úroveň formálního vystupování. Proto jim doporučují navštěvovat například pravidlové semináře s rozhodčími, které jsou přístupné pro všechny zástupce médií.

Petr Svěcený: *„Bylo by něco jiného, kdyby někdo z těch expertů přišel a řekl: já chci být fotbalový komentátor. Pak by se tomu musel věnovat ze sta procent, makat na sobě. Ale pokud je to čistě jen expert, který spíš míří k práci trenéra, tak není úplně reálné, aby třeba dvakrát týdně chodil na fakultu jako my a učil se striktně dikci, artikulaci, intonaci a podobně. O zpětnou vazbu se ale snažíme průběžně, děláme i sezení třeba po půl roce.“*

Jaromír Bosák: *„Je to dané i časem. Pokud někdo z expertů jezdí například z Karlových Varů, má ještě nějaké zaměstnání vedle, je to složité. My jim nabízíme málo peněz a oni nemohou říct, že teď nebudou den ve své práci a pojedou do televize na školení. V Anglii experti procházejí několikatýdenním drilem, ale také pak dostanou takový ranec, že tomu ten prostor věnují. Samozřejmě, že by něco takového fungovat mělo, ale spíš je to nastavené tak, že člověk na sobě musí chtít pracovat sám. Já si o tom můžu se spolukomentátory povídat v autě, když jedeme na přenosy nebo z přenosů, ale je to spíš nárazové.“*

Samotní experti vnímají zásadní rozdíl v práci ze studia a z komentátorského stanoviště. Od přístupu k přípravě na přenosy až po specifika jednotlivých rolí.

Luděk Zelenka: *„Na komentování se ani příliš nepřipravuju a spíš jen těžím z nakoukaných zápasů, protože fotbal sleduju pravidelně. Samozřejmě, že je vždycky lepší komentovat tým, který znáte než naopak, protože máte veškerý kontext a detaily kolem, které využijete. Jinak je to ale o tom, co se děje tady a teď. Hodnotíte aktuální události, na což se úplně nachystat nedá. To když jdu do studia, dva dny předem se většinou dozvím témata, dostanu bodový scénář a podle toho pak čtu média, sleduju, co se děje, sbírám informace.“*

Je však složité přípravy expertů zobecnit. Jsou individuální a liší se logicky nejen pro

studio a komentování, ale také velikostí akce. Na ligový zápas se chystají jinak než na dlouhodobé turnaje, evropské poháry nebo utkání mládežnických výběrů.

Tomáš Pešíř: *„Vybavuju si, že jsem při mistrovství světa dostal jako první zápas Maroko–Írán, což byla úplná vražda. Zatímco při ligových zápasech řadu věcí o hráčích vím, mám je nasledované, takže si třeba jen projdu statistiky a jsem připravený, tady jsem se chystal mnohem déle. Musel jsem se naučit výslovnost hráčů, ke každému jsem měl nějaká základní fakta, údaje. Tenkrát jsem z toho byl hodně nervózní, mimo jiné i proto, že to byl můj první zápas, který jsem nekomentoval ze stadionu, ale od obrazovky z Kavčích hor.“*

Právě faktor místa jako důležitý prvek zmiňuje i Jan Rajnoch, který sice v O₂ TV Sport jako spolukomentátor nepůsobí, coby expert však zná podmínky v improvizovaných studiích na stadionu.

Jan Rajnoch: *„Na stadionu člověk vidí situace trochu jinak než v televizi, ale zase tam nemáte prostor si je pustit znovu, nevidíte tolik opakovaných záběrů. Když vám něco uteče, už nemáte možnost reagovat a ve vysílání třeba řeknete, o čem jste v danou chvíli přesvědčený, ale později byste to korigoval. Přirovnal bych to k trenérům, kteří mají nesmírně složitou úlohu v tom, že hodnotí zápas hned po skončení v emocích, byť třeba některé situace zpětně ještě neviděli. Já se sice na monitor dívám, ale na podrobnější rozbor hry to není. Pokud jsem u nás v hlavním studiu, mám možnost si mnohem víc věcí promyslet, je tam větší klid, ale zase vás to tolik nevtáhne a není to tak živelné.“*

Kvůli absenci možnosti důkladnější a přesnější analýzy herních situací O₂ doprovodný program k větším, sledovanějším zápasům vysílá z velkého studia. Případně má, jak bylo už v textu uvedeno, druhé stanoviště na stadionu.

Jan Rajnoch: *„Pokud jsem u nás ve studiu, tak část každého poločasu vždycky trávím s kolegou, který se stará po technické stránce o elektronickou tužku, u jeho monitoru. Jednotlivé momenty mu vybereme a on je nakreslí a připraví, abychom se s tím nemuseli zdržovat. Situace většinou volíme podle průběhu hry, případně si s kolegou už před zápasem řekneme, na co se chceme zaměřit a co budeme sledovat.“*

Jiný přístup k práci s elektronickou tužkou přibližuje Luděk Zelenka z České televize.

Luděk Zelenka: „*Ano, také u nás máme kluka, který nám může tužku připravit, ale já se to snažím spíš dělat osobně. Technickou pomoc potřebuju jen ve chvíli, kdy bych chtěl ukázat něco opravdu specifického, složitějšího. Víc mi ale vyhovuje, pokud si to kreslím a rovnou tu situaci popisuju sám. V tomhle to máme oproti O₂, kde si experti pustí připravený klip a jen si ho pak zastavují nebo vracejí, trochu jinak.*“

7.5 Motivace sportovců pro práci v médiích

Působení ve sportovních médiích je pro bývalé hráče či závodníky vedle trenérské či manažerské dráhy ve sportovních organizacích jednou z přirozených cest, jak zůstat součástí oboru.

Obecně je život sportovců po ukončení aktivní kariéry předmětem mnoha odborných studií a v posledních letech se stal i vzhledem k osudům některých z nich³⁷ rovněž předmětem veřejné debaty. Například Český olympijský výbor se snaží usnadnit bývalým reprezentantům přechod do běžného života pomocí vzdělávacích kurzů či pracovních stáží v programu *Duální kariéra*. Jak ale upozorňují výzkumníci z brněnské Masarykovy univerzity (2017), tato aktivita dosáhne jen na malé procento z celkového počtu sportovců.

Na jejich uplatnění v médiích se soustředí americká studie *From Taped Up to Mic'd Up: Experiences of Former Athletes and the Meaning of Athletic Identity in Sports Media Spaces* (Smith a Whiteside, 2019). Z hloubkových rozhovorů se třinácti – akademickými i profesionálními – bývalými sportovci vyplynulo, že jim práce v médiích umožňuje udržet si uznání veřejnosti, jakousi osobní i sociální relevanci, o které by v důsledku ukončení kariéry mohli přijít. Podobně hovoří i Jan Rajnoch.

Jan Rajnoch: „*Na pozornost jsem byl celý život zvyklý a nevadí mi. I proto se mi líbí, že můžu zůstat u ligového fotbalu, že jsem vidět a nesejdu z očí.*“

Vizibilita. Fakt, že sportovce ani po odchodu z vrcholové scény nezahálí mediální stín, je

---

³⁷ Řada sportovců podceňuje přípravu na život po skončení aktivní kariéry, což vede k finančním i psychickým problémům (Magazín M, 2017). Někteří bývalí sportovci vzali život, z fotbalistů to byli v nedávné minulosti například David Bystroň a Pavel Pergl.

velké lákadlo. Zvláště, když cesta k tomu, aby v televizi či na jiných platformách mohli sdílet vlastní názory a poznatky, není příliš složitá. Od řady z nich to může být do jisté míry i kalkul, neboť jsou zrovna trenéry bez angažmá či trenérské licence studují. Nežřídka se stává, že v případě adekvátní nabídky své pozice v médiích opouštějí.

Jaromír Bosák: *„Jsem přesvědčený o tom, že některá trenérská angažmá vzešla právě z vystupování těch dotyčných v televizi. Z toho hlediska může být pozice experta jistě velmi atraktivní.“*

S podobným názorem Jaromír Bosák není sám. Efektu, který může přinést působení v roli televizních expertů, si všímali už v průběhu devadesátých let na televizi Nova.

Václav Svoboda: *„Byli trenéři, kteří měli svou kvalitu, ale nedokázali se prosadit. Zkrátka to neměli v sobě, nikam nevolali, nevnucovali se, ale díky tomu, že jsme je ukázali v televizi a dali jim ten prostor, se následně chytili. Byl to například Dušan Radolský.“*

Samozřejmě, že z televizního hlediska to není ideální stav. Objevíte zajímavé jméno, mediálně si ho vychováte a on vám dříve nebo později zmizí zpátky do fotbalového prostředí. Podle Tomáše Radotínského je to ale součást českého prostředí. Riziko povolání.

Tomáš Radotínský: *„V našich podmínkách asi těžko můžeme mít experta třicet let. Mým vysněným byl Pavel Horváth, se kterým jsme začínali. Věděl jsem, že to bude zábavné i odborné, což se potvrdilo. Pro tu roli se vážně hodil, jelikož v sobě měl všechno. Postřehy úspěšného bývalého fotbalisty, ale i trochu jiný vhled začínajícího trenéra. Zároveň je neuvěřitelně vtipný, bezprostřední, spontánní. A překvapil mě i tím, jak dokáže v určitých situacích zvážnět a říct něco, co málokdo vidí. Jenže pak dostal nabídku, rozloučil se a šel trénovat. U nás už se teď objevuje jen sporadicky.“*

Horváth nastoupil k plzeňské rezervě, což ho jako experta z prvoligových fotbalových přenosů diskvalifikuje. Stejně je na tom Martin Hyský, bývalý expert České televize, který je pro změnu zaměstnaný ve Slavii, nebo Erich Brabec, jenž se stal asistentem trenéra v Bohemians. V hokeji z podobných důvodů zmizel z obrazovky uznávaný odborník Martin Hosták, když jako manažer začal pracovat ve Zlíně.

Jaromír Bosák: „*My si v Česku nemůžeme dovolit koupit hvězdu typu Thierryho Henryho³⁸, jako to před lety udělali kolegové ze Sky Sports. Z toho, co našim expertům dáváme, nevyžijí. Mají to v podstatě jako koníček, a to je jeden z důvodů, proč výběr expertů u nás není takový jako v zahraničí. Finanční zisk pro mnohé z nich přichází až ve druhotné fázi, ať už tím, že jim působení v televizi pomůže k nějakému angažmá, nebo k různým smlouvám například se sázkovými kancelářemi. Neznámému člověku, kdyby nebyl vidět a slyšet, by to nikdo nenabídl.*“

Luděk Zelenka: „*I když ta práce není finančně atraktivní, je dobrá v tom, že televize prodává vaši tvář. Když jsem někde s kamarády, kteří toho dosáhli ve fotbale mnohem víc než já, tak lidi chodí a chtějí se fotit se mnou, protože mě znají z obrazovky. Televize vás udrží ve hře, čehož se samozřejmě dá různě využít. Já mám svůj byznys, který se k fotbalu váže, takže i mně pomáhá, že zůstávám v povědomí veřejnosti.*“

Odměny pro experty za samotný přenos se pohybují většinou v nižších jednotkách tisíců korun, za poslední čtvrtstoletí se příliš neposunuly. Podle Václava Svobody byly honoráře na Nově v devadesátých letech dva tisíce korun za zápas. Robert Záruba připouští, že částky, které si může dovolit zaplatit například Česká televize, jsou spíš symbolické.

Robert Záruba: „*Honorář je tabulkový podle sazebníku, který jsme si v České televizi na začátku udělali. Je to tak na to, abychom expertovi zaplatili ty tři čtyři hodiny, s cestou možná někdy i pět šest, které tomu věnuje. A to je na úrovni uklízečky. Zatím jsme se nedostali do situace, že bychom, až na pár mimořádných výjimek, někoho přepláceli.*“

Podobná je situace i v českých soukromých televizích. Petr Svěcený to přikládá celkovému nastavení novinářské branže.

Petr Svěcený: „*Nastolilo se to už po revoluci u novinářů a u expertů je to stejné. Pokud by dostávali větší peníze, lidé by jim sice více záviděli, to je pravda, ale zároveň by je vnímali s úplně jiným respektem. A platí to i obráceně. Kdyby tady někdo dostal smlouvu na milion*

---

³⁸ Bývalý francouzský fotbalista Thierry Henry se stal součástí týmu expertů Sky Sports v roce 2015, po třech letech skončil, aby se mohl věnovat trénování. Podle zákulisních informací však v televizi mohl pobírat až 4 miliony liber ročně (Independent, 2014).

korun ročně, bude vědět, že ho to uživí, tak na sobě bude makat. V současnosti to ale všichni mají jako doplněk a není jednoduché najít ty, kteří si to mohou dovolit, protože peníze nepotřebují, a zároveň je ta práce baví a naplňuje. My máme skvělé lidi, Vladimíra Šmicera, Petra Švancarů nebo Jana Rajnocha. Ale třeba zrovna u něj platí, že pokud dostane nabídku na trénování, nemáme páky ho udržet. Uvědomujeme si, že na omezenou dobu máme například i Davida Holoubka.“

Je téměř nepředstavitelné, aby se v českých podmínkách podařilo něco podobného, jako v roce 1997 dokázali šéfové anglické stanice Sky Sports. Uznávaného experta Andyho Graye totiž udrželi navzdory lákavé nabídce od Evertonu, který ho chtěl za trenéra (Kelner 2013, loc. 3418-3426). Tenkrát to ale byla výjimka.

Jiný přední pundit Gary Neville zamířil v roce 2015 na lavičku Valencie, kde ovšem po čtyřech neúspěšných měsících skončil a v létě 2016 se vrátil zpátky na obrazovky (Sky Sports, 2016). Ve Sky Sports tvoří tandem s Jamiem Carragherem, společně patří k nejocěňovanějším fotbalovým expertům vůbec. Na ostrovech mají významné postavení – těžko srovnatelné s jinými zeměmi.

Robert Záruba však věří, že prestiž expertů se v posledních letech zvýšila také v Česku.

Robert Záruba: *„Tím, jak jsme rozšířili program a neustále se zvyšuje počet televizních utkání, i tím, co se kolem hokeje a televizních sportů obecně děje, se prestiž role expertů zvedá. V roce 2004 jsme zavedli elektronickou tužku, dali expertům pevné místo v programu, kdysi jsme sice společně komentovali zápasy, ale nikdo toho experta neviděl, nedělali jsme například stand-upy a neexistovalo studio, žádné vizuální ztotožnění experta s programem. Teď se experti dostávají do povědomí a své názory nevyslovují už jen u nás. Pochybují, že by se někdo například z pišících novinářů zajímal o komentář Davida Pospíšila k národnímu mužstvu, když za něj odehrál pouhé dva zápasy, kdyby s ním jako expert od roku 2006 nejezdil po různých akcích a turnajích.“*

7.6 Přínos expertů pro sportovní žurnalistiku

Z předchozích zjištění je zřejmé, že pro bývalé fotbalisty může být v jistých ohledech spolupráce s médií výhodná. Jak je to naopak? Přínos expertů pro vysílání lze na základě pořizovaných rozhovorů a debat s lidmi z oboru vymezit do tří základních hesel. Platná jsou

pro sportovní žurnalistiku jako takovou.

Věřohodnost neboli přítomnost expertů, kteří mají přímou zkušenost s tím, co popisují a hodnotí. Cítění bývalého sportovce, které přenosu dodává větší kredibilitu, je podle mnohých klíčové.

Jan Rajnoch: „*Pokud má expert okomentovat moment, který sám dobře zná a mnohokrát ho zažil, je to neocenitelné. Žádný teoretik, i kdyby nazpaměť znal pravidla a všechny herní systémy, tohle nedokáže.*“

Pestrost čili prvek zajímavosti, odbornosti, ale i zábavy ve vysílání. Zásadní role expertů ve sportovních přenosech, které se nevěnují už jen samotnému průběhu zápasu a výkonům, ale je to balíček, který má přilákat televizní diváky.

Dušan Mendel: „*Na začátcích na Nově měli být experti vždy především oživením a platí to dodnes, byť se ta role vyvíjí dál.*“

Prostřednictví jako pojítka mezi divákem a samotným sportem. Robert Záruba v té souvislosti zmiňuje hodnotu otevřenosti k publiku, kterou každý expert musí mít. Obzvlášť důležité je to pak u menších sportů s nižší fanouškovskou základnou.

Robert Záruba: „*Dejme tomu synchronizované plavání, freestyle na lyžích a snowboardu a další specifické disciplíny, které vysíláme třeba jen jednou za čtyři roky při olympijských hrách.*“

Zapojení experta u méně známých sportů ovšem má i svá rizika. Pokud v takových přenosech expert nezvolí správný jazyk, bude používat odborné termíny, kterým ale běžný divák nemůže porozumět, sport divákům nepřiblíží. Naopak.

Robert Záruba: „*Komunita daného sportu bude sice nadšená, ale pětadevadesát procent ostatních diváků to nepochopí. Právě tam je důležité, aby expert plnil roli prostředníka, někoho, kdo vnese srozumitelnou řečí představu o tom, jak hodnotný ten výkon vůbec je a co je na něm zajímavého a unikátního. U zaběhnutějších sportů, fotbalu a hokeje, je to spíš*

o tom, aby expert divákům zprostředkoval něco, co komentátor nedokáže. Třeba, že s dotyčným hráčem nastupoval, znají se, že je to v soukromí tichý kluk, špatně se s ním komunikuje nebo něco podobného. To je dle mého soudu něco, co nám v Česku ve vysílání ještě trochu schází.“

8. Perspektiva expertů v blízké budoucnosti

8.1 Zkušenosti ze zahraničí a předpovědi pro české prostředí

Žádné zásadní změny, které by měly vliv na celkové směřování sportovní žurnalistiky v tomto zkoumaném ohledu, se v nejbližších letech očekávat nedají. Zvláště v českém prostředí by se experti podle oslovených odborníků měli spíš posouvat a zdokonalovat v činnostech, které už k jejich práci patří nyní.

Jaromír Bosák: *„Možná bude po experech vyžadován poněkud analytičtější pohled než dosud. Myslím si, že třeba ve studiu bude kladen větší důraz na práci s grafickými přístroji, u nás se to zatím nedělá, ale ve světě je normální, že si hřiště otočíte například ve 3D.“*

Takové pokroky jsou samozřejmě přímo závislé i na technologickém vývoji a finančních možnostech tuzemských televizí. Inovace se pojí s velkými sportovními akcemi, na které se vždy upírá zvýšená divácká pozornost, a vysílatelé se chtějí co nejlépe předvést. Proto lze v roce 2020, kdy se vedle fotbalového mistrovství Evropy s českou účastí konají například i letní olympijské hry, předpokládat alespoň nějaké televizní novinky. Je však krajně nepravděpodobné, že by se některá z nich dotkla podoby komentáře.

Václav Svoboda: *„Současný trend se spolukomentátorem je podle mě ideální. Je možné, že se například experti vyvinou a zlepší na takovou úroveň, že se jednou na komentátorském stanovišti sejdou dva a odkomentují přenos sami. To ale hodně předbíháme. Oproti jiným zemím navíc máme jeden problém, a sice, že čeština je na rozdíl od angličtiny nebo němčiny mnohem barvitější a složitější jazyk, dá se s ní více pracovat. A k tomu je potřebná určitá dávka talentu.“*

K takovému pokroku by navíc byla nezbytná také jistá profesionalizace profese, což v současných českých podmínkách působí jako utopie. Podle Roberta Záruby je mnohem reálnější metou, že se experti ve svém projevu, jak ve studiu, tak při komentování, začnou posouvat do spisovné zóny.

Robert Záruba: *„Někteří už o to, aby se komentátorům v tomto směru přiblížili, usilují. A*

co se týče stylu komentování, tak si nemyslím, že bychom u těch klasických sportů, které v Česku děláme, něco měnili, třeba navyšovali počet hlasů. To se ani nedá. Ale zaujal mě pokus televize O₂ při derby, kdy jako alternativu ke klasickému komentáři nabídli možnost pustit si fanouškovskou dvojici spartana a slávisty.“

Jedná se o takzvaný konfrontační komentář, při kterém každý z komentátorů přeje – až fandí – jednomu z týmů (Bereň, 2014, s. 16-17). Při některých zápasech Sparty a Slavie O₂ nabízela dokonce pouze slávistický nebo spartánský komentář, do kterého se na obou stranách zapojil vždy i jeden bývalý fotbalista. Jinak televize do projektu přizvala většinou fanoušky z řad celebrit a veřejně známých osobností: Františka Ringo Čecha, Jakuba Koháka, Jakuba Štáfka, Vojtěcha Závěského, Pavla Novotného, Davida Ondříčka a další.

Petr Svěcený: *„Ohlasy byly dobré. Upřímně ani pořádně nevím, proč jsme od toho upustili. Asi nám teď zábavu supluje pořad Tiki-Taka, nejsem si jistý, ale mohlo by to spolu souviset.“*

Konfrontační komentář při zápasech Sparty se Slavií má však ve skutečnosti mnohem delší historii. Už v šedesátých letech, hned při prvním televizním derby, v podobném režimu komentovali Vít Holubec s Oldřichem Červinkou (Záruba, 1989, s. 211). Tentýž pokus udělala při mezistátním utkání Česka a Slovenska v roce 2009 televize Nova, která za mikrofon posadila Tomáše Radotínského za českou a Slavomíra Jurka za slovenskou stranu.

Zřejmě i proto, že na rozdíl od O₂ ale zmíněné dva pokusy neměly žádnou oporu v podobě běžného nestranného komentáře, mezi diváky neobstály. V souvislosti s možným vývojem komentáře zmiňuje Robert Záruba ještě fenomén klubových televizí.

Robert Záruba: *„Ve Spojených státech je to docela běžnou záležitostí. Klubové televize pokrývají jeden profesionální tým, komentátoři s ním cestují, jsou s nimi na tréninku, na večeri, v letadle, všude. I přesto si ale zakládají na tom, že jsou do jisté míry objektivními pozorovateli událostí. Přirovnal bych to k tomu, když komentujeme zápasy národního týmu. Jsme objektivní, neadorujeme naše fauly, ale vyjadřujeme emoce k výsledku.“*

V Česku je však takový model zatím jen těžko představitelný. Kluby napříč sporty, které by na něco podobného měly nebo mají zázemí, personál i finanční možnosti, by se dost možná daly spočítat na prstech jedné ruky.

Petr Svěcený: *„Navíc si nemyslím, že by u nás veřejnost a celková kultura okolo fotbalu byla na něco podobného nastavená. Stačí se podívat na ohlasy po derby. Vyhraje Slavia a komentátoři dostávají od spartanů čochu za to, jak při slávistických gólech křičeli. Jako by snad nikdo nechápal, že kdyby to bylo naopak, komentovali by úplně stejně.“*

Součástí vývoje expertů v některých zahraničních televizích je jejich posun do reportérské role. Dělají rozhovory po zápasech, nejrůznější profilové medailonky do doprovodného programu. Oslovení respondenti se shodují, že podobné ambice by měly mít i české televize.

Jaromír Bosák: *„Mně by se moc líbilo, kdyby to i u nás dělali tihle lidi. I hráči, které případně zpovídá expert čili vlastně kolega, reagují jinak. Toho člověka znají, mají k němu respekt, mluví s ním trochu jinak než třeba s reportérem, kterého vidí poprvé v životě.“*

Robert Záruba: *„Když dělá rozhovor expert, je to mnohem neformálnější. Může mu tykat a i pro toho sportovce je to mnohem příjemnější. Logicky se víc otevře někomu, koho zná, s kým něco prožil na hřišti i mimo něj, než běžnému reportérovi. Je to jistě jedna z možností, jak získat nový vhled do získávání informací od sportovců. Má to jiný charakter, celému rozhovoru to dodá šmrnc.“*

Podle Tomáše Radotínského je podobný směr tématem i pro O₂ TV, kde o zařazení nového prvku do vysílání diskutují.

Tomáš Radotínský: *„Třeba Honza Rajnoch říkal, že by se rád posunul do nějaké výraznější role. Na začátku by to mohl být určitý průvodce, který by jezdil do klubů, kde se pořád zná se spoustou lidí, hráčů, trenérů, trávnickářů, kustodů, zkusil by si natočit nějaké reportáže. Ale ještě jsme se k tomu nedostali, pořád pracujeme na konkrétním formátu, kde by to třeba šlo udělat.“*

Zatím se tak experti v rámci vysílání do přímé interakce s hráči či trenéry dostávají v improvizovaných studiích na stadionu, když tam aktéři utkání přijdou například na pozápasový rozhovor.

Jan Rajnoch: *„My jsme zkoušeli rozhovor ve dvojici s moderátor Radkem Šilhanem a myslím si, že se to docela podařilo. Snažil jsem se položit otázku, která je překvapivá, najít prvek, který moderátor nebo divák třeba nevidí.“*

Tomáš Pešíř: *„U nás tohle dělá Pavel Čapek, že si vezme do pozápasového studia hráče a prostor dává i expertovi. Pro mě to bylo zajímavé, protože jsem byl poprvé v roli, kdy jsem na otázku neodpovídal, ale pokládal jsem ji. A musím říct, že ta otázka trvala snad déle než následná odpověď. Je to úplně něco jiného a i když mi to napodruhé šlo lépe, vím, že abych mohl udělat nějaký delší rozhovor, potřeboval bych hodiny přípravy.“*

Nebo možná i déle. Aby totiž expert mohl v podobné roli vystupovat dlouhodobě, potřeboval by získat i určité teoretické znalosti. Práce s experty by i ze strany novinářů a televize jako takové musela být systematictější.

Jaromír Bosák: *„Uskutečnit podobný fór jednou za čas je totiž jedna věc, ale aby experti rozhovory mohli dělat pravidelně, muselo by to mít profesionální parametry. Ne, že tam bude jen stát, kývat s mikrofonem a tlemit se... Potřebujete slovní zásobu, nekotat, musíte vědět, na co se zeptat. Ti lidé by na sobě museli hodně pracovat, protože není sranda takový rozhovor utáhnout.“*

Závěr

Už čtvrtstoletí jsou pravidelnou součástí vysílání v Česku a ještě mnohem déle obohacují jednotlivé přenosy v zahraničí. Přesto televizní experti, chcete-li pundité, zůstávají v rámci sportovní žurnalistiky poněkud neukotveným fenoménem. V tuzemsku navíc vzhledem k různým přístupům k jejich roli nesnadno vymezitelným a takřka nepopsaným, což si tato diplomová práce kladla za cíl alespoň částečně změnit.

Nastínila současné trendy v rámci sportovní žurnalistiky, mezi které se využívání odborníků řadí. Vývoj a okolnosti, jež vedly k zintenzivnění jejich působení, popsala jak v zahraničních, tak v českých souvislostech. Nejdůležitější složku práce pak tvoří ucelený vhled do současného stavu působení expertů v rámci českých médií – se zaměřením na fotbal.

Na základě zjištění z polostrukturovaných hloubkových rozhovorů, které byly hlavní metodou této práce, mohlo dojít ke zobecnění přínosu expertů pro sportovní média, který koresponduje s tím, jak o něm pojednávali i někteří předchozí výzkumníci: expert dodává přenosům věrohodnost a pestrost, měl by také působit jako určitá spojka, prostředník mezi divákem a sportem.

Vyplývaly též určité nedostatky a překážky, které se k jejich pozici vztahují. Zejména teoretici Raymond Boyle či David Rowe v minulosti několikrát upozorňovali na to, že neustále se zvyšující počet lidí bez valné novinářské přípravy či předchozí žurnalistické praxe v rámci sportovních médií vede k jejich úpadku. Tak ostrá slova sice z úst respondentů nezazněla, nicméně i oni připouštějí, že pozici expertů doprovázejí některá citlivá témata – například zdrženlivost části z nich vůči kritice bývalých kolegů, přátel či klubů nebo fakt, že někteří sportovní odborníci se dostávají do nepohodlných situací, pokud mají hodnotit individuální výkony někoho, na jehož úroveň sami v rámci daného sportu nikdy nedosáhli. V O₂ TV se takovým momentům snaží předcházet pomocí zvláštních sekundárních kritérií při výběru expertů, kdy kromě základních předpokladů pro televizní práci zohledňují i předchozí kariéru sportovce.

Bude jistě zajímavé pozorovat, jakým směrem se pozice expertů v tuzemských médiích vyvine dál. Jestli se v budoucnu stane plnohodnotnou žurnalistickou profesí, jako je tomu v

některých západních zemích, a experti budou mít stejné či alespoň srovnatelné podmínky s redaktory a komentátory. Nebo spíš zůstanou v rámci vysílání důležitou, avšak v ostatních ohledech mírně podceňovanou složkou.

Jak bylo uvedeno v analytické části této práce, role experta může být pro bývalé sportovce atraktivní z hlediska mediální pozornosti, které se jim díky ní dostává, ale už méně po finanční stránce. S tím souvisí – ve srovnání s cizinou – i její nižší prestiž a problémy jednotlivých televizí zlákat do této pozice ta nejzvučnější jména.

Podobně zajímavých a nerozvinutých témat v souvislosti s experty zůstává mnohem víc, některých z nich se dotýkají rozhovory, jejichž přepis je k dispozici v příloze.

Jiná práce by se mohla věnovat například tomu, jak experty vnímají samotní televizní diváci. Jak moc jim záleží na úspěších, kterých jako sportovci dosáhli? Opravdu považují vysílání s experty za důvěryhodnější, jak vyplývá z výše uvedených zjištění?

Nabízí se rovněž srovnání expertů napříč sporty či zeměmi. Tento text pro případný další výzkum tématu postavil základy.

Summary

Even though pundits have been a regular part of broadcasting in the Czech Republic for a quarter of a century, they remain relatively undefined and undescribed within the field of sports journalism. One of the aims of this thesis was to at least partially change that.

The thesis outlined the current trend in sports journalism and explained the circumstances that led to the inclusion of pundits in foreign and Czech media. The most important part of the work described the current activities of pundits within the Czech media, focusing on football.

According to the findings from the semi-structured in-depth interview with experts from the field, pundits add to sport broadcasting more credibility and variety. They also act as a link between the viewer and the sport.

However, there is also a lot of issues connected to the role of pundits. Raymond Boyle and David Rowe argue that the ever-increasing number of former athletes in the sports media has led to the decline of sports journalism. Pundits may be reluctant to criticize former colleagues and teammates or even clubs.

It will certainly be interesting to see in what direction the position of pundits evolves in domestic media in the future. If it becomes a full-fledged journalistic profession, as is the case in some of the Western countries, or it rather remains an important but slightly underestimated part of the sports media.

Further research on the topic could be devoted to the perception of pundits by television viewers. Do they really consider broadcasting with former athletes as pundits more reliable? Do they care about the success that pundits achieved in their sporting careers? There could be also a comparison of pundits work across sports or countries.

Použitá literatura

Knižní zdroje

1. BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ, 2011. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.
2. BILLINGS, Andrew C., 2011. *Sports media: transformation, integration, consumption*. New York: Routledge. Electronic media research series. ISBN 978-0-415-88368-9.
3. BILLINGS, Andrew C., Michael L. BUTTERWORTH a Paul D. TURMAN, 2015. *Communication and sport: surveying the field*. Second edition. Los Angeles: SAGE Publications. Electronic media research series. ISBN 978-1-4833-1271-2.
4. BOYLE, Raymond, 2006. *Sports journalism: context and issues*. Second edition. Thousand Oaks, Calif.: SAGE. Electronic media research series. ISBN 978-1-4129_0797-2.
5. BOYLE, Raymond a Richard HAYNES, 2004. *Football in the New Media Age*. New York: Routledge. ISBN 0-415-31791-6.
6. CORBIN, Juliet M. a Anselm L. STRAUSS, 2015. *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory*. Fourth edition. Los Angeles: SAGE. ISBN 978-1-4129-9746-1.
7. DĚKANOVSKÝ, Jan, 2008. *Sport, média a mýty: zlatí hoši, královna bílé stopy a další moderní hrdinové*. Praha: Dokořán. ISBN 978-807-3631-314.
8. DOMENEGHETTI, Roger, 2017. *From the back page to the front room: football's Journey Through The English Media*. Glasgow: Ockley Books Ltd. ISBN 978-1-912022-39-7.
9. ENRIQUEZ, Jon, c2002. Coverage of Sports. In: SLOAN, W. David a Lisa Mullikin PARCELL. *American journalism: history, principles, practices*. Jefferson, N.C.: McFarland & Company. ISBN 07-864-1371-9.
10. HILL, Jimmy, 1998. *The Jimmy Hill Story*. Great Britain: Hodder & Stoughton. Kindle Edition.
11. KELNER, Martin, 2013. *Sit down and cheer: a history of sport on TV*. London: Bloomsbury Publishing Plc. Kindle Edition.
12. MALINA, Karel, 1985. *Rozhlasový reportér Josef Laufer*. Vydavatelství a nakladatelství Novinář.
13. MCNAIR, Brian, 2000. *Journalism and democracy: an evaluation of the political*

- public sphere*. New York: Routledge. ISBN 04-152-1279-0.
14. MCNAIR, Brian, c2011. *An introduction to political communication*. 5th ed. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-59643-5.
  15. REAL, Michael, 2006. Sports Online: The Newest Player in Mediasport. In: RANEY, Arthur A. a Jennings BRYANT. *Handbook of sports and media*. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum Associates. ISBN 08-058-5189-5.
  16. ROWE, David, 2004. *Sport, culture and media. The Unruly Trinity*. 2nd ed. Berkshire: Open University Press. ISBN 0 335 21075 9.
  17. SEDLÁKOVÁ, Renáta, 2014. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.
  18. SEKOT, Aleš, 2006. *Sociologie Sportu*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-7367-683-4.
  19. SEKOT, Aleš, 2008. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada. Sociologie. ISBN 978-80-247-6300-2.
  20. WEBB, Howard, 2016. *The Man in the Middle: The Autobiography of the World Cup Final Referee*. Great Britan: Simon & Schuster. ISBN: 978-1-4711-5996-1.

Internetové zdroje

21. BÍLEK, Petr, 2013. Komentátor Zelenka: I Horváth se kdysi našťval. Nevolej mi, říkal. In: *iDNES.cz* [online]. 27. prosince 2013 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/fotbal/prvni-liga/rozhovor-s-byvalym-fotbalistou-zelenkou.A131227_083118_fotbal_rou
22. BLINKOVÁ, Kateřina, 2018b. Česká televize bude vysílat Evropskou ligu až do roku 2021, zápasy české fotbalové reprezentace má zajištěny do roku 2022. In: *Česká televize* [online]. 17. 1. 2018 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/press/tiskove-zpravy/?id=8408&strana=2=27&category=2>
23. BOYLE, Raymond, 2006. The soft soaps in the press box. In: *The Guardian* [online]. 21 Aug 2006 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/media/2006/aug/21/pressandpublishing.mondaymediasection>
24. BT wins exclusive rights to UEFA Champions League, UEFA Europa League and UEFA Europa Conference League until 2024. In: *BT Sport* [online]. 15 November

- 2019 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <http://sport.bt.com/football/bt-wins-exclusive-rights-to-uefa-champions-league-uefa-europa-league-and-uefa-europa-conference-league-until-2024-S11364410970173>
25. BUCKLEY, Will, 2009. The forgotten story of ... the sports broadcasting revolution (and Idwal Robling) In: *The Guardian* [online]. 8 Oct 2009 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/football/blog/2009/oct/08/england-world-cup-itv-bbc>
26. David Meek: Veteran Man Utd writer dies, aged 88. In: *BBC News* [online]. 30 October 2018 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-46032689>
27. DUPONT, Kevin Paul, 2014. Father of Telestrator drew it up right. In: *The Boston Globe* [online]. September 28, 2014 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.bostonglobe.com/sports/2014/09/28/father-telestrator-drew-right/O6Pn3rgtZd9XykOYvFQ8dM/story.html>
28. Finálová sobota v O2 TV: Poslední kolo HET ligy a vrchol Ligy mistrů s řadou atraktivních hostů. In: *O2 Czech Republic* [online]. 24.5.2018 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: https://www.o2.cz/spolecnost/tiskove-zpravy-o2-sport/598022-Finalova_sobota_v_O2_TV_Posledni_kolo_HET_ligy_a_vrchol_Ligy_mistru_s_radou_atraktivnich_hostu.html
29. FOJTŮ, Martina, 2017. Výzkum: Jak se sportovci vyrovnávají s koncem kariéry. In: *Magazín M: Zprávy z MUNI* [online]. 24. dubna 2017 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/tema/9139-a-co-po-tom-jak-se-sportovci-vyrovnaji-s-koncem-kariery>
30. FROGGATT, Mark, 2019. Club rememebers Munich air disaster in Belgrade. In: *Official Manchester United Website* [online]. 24 October 2019 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.manutd.com/en/news/detail/commemoration-ceremony-held-in-belgrade-to-mark-munich-air-disaster>
31. Gary Neville returns to Sky Sports for its biggest ever season. In: *Sky Sports* [online]. 07/08/16 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.skysports.com/football/news/11095/10526456/gary-neville-returns-to-sky-sports-for-its-biggest-ever-season>
32. MACKENZIE, Jon, 2019. Dead Men's Shoes: How the Munich air disaster revolutionised football writing in Britain. In: *The Blizzard* [online]. 7th March 2019 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.theblizzard.co.uk/article/dead-mens-shoes>

33. MF DNES, šve, 2003. Začátek fotbalu na Nově: Nezapomenutelný přehmat. In: *iDNES.cz* [online]. 23. června 2003 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/fotbal/prvni-liga/zacatek-fotbalu-na-nove-nezapomenutelny-prehmat.A030623_003359_fotbal_ruz
34. Nejsledovanější pořady v historii peplemetrů. In: *MediaGuru.cz* [online]. 25. listopadu 2013 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2013/11/nejsledovanejsi-porady-v-historii-peplemetru/>
35. New sports pundit category for British Sports Journalism Awards. In: *Sports Journalists' Association* [online]. OCTOBER 30, 2018 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.sportsjournalists.co.uk/awards-news/sja2018/new-sports-pundit-category-for-british-sports-journalism-awards/>
36. Olympijský magazín, 2018a. In: Česká televize [online]. 7. 2. 2018. [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10321897020-olympijsky-magazin/218471290290006/titulky?kvalita=ad>
37. PAVLÍČKOVÁ, Jana, 2011. Ve studiu jsem expert, ne fanoušek, vzkazuje komentátorska Ledecké. In: *iDNES.cz* [online]. 21. února 2018 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/studio-expert-fanousek-komentatorka-ledecka.A180220_144741_liberec-zpravy_jape
38. PLÍVOVÁ, Alžběta, 2015. Česká televize zahajuje vysílání šedesáté sezony hokejové ligy. In: *Česká televize* [online]. 9. 9. 2015 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/press/tiskove-zpravy/?id=7480>
39. POTŮČEK, Jan, 2008. Galaxie sport končí, přichází širokoúhlá Nova sport. In: *Lupa.cz* [online]. 4.10.2008 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/galaxie-sport-konci-prichazi-sirokoughla-nova-sport/>
40. Premier League games on Amazon: Why is it happening? When are they on? How can I watch them?. In: *BBC Sport* [online]. 3 Decemeber 2019 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/sport/football/50617997>
41. RTS PROGRAMME AWARDS 2019 IN PARTNERSHIP WITH AUDIO NETWORK. In: *Royal Television Society* [online]. 19 March, 2019 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://rts.org.uk/award/rts-programme-awards-2019-partnership-audio-network>
42. SHEEN, Tom, 2014. Thierry Henry to earn £4million a year working for Sky Sports.

- In: *Independent* [online]. 17 December 2014 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/sport/football/premier-league/thierry-henry-to-earn-4million-a-year-working-for-sky-sports-9930757.html>
43. SK Slavia Praha - Sevilla FC: Přímý přenos odvetného osmifinálového utkání Evropské ligy UEFA. In: *Česká televize* [online]. 14. 3. 2019 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10213448544-evropska-liga-uefa/219471291126004-sk-slavia-praha-sevilla-fc/>
44. SMITH, Allison B. a Erin WHITESIDE, 2019. *From Taped Up to Mic'd Up: Experiences of Former Athletes and the Meaning of Athletic Identity in Sports Media Spaces* [online]. [cit. 2020-01-03]. DOI: 10.1177/2167479519858611. ISSN 2167-4795. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2167479519858611>
45. ŠTICHA, Ladislav, 2009. Hokejový pořad Buly oslaví 700. vydání. In: *Česká televize* [online]. 27. 11. 2009 [cit. 2020-01-02]. <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/press/tiskove-zpravy/?id=4299&strana-1=140&category=1>
46. THE 40th SPORTS EMMY® NOMINEES. In: *The Emmys* [online]. [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://theemmys.tv/sports/nominees-2019-sports-personalities/>
47. The Documentary: Talking Sport - 90 Years of Commentary. In: *BBC Sounds* [online]. 21 Jan 2017 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/sounds/play/p04pj44j>
48. To nejlepší ze Synot ligy na O₂ Sport. Režisérem může být divák. In: *O₂ Czech Republic* [online]. 26.5.2015 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: https://www.o2.cz/spolecnost/tiskove-zpravy/414697-To_nejlepsi_ze_Synot_ligy_na_O2_Sport_Reziserem_muze_byt_divak.html

Akademické práce

49. BERENĚ, Michael, 2014. *Analýza práce komentátora sportovního přímého přenosu*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky.
50. ČERNOHOUS, Tomáš, 2017. *Komparativní analýza televizních sportovních přenosů v České republice a v zahraničí*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky.
51. DRBOHLAV, Vladimír, 1976. *Přímý televizní přenos*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta žurnalistiky.

52. FAMFULÍKOVÁ, Michaela, 2007. *Osobnost české televizní historie – Karel Mikyska*. Vlašim. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky.
53. LUKŠŮ, David, 2011. *Počátky sportovní žurnalistiky na stránkách periodického tisku na přelomu 19. a 20. století. Sport jako součást českého masového tisku*. Praha. Disertační práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky.
54. RÍMSKÝ, Prokop, 2016. *Historie Redakce sportu České televize v letech 1993-2015*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky.
55. VELART, Jan, 2005. *O komentování sportovního přenosu se zvláštním zaměřením na fotbalové a hokejové zápasy*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky.
56. WAŽÍK, Jiří, 2001. *Spolukomentátoři v televizních sportovních přímých přenosech*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky.
57. ZÁRUBA, Robert, 1989. *Svědectví o historii Hlavní redakce tělovýchovy a motorismu Československé televize Praha*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta žurnalistiky.

Ostatní prameny

58. Osobní rozhovor s Robertem Zárubou, 28. 1. 2019
59. Osobní rozhovor s Janem Rajnochem, 28. 2. 2019
60. Osobní rozhovor s Jaromírem Bosákem, 1. 3. 2019
61. Osobní rozhovor s Tomášem Pešírem, 24. 10. 2019
62. Osobní rozhovor s Petrem Svěceným, 29. 10. 2019
63. Osobní rozhovor s Tomášem Radotínským, 2. 12. 2019
64. Osobní rozhovor s Dušanem Mendelem a Václavem Svobodou, 9. 12. 2019
65. Osobní rozhovor s Luděkem Zelenkou, 11. 12. 2019

Teze diplomové práce

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Čihák Jiří	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2017/18	
E-mail diplomantky/diplomanta: jiricihi@gmail.com	
Studijní obor/forma studia: Žurnalistika/prezenční	
Předpokládaný název práce v češtině: Role experta ve fotbalových televizních přenosech	
Předpokládaný název práce v angličtině: The role of an expert in football television broadcasts	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: <i>ZS 2012/2013</i>) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2018/19	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): V dnešní době se staly téměř nedílnou součástí sportovního vysílání také postřehy bývalých i současných sportovců a trenérů. V přímých přenosech nebo v doprovodném vysílání před a po nich doplňují komentátora zápasu či redaktora ve studiu, přinášejí originální postřehy a zkušenosti, analyzují konkrétní situace a nabízejí jiný pohled: odborný. Právě na roli televizních expertů, konkrétně při fotbalových zápasech, se zaměří tato diplomová práce. Doplní tak dosavadní závěry jiných prací, které se převážně zabývají zpracováním přenosů či komentátorům.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Tato diplomová práce si klade za cíl popsat roli expertů jako specifické pozice či profese v rámci televizních přenosů ze sportovních zápasů a závodů. Nejprve přiblíží obecně jejich přínos z teoretického hlediska a představí jejich postupné zapojování do vysílání v minulosti až po současnost. Dále se zaměří na české prostředí a na přenosy fotbalových utkání. Na základě rozhovorů představí, v čem tkví jejich přínos, jaká jsou kritéria při jejich výběru nebo jak mají s komentátorem rozdělené role. Následně takto získané informace porovná se skutečností na příkladu několika vybraných fotbalových zápasů.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): 1. Úvod 2. Cíl práce a výzkumné metody 3. Teoretické ukotvení pozice televizního experta <ul style="list-style-type: none"> • Charakteristika pozice televizního experta. Význam a přínos pro sportovní žurnalistiku. 4. Historie a vývoj televizních sportovních expertů <ul style="list-style-type: none"> • Vývoj ve světě. Přiblížení postupného začleňování odborníků do sportovních přenosů. 5. Vývoj a využívání expertů v českém prostředí <ul style="list-style-type: none"> • Začleňování expertů do sportovního vysílání v československých a českých médiích. Přehled jmen a sportů, které odborníky začaly využívat. Kritéria jejich výběru, požadavky. Popis na základě rozhovorů s televizními novináři, komentátory. 6. Role, úkoly a obsazení při fotbalových zápasech	

- Popis profese fotbalového experta na základě konkrétních rozhovorů. Specifika jejich práce, povinnosti, rozdíly mezi pozicí spolukomentátora a odborníka ve studiu. Přehled fotbalových expertů.

7. Analýza vybraných utkání

- Porovnání teoretických i praktických zjištění a poznatků o práci experta se skutečností konkrétních zápasů.

8. Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

V teoretické části se práce bude opírat o odbornou literaturu se sportovní tematikou, dále o původní rozhovory s českými komentátory, například s Robertem Zárubou, šéfkomentátorem České televize, dále s Jaromírem Bosákem, Petrem Svěceným či Tomášem Radotínským a také s vybranými experty, například Martinem Hyským, Janem Rajnochem a dalšími. Analýza v závěrečné části práce bude provedena na vybraných utkáních nejvyšší české fotbalové soutěže, evropských pohárů a reprezentace. Zohledněno bude také fotbalové mistrovství světa v Rusku, byť bez české účasti.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Hloubkové rozhovory s vybranými komentátory a experty.

Obsahová analýza vybraných fotbalových zápasů s důrazem na roli expertů.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

BILLINGS, Andrew C., Michael L. BUTTERWORTH a Paul D. TURMAN. *Communication and sport: surveying the field*. Second edition. ISBN 978-1-4522-7913-8.

Kolektiv autorů v rozsáhlé publikaci nabízí rozmanitý pohled na studium mediální komunikace a sportu. Zkoumá širokou škálu témat souvisejících se sportem na všech úrovních.

BOYLE, Raymond. *Sports journalism: context and issues*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE, 2006. ISBN 978-1-4129-0798-9.

Jedna ze základních publikací o sportovní žurnalistice. Popisuje vliv médií na sport napříč spektrem. Zabývá se například problematikou komercializace sportu a dalšími ekonomickými souvislostmi. Zejména ve třetí kapitole se věnuje vysílání sportu v televizi.

ROWE, David. *Sport, culture and the media: the unruly trinity*. 2. ed. Buckingham: Open Univ. Press, 2004. ISBN 03-352-1075-9.

Publikace zabývající se spojením dvou nejsilnějších kulturních sil současnosti: sportu a médií. Popisuje, jak se medializovaný sport stal součástí každodenního života společnosti i jak se sport a média staly vzájemně na sobě závislými.

SMITH, Ronald A.: *Play-by-play: radio, television and big-time college sport*. Baltimore, Md.: John Hopkins University Press, 2001, 304 s. ISBN: 0801866863

Na příkladu vysílání tradičních vysokoškolských sportů ve Spojených státech kniha v jednotlivých kapitolách popisuje vztah mezi kolektivními sporty a audiovizuálními médii. Autorem je uznávaný sportovní historik a profesor z Pensylvánské univerzity Ronald A. Smith.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

Kniha přibližuje metody užívané při výzkumu médií. Zabývá se komerčním výzkumem (výzkum sledovanosti, měření efektivity reklamy) i akademickým výzkumem (interpretace textu). Představované metodické postupy jsou předvedeny na praktických příkladech z médií.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách)

za posledních pět let)

BEREŇ, Michael. *Analýza práce komentátora sportovního přímého přenosu*. Praha, 2014. 127 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Ondřej Zamazal.

ČERNOHOUS, Tomáš. *Komparativní analýza televizních sportovních přenosů v České republice a v zahraničí*. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Alice Němcová Tejkalová, Ph.D.

ČERNÝ, Jakub. *Komparace mediálního obrazu české nejvyšší fotbalové a hokejové soutěže na kanále ČT Sport v roce 2014*. Praha, 2016. 110 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Otakar Šoltys, CSc.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzují, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Mgr. Ondřej Trunečka

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU/OBORU.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor s Robertem Zárubou, 28. 1. 2019 (rozhovor)

Příloha č. 2: Rozhovor s Jaromírem Bosákem, 1. 3. 2019 (rozhovor)

Příloha č. 3: Rozhovor s Petrem Svěceným, 29. 10. 2019 (rozhovor)

Příloha č. 4: Rozhovor s Tomášem Radotínským, 2. 12. 2019 (rozhovor)

Příloha č. 5: Rozhovor s Dušanem Mendelem a Václavem Svobodou, 9. 12. 2019
(rozhovor)

Příloha č. 6: Rozhovor s Luděkem Zelenkou, 11. 12. 2019 (rozhovor)

Příloha č. 7: Rozhovor s Janem Rajnochem, 28. 2. 2019 (rozhovor)

Příloha č. 8: Rozhovor s Tomášem Pešírem, 24. 10. 2019 (rozhovor)

Přílohy

Příloha č. 1: Rozhovor s Robertem Zárubou (28. 1. 2019)

V České televizi se Robert Záruba podílel na začlenění expertů do pravidelného vysílání z hokejových přenosů a na rozvoji takzvaného děleného komentáře.

Souhlasíte s tím, že průkopníky tohoto modelu byli už v šedesátých letech Karel Mikyska a Josef Dědič, kteří doprovázeli přenosy z krasobruslení?

Všechno souvisí s žánrovou neukotveností televizního sportovního přímého přenosu a komentování vůbec. První komentátoři neměli představu, jak se to má dělat, a tak byly různé pokusy, které bychom dnes mohli považovat za dotek děleného komentáře. Existovala určitá snaha zapojit do komentování samotné sportovce, byť to vlastně nikdy nedostalo souvislou časovou podporu, byly to vždy jen jednotlivé pokusy, nahodilosti než nějaký soustavný vývoj komentování tímto směrem. Spíš naopak všechno inklinovalo k solitérnímu komentování – ještě navíc v duálním systému Čech-Slovák. Byli to tedy opravdu Mikyska s Dědičem, kteří jako první naplnili to, co se později rozvinulo, v jejich provedení nechyběl rámcový komentář, docházelo k dialogům. A od Dědiče tam byla i přesná analýza a poznámky. Díky tomu, že byli dva, to působilo poněkud odlehčeněji, uvolněněji. Singl komentáře totiž vždy byly tak trochu upjaté – a to i s ohledem na tehdejší politickou situaci.

Víte i o dalších pokusech?

Pár jich bylo. V ledním hokeji to jako první zkoušel Štěpán Škorpil, který v roce 1978 zaskakoval a měl vedle sebe Petra Brdičku, tehdejšího hokejistu Sparty a Jihlavy, ale opět: byl to jen solitérní pokus. Následovaly snahy dostat sportovce rovnou do role komentátora, takže fotbal komentoval bývalý obránce Dukly Václav Samek, který byl i součástí redakce. Motoristické závody zase komentoval František Šťastný, u nějž by se dalo říct, že pracoval ve dvojici jako expert, byť i komentoval sám. A později začal komentovat hokej Luděk Brábník, vystudovaný trenér, atletiku zase Tomáš Jungwirth, což byl špičkový závodník, středotrač – u něj se v jednom člověku skloubily obě role, ale pořád ještě nejsme u klasické pozice experta, který do přenosu vnáší, se všemi úlevami a výsadami, pohled druhého člověka.

Byly v zapojování expertů průkopnické především malé sporty, o kterých neměli samotní komentátoři takové povědomí, a tak potřebovali při přenosech jakousi

oporu?

Myšlenka s malými sporty je logická, na druhou stranu tehdy se jich příliš nevysílalo. Jen při olympiádách, ale ty se zase komentovaly z dějiště, z mezinárodního vysílacího centra, kde nebyl prostor mít někoho dalšího k sobě na sporty, jako byly například skoky do vody či vodní pólo. Také proto mnohdy docházelo ke komickým situacím, kdy se komentátor s pravidly seznamoval až v průběhu přenosu.

Co bylo inspirací pro zapojení expertů do hokejových přenosů?

Když jsem nastoupil do televize, poměrně rychle jsem dostal šanci komentovat zápasy NHL, tehdy na programu OK3. Původní komentář tam fungoval zcela jinak než u nás. Byl daleko zábavnější, ale i obsažnější. Mělo to jinou formu a já přemýšlel, jak to přenést k nám, což v tehdejších podmínkách nebylo nic jednoduchého. Zprvč jsem chtěl změnit rytmus střídání po deseti minutách, jenže to se Slováky nešlo – nikdy jsme se k tomu nedostali, nedopracovali. Nedokázali jsme si to prosadit. S Petrem Vichnarem jsme se ale při komentování NHL začali střídát v takových logických švech a předělech hry. Dokonce jsme i zkoušeli každý komentovat jeden tým podle toho, kdo byl zrovna u puku, ale to se neosvědčilo, dost dobře to ani nebylo možné. Každopádně jsme se pak při komentování střídali po dvou či třech minutách čili docela rychle. Dělitkem mohl být například gól a podobně. Zkrátka: neměli jsme to přesně dané, neměřili jsme si na stopkách odkomentovaný čas. Tímto způsobem jsme jeli celá devadesátá léta při mezistátních zápasech a souběžně s tím už v roce 1990 začal Petr Vichnar komentovat přenosy s Josefem Vimmerem. Pravidelně jsme pak dělený komentář začali využívat v rámci programu Buly v sezoně 1995/1996. Už jsme měli stále experty a ne hosté na komentátorském stanovišti, což se dodnes často zaměňuje. V té první sestavě byli Jiří Holík, Jiří Holeček, Jiří Králík a Pavel Richter.

Podle čeho jste experty vybírali?

Silným měřítkem bylo, aby dotyčný ve sportu hodně dokázal, takže se nám zdálo, že základní podmínkou musí být titul mistra světa. Museli mít hodně silné jméno, čímž byla ostatní kritéria poněkud potlačena. Skoro všichni ale měli problém se schopností rychlé formulace, pohotovostí a záhy se ukázalo, že se to nikam nevyvíjí. Proto jsme také sestavu postupně obměňovali. Kritéria se vyrovnala a my začali přihlížet více k tomu, aby měl člověk pro tu profesi určité vlohy.

Jaké byly ohlasy diváků?

Pozitivní. Diváci nám dost dlouho vyčítali, že na tohle by hokejista reagoval jinak, vždyť vy jste hokej nikdy vrcholově nehráli, tohle nemůžete chápat... Samozřejmě, že nám to psali diváci, kteří hokej vrcholově nehráli stejně jako my, ale měli pravdu. Do přenosů jsme dodali odborný pohled a byť byli první experti v glosování hry a individuálních výkonů často velmi opatrní a my tím reálně příliš nezískali, převážil fakt, že měli obrovský kredit a diváci jejich názory brali. Jejich jména měla tehdy ještě mnohem silnější zvuk, než si dovedeme představit, punc ryzí úspěšnosti.

Tlačili jste na ně, aby byli kritičtější? Změnilo se to?

Opakovali jsme jim, aby říkali, co si myslí, že to obhájíme, což platí pořád. Dnes mají experti absolutní volnost, která je samozřejmě daná hranicemi kodexu České televize a pravidly slušného chování, ale po obsahové stránce je nic nesvazuje. I když mám kolikrát na věc jiný názor, rád tomu druhému ve vysílání dopřeji prostor a čas. Myslím, že všichni experti se v tomhle cítí svobodně. I když je třeba ten komentář v něčem kontroverzní, za expertem stojíme. Je důležité, aby jejich oponentní názory zaznívaly, ostatně právě kvůli nim jsme si dotyčného vybrali. V té jinakosti je pak kouzlo toho partnerství.

Jaké mají experti v České televizi povinnosti?

Jsou velké rozdíly v tom, jak se experti připravují. Někteří mladší – věkově i služebně – se připravují hodně svědomitě: Petr Hubáček, Milan Antoš, také Pavel Richter se začal připravovat, protože cítí, že by jinak neobstál. Už neexistuje, že by se jen podívali na soupisku a bylo hotovo. Jdou dál, sledují, jak který hráč hraje, jak vystupuje, s čím má problém... Tyhle povinnosti ale nikdo nevyslovuje, neurčuje, tak nějak přirozeně je přinesl vývoj. Experti chápou, že se musejí posouvat, takže úkolují sami sebe, není nutné je nějak zásadně směřovat. Občas si také připravujeme něco, co však souvisí spíš se studiovým programem, kdy si vybereme nějaké téma a řešíme, kdo se na něj podívá z kterého úhlu. Chceme se vyhnout situacím, kdy mluví jeden, po něm druhý a ten třetí řekne: souhlasím s vámi, nemám, co bych dodal. To je to nejhorší, co se může stát, proto se vždy snažíme o pestrou výměnu názorů a nikoli přitakávání, které toho moc nepřináší. A ohledně komentování, tam si připravíme úvodní téma, o kterém budeme mluvit, a dál reagujeme na to, co přinese samotný zápas. Korigujeme samozřejmě, co je potřeba. Jsou experti, kteří mají zejména ve vyjadřování velké rezervy, nicméně pořád je to v určité zóně odstranitelných chyb.

Řešíte s experty formu jejich vystupování?

Televize je obraz, proto vždy chceme, aby experti byli vizuální součástí vysílacího týmu a oblékali se jako my. Jinak mají velkou volnost ohledně spisovnosti jazyka, volnější pole působnosti než my. Třeba při komentování to experti mají těžké, protože musejí vymyslet obsah teď hned k něčemu, o čem ještě před deseti sekundami nevěděli, že se stane. Proto je pro nás důležitější obsah a jazykovou kulturu a čistotu, spisovnost se všemi odchylkami, které přináší slang a oborová žurnalistika, by měl dodávat komentátor. U expertů upravujeme nejčastěji frekvenci, když někdo vstupuje málo, nebo naopak příliš. Často jde i o délku vstupu, aby to u hokeje nepřesáhlo přerušování hry, u fotbalu zase, aby to mělo vhodné načasování. Obecně se dá říct, že pro nás je zásadní obsah, proto je forma velmi upozaděna.

Jaká je podle vás atraktivita profese pro samotné sportovce?

Z finančního hlediska příliš velká není. Honorář je tabulkový podle sazebníku, který jsme si v České televizi na začátku udělali. Je to tak na to, abychom expertovi zaplatili ty tři čtyři hodiny, s cestou možná někdy i pět šest, které tomu věnuje. A to je na úrovni uklízečky. Zatím jsme se nedostali do situace, že bychom, až na pár mimořádných výjimek, někoho přepláceli. Na druhou stranu my těm hráčům, kteří jsou zabezpečeni finančně a mají nějakou svoji práci, nabízíme možnost u sportu v určité formě zůstat dál a podílet se na něčem, co třeba konkrétně hokeji – věřím – pomáhá. Hráči, kteří ukončí kariéru a jsou úspěšní – a my takové vyhledáváme –, se cítí odpovědní za to, co bude s tím sportem dál. Ne všichni chtějí někde trénovat, dělat funkcionářinu, která je náročná, nechtějí dělat věci, které by jim potenciálně přinesly lepší finanční ohodnocení, ale chtějí hokeji pomoci, což je něco, co jim můžeme nabídnout.

Posunula se podle vás atraktivita ve srovnání se začátky, které pamatujete?

Po finanční stránce takřka minimálně. Tím, jak jsme rozšířili program a neustále se zvyšuje počet televizních utkání, i tím, co se kolem hokeje a televizních sportů obecně děje, se ale prestiž role expertů zvedá. V roce 2004 jsme zavedli elektronickou tužku, dali expertům pevné místo v programu, kdysi jsme sice společně komentovali zápasy, ale nikdo toho experta neviděl, nedělali jsme například stand-upy a neexistovalo studio, žádné vizuální ztotožnění experta s programem. Teď se experti dostávají do povědomí a své názory nevyslovují už jen u nás. Pochybují, že by se někdo například z písčících novinářů zajímal o komentář Davida Pospíšila k národnímu mužstvu, když za něj odehrál pouhé dva zápasy,

kdyby s ním jako expert od roku 2006 nejezdil po různých akcích a turnajích.

V čem je podle vás největší přínos expertů pro sportovní žurnalistiku?

V prostřednictví. Přestože si myslím, že se umím do pozice hráče vcítit a popsat ji, pokud to za mě udělá expert, jenž tu situaci mnohokrát zažil, jeho hlas bude mít mnohem větší validitu než ten můj. Zároveň může divákovi zprostředkovat něco, co komentátor nedokáže. Třeba, že s dotyčným hráčem nastupoval, znají se, že je to v soukromí tichý kluk, špatně se s ním komunikuje nebo něco podobného, což je dle mého soudu něco, co nám v Česku ve vysílání ještě trochu schází. U menších sportů, dejme tomu synchronizovaného plavání, freestylu na lyžích a snowboardu a dalších specifických disciplín, které vysíláme třeba jen jednou za čtyři roky při olympijských hrách, je důležité, aby byl expert vstřícně otočený k publiku a nemluvil pouze k té své komunitě. Ta bude sice nadšená, ale pětadevadesát procent ostatních diváků to nepochopí. Právě tam je důležité, aby expert plnil roli prostředníka, někoho, kdo vnese srozumitelnou řečí představu o tom, jak hodnotný ten výkon vůbec je a co je na něm zajímavého a unikátního.

Kam by se podle vás role experta – především na komentátorském stanovišti – mohla v budoucnu posunout?

Nemyslím si, že bychom u těch klasických sportů, které v Česku děláme, něco měnili, třeba navyšovali počet hlasů. To se ani nedá. Ale zaujal mě pokus televize O₂ při derby, kdy jako alternativu ke klasickému komentáři nabídli možnost pustit si fanouškovskou dvojici spartana a slávisty, to mi přijde, pokud tam k tomu je alternativa standardního komentáře, velmi zajímavé. Není to úplně původní, dávno v Československé televizi to zkoušeli také při zápase Slavie se Spartou Vít Holubec a Oldřich Červinka, a tehdy to neobstálo, protože diváci chtějí, aby komentář byl objektivní. U O₂, protože to byla jen alternativa, mi to nepřišlo úplně špatné. Možná je to cesta. Ve Spojených státech je to docela běžnou záležitostí. Klubové televize pokrývají jeden profesionální tým, komentátoři s nimi cestují, jsou s nimi na tréninku, na večeri, v letadle, všude. I přesto si ale zakládají na tom, že jsou do jisté míry objektivními pozorovateli událostí. Přirovnal bych to k tomu, když komentujeme zápasy národního týmu. Jsme objektivní, neadorujeme naše fauly, ale vyjadřujeme emoce k výsledku.

Co dál by se mohlo změnit?

Dřív nebo později asi dojde k tlaku na to, aby se experti posouvali do spisovnické zóny a

přibližovali se komentátorům z hlediska kvality projevu. Někteří se k té metě přibližují už nyní. A další věc je, jak zapojit experty do programu i v jiných částech, protože například v severoamerických sportech vystupují i v roli reportérů, dělají rozhovory s hráči. Je to mnohem neformálnější. Může jim tykat, i pro toho samotného sportovce je to mnohem příjemnější. Logicky se víc otevře někomu, koho zná, s kým něco prožil, než běžnému reportérovi. Zkoušeli jsme to kdysi třeba s Otakarem Janeckým, kterého jsme vystrčili do mixzóny ve Finsku, aby vyzpovídal Teemu Selaneho, s kterým se znal, a bylo to velmi přátelské. Totéž měl Martin Hosták s některými Švédy, se kterými hrál. Je to jistě jedna z možností, jak získat nový vhled do získávání informací od sportovců. Má to jiný charakter, celému rozhovoru to dodá šmrnc.

Příloha č. 2: Rozhovor s Jaromírem Bosákem (1. 3. 2019)

Jaromír Bosák přiznává, že na zařazení expertů do fotbalových přenosů v roli spolukomentátorů z počátku nahlížel mírně skepticky: „Říkal jsem si, že gros toho, co říká expert, by mělo zůstat ve studiu, ale většinová nálada byla pro to dělat u komentátorského pultu ve dvou. A teď uznávám, že není od věci, když tam sedí někdo, kdo dal dvaadevadesát gólů nebo má padesát zápasů za reprezentaci, protože je to věrohodné.“

V čem ještě experti vysílání obohacují?

Vždycky jsem zastával názor, že expert může být užitečný ve chvíli, kdy se za něj komentátor neschovává, a zároveň, když je připravený a není tam jen pro to, že někdy fotbal hrál, což tak v minulosti fungovalo. Ve fotbale se stávalo, že přišel bývalý hráč či trenér na přenos a zeptal se, kdo hraje. To už se dneska neděje, protože všem dochází, že na ně kouká pár set tisíc lidí a není úplně vhodné dělat ze sebe před kamerou hlupáka. Prosazovat se u mikrofonu větami typu „kdo dá první gól, bude mít blíž k vítězství“ není úplně ono. Možná i proto jsem byl ze začátku proti, ale většinový názor se prosadil a funguje to.

Podle jakých kritérií jste v začátcích experty do vysílání vybírali? Robert Záruba vzpomínal, že pro ně byl zprvu základním předpokladem titul mistra světa, na známost tehdy hodně dali.

To samozřejmě není vhodné, protože to neznamená, že bude dotyčný umět i mluvit. My na tom jako fotbalisti byli hůř, protože tady mistra světa nenajdete. Možností, jak a podle čeho vybírat, je celá řada, ale většinou to vždycky naráží na to, jestli mají vybraní čas a chuť. Je spousta kluků, kteří něco v kariéře dokázali a určitě by to dělat mohli, ale řeknou vám: „Já trávil celý život s fotbalem, neměl jsem dovolenou, neužil jsem si rodinu a teď mám zase o víkendech jezdit komentovat?“ Navíc ty peníze, které u nás mají, jsou tak akorát na naftu. My si v Česku nemůžeme dovolit koupit hvězdu typu Thierryho Henryho, jako to před lety udělali kolegové ze Sky Sports. Z toho, co našim expertům dáváme, nevyžijí. Mají to v podstatě jako koníček, a to je jeden z důvodů, proč výběr expertů u nás není takový jako v zahraničí. Když se všechny ty vlivy sečtou: časový, rodinný, finanční, tak vám najednou z dvaceti lidí zbydou dva. A tam už ani tolik nemůžete koukat na to, jestli je to nějaký skvělý rétor. Jste rád, že někdo vůbec přijde. Je jasné, že i za takového stavu se dá s kluky pracovat. Když si vzpomenu na začátky Lud'ka Zelenky, chytal jsem se za hlavu. Slovní zásoba, větné spojení, způsob vyjadřování... ale dal si říct, hodně se

zlepšil a dneska se těším, když s ním jdu dělat fotbal. Nikdy to nebude platónovská řeč, ale skvěle čte hru, něco o tom sportu ví a působí přirozeně. Větší část lidí ho má podle mě docela ráda.

A ostatní experti v České televizi?

Když se podívám třeba na Pavla Karocha, se kterým se znám spoustu let, tak on svého času těžil z toho, že přišel z jiného prostředí. Dělal uměleckou školu, skvěle maluje, zajímají ho i jiné věci než fotbal a na tom projevu to bylo vidět. Měl odstup, podal to i jazykově jinak, než byli lidé zvyklí od ryzích fotbalistů. U expertů ovšem obecně platí to, co u komentátorů, pořád se musíte posouvat, nesmíte usnout. Třeba Martin Hyský, když s námi dělal, byl vždycky nesmírně poctivý, přinesl si štos poznámek, spoustu věcí si nastudoval. Oni se připravují všichni. Nesmí to pak ale samozřejmě shodit třeba tím, že přijdou do studia na odvetný zápas evropských pohárů a řeknou, že neviděli první utkání. I kdyby to byla pravda, to přece nemůže říct. Pak to vypadá, že vezmeme kohokoli z ulice, ať nám tady něco povídá.

Fungují pro experty nějaká organizovaná školení?

Měla by, ale v podstatě nic takového není. Je to dané i časem. Pokud někdo z expertů jezdí například z Karlových Varů, má ještě nějaké zaměstnání vedle, je to složité. My jim nabízíme málo peněz a oni nemohou říct, že teď nebudou den ve své práci a pojedou do televize na školení. V Anglii experti procházejí několikatýdenním drilem, ale také pak dostanou takový ranec, že tomu ten prostor věnují. Samozřejmě, že by něco takového fungovat mělo, ale spíš je to nastavené tak, že člověk na sobě musí chtít pracovat sám. Já si o tom můžu se spolukomentátory povídat v autě, když jedeme na přenosy nebo z přenosů, ale je to spíš nárazové.

Na jejich faktickou připravenost ale dbáte, ne?

Příprava se odvíjí od jejich úlohy, která je trochu jiná než ta naše. My komentátoři jsme tam za všechna fakta, čísla, souvislosti, od expertů člověk chce, aby se více věnovali hře. Mají říct, co se povedlo a co ne, nemají popisovat, ale vysvětlovat. Při fotbale si průměrný divák spousty podrobností nevšimne, kde a jak celá akce vznikla. Co bylo v jejím zárodku? Byla to nacvičená věc? Expert tohle všechno z vlastní zkušenosti pozná a měl by být také schopný to divákovi sdělit. Některé situace jsou dobře čitelné, takže by se v nich komentátor mohl pohybovat i bez experta, ale pokud ho tam má, neměl by dělat chytrého a

měl by mu nechat prostor. Expert by tedy měl být připravený hlavně fotbalově, ale to neznamená, že nemá vědět, jakým systémem týmy hrají, kdo jsou ti lidé na hřišti, jakou mají formu a tak podobně. Nechci po něm sice, aby mi řekl, kdy se tenhle hráč narodil a že začal s fotbalem v devíti letech, ale musí se orientovat. Můžou to mít jednodušší v tom, že většinu těch starších fotbalistů třeba ještě znají, což je dobré pro shánění informací, které by nám novinářům třeba neřekli.

Podobné známosti ale mohou vést i k tomu, že budou experti vůči některým svým přátelům či bývalým klubům mírnější. Jak s tím pracujete?

To je pravda. Luděk Zelenka to i přiznal, že byl na začátku opatrnější a klukům nechtěl ublížit, že nevěděl, co všechno může říct. Trvalo mu několik let, než z toho vyrostl a došel k tomu, že když se něco nepovede a vy to řeknete, tak to není nic osobního proti tomu člověku. Ta věc se prostě stala. Stejně jako komentátor musí expert zapomenout na kamarádské vazby a na to, že mu ten hráč po kritice zavolá a bude se vyptávat, co to o něm v té televizi plácá. On je placený za to, že bude expertem, a sám sobě vytváří před lidmi obrázek. Profesionálním komentátorům doporučuji, aby si drželi odstup, nekamarádili se s aktivními hráči. U expertů je to pochopitelně složitější, protože se v tom prostředí pohybují celý život. Na to nezapomenete. Ale dokázat oddělit, co je teď a co bylo před pěti nebo deseti lety, je jedna z nejdůležitějších částí té profese.

Volnější pravidla mají experti ohledně spisovnosti jazyka, je to podle vás vhodné?

Expertí nejsou vyškolení rétoři. Jakmile se začnou snažit mluvit spisovně, dělají chyby. Přestávají se soustředit na to, co říkají, a místo toho řeší, jak to říkají. Celou jednu hemisféru mají zablokovanou. Já jim vždycky radím: tobě nespisovný výraz odpustí, ty tak mluvit musíš, protože jsi z toho prostředí vzešel a je to tak přirozené. To my komentátoři bychom měli myslet na to, aby nám rozuměli i lidé, kteří fotbal nesledují pravidelně. Kdybych měl uvést příklad, tak já bych měl většinu času používat výraz vnější nárt, zatímco expert ho může označit za šajtli. Tlaky na to, aby byli češtinářsky stoprocentní, nejsou. A je dobré je do toho netlačit.

Platí to i ve studiu? Jaké jsou tam podle vás v jejich práci hlavní rozdíly oproti komentátorskému stanovišti?

Studio je podle mě výrazně jednodušší, diskusi vede moderátor, člověk má dost času se na

to připravit, ale zase pozor: vždycky mi přišlo, že když někdo dopředu ví, na co bude tázaný, tak hledá odpovědi ještě dřív, než začne mluvit, a pak má nakonec problémy.

U expertů ze kterých sportů v rámci českého vysílání by se podle vás mohli ti fotbaloví inspirovat?

Dobří spolukomentátoři jsou hokejoví kluci: David Pospíšil, Milan Antoš a dřív Martin Hosták. Ale vůči některým ostatním sportům je to trochu nespravedlivé, protože v hokeji jsou jasně dané pauzy, kdy odborník může mluvit a do ničeho se neprokecá. Podle mě ale vždycky záleží i na komentátorovi, jak s expertem pracuje a kolik mu dává prostoru. Nemělo by ani docházet k tomu, že se bude expert bát komentátora opravit, když řekne něco špatně.

Jak vnímáte model se dvěma rovnocennými komentátory, který ve fotbale využívá například televize O2?

My jsme takto společně komentovali s Jiřím Hoškem na Seznamu zápas Manchesteru City a West Hamu a nebylo to ideální. Bylo to přehuštené, což je právě v tomhle modelu nezbytné uhlídat. Lidí moc slov ruší. Obecně je navíc průšvih, když se komentátoři pouštějí do expertních, ryze odborných věcí. Pro někoho to může totiž vyznívat až úsměvně. Celé je to o nastavení, komentátor nesmí být samolibý a pyšný s tím, že teď jsem tady já a všichni ostatní jsou mi ukradení. Nejhorší je, když mezi sebou v jednom přenosu začnou zápasit o slávu. Totéž ovšem platí i pro dvojici komentátor-expert. Je to týmová práce a vždycky je důležitý celkový výsledek, dojem, jak působila celá dvojice, ne jak vypadal jeden nebo druhý.

V čem je podle vás největší přínos expertů pro sportovní žurnalistiku?

Znají dokonale daný sport. Měli by být těmi, kdo komentátorův popis toho, co se děje, doplní o to, proč se to děje. Ještě markantnější je to u některých jiných a menších sportů. Třeba u skoků na lyžích expert vidí, jestli byl odraz pozdě, nebo brzo. My? Těžký.

Kam se podle vás jejich role vyvine v budoucnu?

Možná bude po experech vyžadován poněkud analytičtější pohled než dosud. Myslím si, že třeba ve studiu bude kladen větší důraz na práci s grafickými přístroji, u nás se to zatím nedělá, ale ve světě je normální, že si hřiště otočíte například ve 3D.

V zahraničí také vystupují experti třeba v rolích reportérů, je to cesta?

Mně by se moc líbilo, kdyby to i u nás dělali tihle lidi. I hráči, které případně zpovídá expert čili vlastně kolega, reagují odlišně. Toho člověka znají, mají k němu respekt, mluví s ním trochu jinak než třeba s reportérem, kterého vidí poprvé v životě. Experti by ale na sobě v takovém případě museli hodně zapracovat. Uskutečnit podobný fór jednou za čas je jedna věc, ale aby mohli rozhovory dělat pravidelně, muselo by to mít profesionální parametry. Ne, že tam bude jen stát, kývat s mikrofonem a tlemit se... Potřebujete slovní zásobu, nekotkat, musíte vědět, na co se zeptat. Není sranda takový rozhovor utáhnout. Je klika, když máte ve fotbale někoho, jako je Gary Lineker, nebo v tenise Mat Wilander. Takového člověka ze světa sportu není jednoduché najít. Neříkám, že u nás takoví nejsou, když některé kluky poslouchám, tak kdyby si s nimi člověk dal práci, šlo by to. Museli by se ale opravdu tři čtyři měsíce intenzivně připravovat, aby to mělo hlavu a patu.

Je ale v českých podmínkách práce v médiích pro sportovce vůbec atraktivní?

Na živobytí si tím nevyděláte. Ale troufnu si říct, že pro ně může být atraktivní z toho důvodu, že jsou vidět a slyšet. Jsem přesvědčený o tom, že některá trenérská angažmá vzešla právě z vystupování těch dotyčných v televizi. Viz Martin Hyský, který povýšil od mládeže ve Slavii k béčku. On je analytik, má trenérský pohled, což lidem z fotbalového prostředí imponuje, protože vidí, že se v tom vyzná. Pro některé zase přichází určitý finanční zisk v druhotné fázi třeba prostřednictvím různých smluv se sázkovými kanceláři. Neznámému člověku, kdyby nebyl vidět a slyšet, by to nikdo nenabídl.

Příloha č. 3: Rozhovor s Petrem Svěceným (29. 10. 2019)

S experty komentoval ty největší zápasy, třeba i na mistrovství Evropy či světa. Přesto se Petr Svěcený domnívá, že vhodnější je pro fotbal model bez nich. V O₂ TV se nyní věnuje zahraničním přenosům a moderuje studia k utkáním české ligy a Ligy mistrů.

„Expert vám pomůže, je to taková vaše zbraň v diskutabilních momentech, po ruce máte profíka přímo z fotbalového světa, který vás podrží, když si nejste něčím jistý. Fotbal se ale hraje pořád a byť je to třeba sebenudnější zápas, v momentě, kdy začne expert mluvit, může dojít k jediné situaci, která celé utkání rozhodne. Stává se poměrně často, že o něčem mluví a najednou neví, jestli má myšlenku dokončit, nebo ne. Často se k ní vůbec nevrátí.“

Sám jste v České televizi společně s experty odkomentoval řadu utkání, namátkou při mistrovství Evropy 2004 či mistrovství světa 2006. Jak na tu dobu vzpomínáte?

Možná bychom takto komentovali už dřív, ale nebyly k tomu možnosti. V devadesátých letech jsme nevysílali ligu, ale zase jsme měli poháry. Pro nás komentátory to tenkrát byla skvělá zkušenost, protože jsme na zápasy Ligy mistrů dokonce létali, tím pádem už ale nebyly peníze na to, aby s námi cestoval ještě expert. V jednom jsme komentovali také většinu velkých akcí: mistrovství Evropy 2000 či mistrovství světa 2002, které se však konalo v Japonsku a Koreji, takže to bylo finančně náročné. Až v Portugalsku na Euru se to o experty doplnilo a bylo to oživení. I pro nás, kteří jsme najednou necestovali sami, měli jsme k sobě parťáka, probírali jsme to. V roce 2004 jsem komentoval s Jiřím Kotrbou, o dva roky později na světovém šampionátu s Martinem Haškem.

Proč jste tedy nyní zastáncem modelu bez expertů?

Udělalí jsme na O₂ výjimku při finále Ligy mistrů v Madridu, které jsem komentoval s Tomášem Ujfalušim. Při mimořádných příležitostech se to tak udělat dá. Tomáš znal prostředí, poznali jsme, že je tam skutečnou legendou. Principiálně mi ale přijde, že fotbal není vhodný sport k tomu, aby se takto komentovalo v každém zápase. Mám radši, když rozbor s experty probíhá ve chvíli, kdy se nehraje. Výhodu má v tomhle hokej, kde jsou přerušování i v průběhu utkání a expert má jasně vymezený prostor.

Kritici by vám argumentovali, že vám v průběhu zápasu chybí v komentáři prvek odbornosti. Co byste jim odpověděl?

Musíme si uvědomit, že pokud někdo hrál finále Ligy mistrů, ještě to neznamena, že bude výborný komentátor, respektive spolukomentátor a obráceně. To jsou dvě rozdílné profese,

byť tomu argumentu, že expert dodává přenosu jakýsi punc důvěryhodnosti, rozumím. Ale o to my se právě snažíme v programu okolo. Při analýzách a rozborech, v přestávkách, po zápasech a tak dále. Obecně klademe důraz na to, aby komentátoři byli maximálně možní odborníci. Nemyslím si, že abyste řekl, jestli tohle byl faul, nebo ne, musíte mít odehraných dvě stě ligových zápasů. A neřekl bych, že narážíme na to, že by někdo z našich lidí fotbalu nerozuměl. Robert Záruba také nikdy nehrál hokej na vrcholové úrovni a je to špičkový komentátor, z mého pohledu ten nejlepší v zemi, vůbec by mi nevadilo, kdyby u sebe neměl experta, a myslím, že ani diváci by ho z ničeho nepodezírali. Je to vždycky o osobnosti, o tom, jak dotyčný působí na lidi, jak profesionální je.

Přemýšleli jste nad tím, že byste experty do přenosů v průběhu zápasu zapojili, když jednotlivé zápasy stejně komentujete ve dvou?

Model se dvěma rovnocennými komentátory je určitým rukopisem O₂. My dříve narození to známe z československého vysílání, v němž se střídali v komentáři Čech a Slovák, náš formát je ale samozřejmě ještě mnohem dynamičtější. Mám rád emoce, dvojice mezi sebou může vést dialog, je to takový američtější způsob přenosu, byť oni možná ještě víc přehánějí, odlehčují. Přecházejí do zábavy. Z mého pohledu by to neměla být žádná předháněná, ale pokud se dva dobře doplňují, je to v modelu bez experta třeba lepší, než kdyby se komentovalo sólově. Já s tou šablonou, kterou přede mnou nastavil Tomáš Radotínský, konvenuji. Pro mě to byla po patnácti letech, kdy jsem byl zvyklý na něco jiného, příjemná změna. Mám raději, když je komentáře víc, ne že by měl být středem pozornosti, ale měl by projevit emoce. Někdo má zase radši ten německý styl, kde se vyjmenovávají hráči a pak maličko zvýšeným hlasem řeknete gól. A to nemyslím špatně, je to o nátuře člověka.

Na základě jakých kritérií vybíráte lidi do vysílání?

Základ je, že dělíme naše vysílání na českou ligu a Ligu mistrů. V ní dbáme na to, aby nedocházelo k paradoxním a trapným situacím, kdy by ve studiu seděl někdo, kdo s tou soutěží nepřišel do styku a teď tady bude kritizovat Messiho, že udělal špatně kličku. Pokoušíme se lidi hledat zaprvé tematicky, aby něco dokázali a měli spojitost s některým z klubů, třeba Michal Kadlec s Leverkusenem, Vladimír Šmicer s Liverpoolem. Anebo pracujeme s těmi, kteří žádné silné pojítka k Lize mistrů vyloženě nemají, ale svou erudicí a všeobecným přehledem jsou výborní. Takový je například Karol Kisel, totéž se dá říct o Petru Mikolandovi, i když u něj je problematické, že podle těch našich kritérií je pro nás

zrovna na Ligu mistrů málo. V české lize se pak snažíme mít nějakou partu, kterou neustále obměňujeme. Teď do toho místo Petra Mikolandy, o kterého jsme kvůli jeho angažmá v Saúdské Arábii přišli, skočil například David Holoubek. Důležité je, aby dotyční dokázali podat své názory divákům. Také se v rámci české ligy snažíme odosobnit experty od jejich bývalých klubů a využívat je na cokoli, takže i Horst Siegl jde do studia na Slavii, byť je samozřejmě bytostně spjatý se Spartou. Obecně ale narážíme na to, že ten, kdo to sleduje a umí to podat, se dřív nebo později vrhne do nějaké trenéřiny. Uvědomujeme si, že třeba i právě Davida Holoubka máme jen na omezenou dobu.

Musíte hodně řešit zdrženlivost některých expertů vůči kritice bývalých spoluhráčů či klubů?

Řešíme to a i na základě toho si lidi vybíráme. Nám přece nejde o žádnou přehnanou kritiku, ale o to, aby experti pojmenovávali věci tak, jak je vidí. Je spousta těch, u nichž cítíte, že názory prezentují v něčí prospěch. Ví, že by v určitém klubu mohli za dva měsíce získat práci, a nechtějí si uškodit. To třeba takový Miroslav Koubek je přesný opak, z mého pohledu fantastický expert, který umí pojmenovat věci tak, jak jsou, bez jakýchkoli postranních úmyslů. Ještě bych zmínil Petra Švancarů, který se asi nikdy nezbaví té nálepky šoumena nebo baviče, ale jsem rád, že je v našem týmu. Hrozně na sobě zapracoval, na přípravě i odbornosti, už to v jeho podání nejsou jenom vtípky.

Zdá se, že na odbornost dbáte hodně.

Dbáme, i když zase nechceme lidem ušlehat hlavy něčím, čemu nerozumějí. Snažíme se myslet na všechny, na toho méně zasvěceného diváka i toho, který o fotbale ví hodně, vyhledává různé analýzy a podobně. Když jsme měli jako hosta Jaroslava Hřebíka, tak on sice mluví velmi erudovaně, možná to však pro většinového diváka není úplně stravitelné. Proto obecně hledáme takový mix, ale vždycky chceme, aby se divák něco nového dozvěděl.

Jak probíhá průprava expertů, existují v O₂ nějaká organizovaná školení?

Školení ve smyslu, že by chodili někam na fakultu, samozřejmě nejsou. Ale zpětnou vazbu od nás mají, děláme si po půl roce sezení a snažíme se jim přiblížit, jaké jsou jejich silné stránky a slabiny. Bylo by něco jiného, kdyby někdo z těch expertů přišel a řekl: já chci být fotbalový komentátor. Pak by se tomu musel věnovat na sto procent, makat na sobě. Učit se striktně dikci, artikulaci, intonaci a podobně. Ale pokud jde čistě jen o experty, kteří

navíc míří spíš k práci trenéra, tak to není úplně reálné.

V zahraničí se experti situují například do reportérských rolí, je to i váš cíl?

Hlavně je to hudba budoucnosti, ale mně by se to líbilo. S některými jsme se bavili, že by je třeba lákala reportérina, případně moderování, ale je to o dlouhé cestě, kterou musí ještě ujit. Další věc je ta, jak jsou experti u nás hodnocení. My se snažíme je ohodnotit maximálně, ale je to pořád neporovnatelné. A to nemyslím absolutní částky, ale i relativní třeba k průměrnému platu v zemi, což souvisí s celkovým nastavením téhle branže. Nastolilo se to už po revoluci u novinářů a u expertů je to stejné. Pokud by dostávali větší peníze, lidé by jim sice více záviděli, to je pravda, ale zároveň by je vnímali s úplně jiným respektem. A platí to i obráceně. Kdyby tady někdo dostal smlouvu na milion korun ročně, bude vědět, že ho to uživí, tak na sobě bude makat. V současnosti to ale všichni mají jako doplněk a není jednoduché najít ty, kteří si to mohou dovolit, protože peníze nepotřebují, a zároveň je ta práce baví a naplňuje.

Řada expertů přesto tvrdí, že je pro ně pozice experta atraktivní, protože jsou vidět a slyšet.

Ale také to neplatí u všech. Chtěl jsem do studia Martin Haška, kterého v průběhu podzimu vyhodili z Bohemians, dobře se známe z mistrovství světa 2006, které jsme spolu komentovali, cítím, že ho to baví, ale odmítl mě s tím, že nechce udělat přesně to, co každý očekává. Že teď bude vystupovat v médiích, aby se podprahově nabízel. Omluvil se, že si chce raději odpočinout.

V čem podle vás tkví největší přínos expertů pro sportovní žurnalistiku?

Pořád si myslím, že je to důvěryhodnost. Jsou to lidé, kteří sport hráli a kteří k němu mají vzhledem ke svým osobním zkušenostem co říct. Když to vztáhnou ke své profesi, v roce 2008 jsem s novinářinou skončil, šel k fotbalu do Mladé Boleslavi a k národňáku a musím říct, že mě tyhle štace nesmírně obohatily, protože jsem poznal svět, o kterém jsem celý život mluvil, i zevnitř. A to přesně přinášejí experti, což je ta důležitá přidaná hodnota.

Jakým směrem by se podle vás fotbalové přenosy mohly posouvat dál? Robert Záruba v souvislosti s vývojem komentáře zmínil, že ho zaujal pokus O2 TV a fanouškovskými komentátorskými dvojicemi při derby.

Ano, ohlasy na to tenkrát byly dobré. Upřímně ani pořádně nevím, proč jsme od toho upustili. Asi nám teď zábavu supluje pořad *Tiki-Taka*, nejsem si jistý, ale mohlo by to

spolu souviset. A jak se to bude vyvíjet dál, vlastně nevím. Já začal komentovat ještě v době, kdy nebyl internet, a od té doby televizní divák nesmírně vospěl. Moji předchůdci byli nositeli jediné pravdy, a to je nepodezírám z toho, že si snad některé věci vymýšleli, ale co řekli, byl fakt, který se dál nezkoumal. Dnes jsou fanoušci mnohem znalejší problematiky, mají těch zdrojů strašně moc, ne-li víc než ti méně schopní komentátoři. Pořád si však myslím, že komentář bude i nadále vhodný doplněk k přímému přenosu.

Mohlo by to být například v rámci klubových televizí? I o nich Robert Záruba hovořil.

Nemyslím si, že by na to konkrétně u nás veřejnost a celková kultura okolo fotbalu byla nastavená. Stačí se podívat na ohlasy po derby. Vyhraje Slavia a komentátoři dostávají od spartanů čočku za to, jak při slávistických gólech křičeli. Jako by snad nikdo nechápal, že kdyby to bylo naopak, komentovali by úplně stejně.

Příloha č. 4: Rozhovor s Tomášem Radotínským (2. 12. 2019)

Na O₂ TV Sport Tomáš Radotínský zavedl pro fotbalové přenosy model se dvěma profesionálními komentátory, který znal už ze svých předchozích působišť. „Netvrdím, že je to lepší než formát s expertem, ale tvrdím, že je to v našich podmínkách optimální varianta.“

Proč?

S tím nápadem přišli Angličané, kteří nás ještě ve starém Sportu 1 školili. A já musím říct, že jsem se v tom našel. Vyhovovalo mi to a později jsem to praktikoval i na svých dalších štacích, ať už v Galaxii nebo na Nově. Během let jsem se navíc přesvědčil, že v Česku není odborník, který by roli spolukomentátora zvládl na požadované úrovni. Model se dvěma profesionálními komentátory jsme se, myslím, naučili dobře. Máme dvojice, mezi kterými je potřebná chemie, dobře se doplňují a lidem, kteří na to do té doby nebyli zvyklí, to sedí. Alespoň podle toho, jak to vnímám já. Naopak role expertů může být ve studiu mnohem dominantnější. Lépe tam prodají své znalosti a zkušenosti, můžeme je využít při rozboru s elektronickou tužkou a také tam je – na rozdíl od komentáře, kde se musíte věnovat čistě jen danému utkání – mnohem větší prostor na historiky a zážitky. Samozřejmě, že když poslouchám anglický fotbal, který mám nejraději, vidím spoustu bývalých hráčů a trenérů, kteří se v roli spolukomentátorů našli. Dělají to výborně. Jenže já jsem tady za celou dobu, za dvacet let, co tohle řemeslo dělám, nikoho takového nepotkal.

Čím to je?

Těžko říct. Snažil jsem se i u některých lidí, aby se do toho dostali, ale pořád jsem cítil, že to není ono, že to nesedí ani jemu, ani mně. A vždycky jsem toho člověka nakonec raději přestěhoval do studia, kde byl mnohem lepší.

S kým jste to zkoušel?

Například s Petrem Mikolandou na Nově. Řada pokusů proběhla také na starém Sportu 1, kdy jsme do toho zapojili třeba rozhodčího Pavlína Jirků, což byl náramný vtipálek, který chrlil neuvěřitelné hlášky, lidi se váleli smíchy, ale já jsem cítil, že tam něco nesedí. Zato ve studiu, kde ho diváci mohou zároveň i vidět, tak i vtip, který je doprovázený nějakou mimikou, gesty, prostě řečí těla, je lepší než na stanovišti, kde divák vnímá pouze hlas a samotný zápas. Tolik tam nevynikne. Ale proč tady obecně nejsou experti schopní komentovat, opravdu nevím. Přejde mi, že spousta hráčů i trenérů je líná o fotbale

přemýšlet, jít více do hloubky a zajímavě o něm mluvit. Když takoví lidé jsou, snažíme se po nich sáhnout, ale stejně jim víc sedí role experta ve studiu.

Nemyslíte si ale, že vám odborný hlas v komentáři může scházet?

Jasně, že to pro někoho může být handicap, protože slovo bývalého hráče má pochopitelně určitou váhu. Vnímám, že nikdo z nás komentátorů nehrál fotbal na takové úrovni, aby o něm mohl mluvit stejně zasvěceně jako hráči, kteří se s ním setkávali celou kariéru. Přesto i u nás máme lidi, kteří jsou odborníky a mají něco za sebou. Reportér David Sobišek byl mládežnický reprezentant, komentátor Milan Štěrba má trenérskou licenci, já jsem také pracoval jako trenér mládeže. Nejsme úplní amatéři. Je na divácích, aby posoudili, jestli jsou naše názory relevantní, nebo ne.

Z jakého důvodu i bez experta komentujete ve dvou?

Kvůli vzájemné interakci, která je velmi důležitá. Tím, jak se televizní komentování vyvinulo, jsou na nás kladeny čím dál větší nároky. Není to až takový problém, když komentujeme například zahraniční soutěže od nás z dabérny, kde vidíme stejný výsek jako divák, mnohem složitější je všechno ukočírovat na stadionu. Díváte se do přípravy, na hřiště, na monitor. Snažíte se hlídat, aby vám nic neuteklo, ale to kolikrát jeden člověk nedokáže. A čistě z osobního pohledu: jsem rád, že když něco v přenosu řeknu, mám oponenturu, můžeme polemizovat. Nejsem sólista, který by tam seděl devadesát minut a mluvil, to bych si neužil.

Podle čeho vybíráte experty do doprovodného programu?

Důležitý je samozřejmě mluvený projev, i když pokud je tam nějaký drobný handicap, leccos se dá odbourat tím, jak se člověk postupně zbavuje trémy a více se uvolní. Na druhou stranu, když je někdo zajímavý a dokáže mluvit odborně, odpustil bych mu, že třeba ráčkuje nebo něco podobného. Měl by samozřejmě dobře vypadat na kameře a hlavně by měl o fotbale umět přemýšlet, což věřím, že naši experti dokážou. V minulosti jsem se setkal, že přišel expert a div se nezeptal, kdo hraje, což se už naštěstí neděje. Máme lidi, kteří si o zápasech dokážou něco zajímavého zjistit, třeba zavolat do klubu, aby získali nějaké zákulisní informace.

Máte i další kritéria?

Důležité samozřejmě také je, aby se těm lidem mezi námi líbilo, aby s námi rádi spolupracovali a rádi k nám jezdili, protože milionáři se tady opravdu nestanou. Celkově je

ale kritérií víc a asi bych nevypíchl jen jedno stěžejní. Každý z expertů se postupem času zlepšuje. Je to jiné, když je tu podruhé a potom třeba popadesáté. Už zhruba ví, kdy by měl říct něco odbornějšího a kdy se naopak hodí trochu odlehčení. Tuší, jak má spolupracovat s druhým hostem i moderátorem. Ví, že tady v O₂ pořad nejsme na konci procesu, ale za čtyři a půl roku jsme prošli určitým vývojem. Naším limitem jsou finanční podmínky a fakt, že nám experti odcházejí pracovat do klubů či národních mužstev, protože se tam finančně mohou zabezpečit a vydělat si na živobytí.

Dá se s tím podle vás něco dělat?

V našich podmínkách asi těžko můžeme mít experta třicet let. Mým vysněným byl Pavel Horváth, se kterým jsme začínali. Věděl jsem, že to bude zábavné i odborné, což se potvrdilo. Pro tu roli se vážně hodil, jelikož v sobě měl všechno. Postřehy úspěšného bývalého fotbalisty, ale i trochu jiný vhled začínajícího trenéra. Zároveň je neuvěřitelně vtipný, bezprostřední, spontánní. A překvapil mě i tím, jak dokáže v určitých situacích zvážnět a říct něco, co málokdo vidí. Jenže pak dostal nabídku, rozloučil se a šel trénovat. U nás už se teď objevuje jen sporadicky.

Vnímáte trenérský čili o něco odbornější pohled na fotbal jako důležitou součást vysílání?

Je zajímavé, když vidím, jak se překloupí pohled hráče, kterému je třeba čtyřicet a ještě nedávno hrál ligu, do toho trenérského. Třeba Roman Bednář, když k nám naposledy přišel do studia, působil úplně jinak než dřív. Ví, jaké to je pracovat s lidmi, s kolektivem. Vzdělává se, zná moderní trendy a na jeho projevu je to poznat.

Z rozhovorů s ostatními komentátory vyplývá, že teoretická příprava expertů je vlastně nicotná, není to chyba?

My je samozřejmě nemůžeme poslat do žádné školy, kde je naučí dělat experta. Tady se učí za pochodu, snažíme se jim dávat zpětnou vazbu. Je to i na nich, pokud se té práci chtějí věnovat, aby na sobě sami pracovali. V tomhle jsou v cizině dál, dovedu si představit, že třeba expert v Německu projde školením, pak si sedne do studia v nějakém méně sledovaném pořadu a jde postupnými křůčky. My jsme ale odkázaní na to, že tu moc lidí nemáme. Musíme se proto snažit využít každého, kdo je ve studiu schopen mluvit zasvěceně a zaujmout lidi.

Uvažujete i nad tím, že byste některé experty posunuli do jiných rolí? V zahraničí například působí jako reportéři.

Třeba Honza Rajnoch říkal, že by se rád posunul do nějaké výraznější role. Na začátku by to mohl být určitý průvodce, který by jezdil do klubů, kde se pořád zná se spoustou lidí, hráčů, trenérů, trávnickářů, kustodů, zkusil by si natočit nějaké reportáže. Ale ještě jsme se k tomu nedostali, pořád pracujeme na konkrétním formátu, kde by to třeba šlo udělat. A takových lidí, kteří se v tom, zdá se, našli, je víc. Je možné, že se spolupráce s některými v budoucnu rozšíří, ale nemyslím si, že by to bylo do té míry, že by začali třeba komentovat. Řekl bych, že za čtyři a půl roku, co to děláme, jsme se vyvinuli do takové míry, že by nám ten expert do komentáře ani nepasoval.

Jak konkrétně vypadá zpětná vazba expertům?

Nejčastěji ji dávají moderátoři, občas si k tomu řeknu svoje i já, konec konců, příchody řady z těch lidí jsem inicioval, takže vědí, že je to snad relevantní názor. Totéž Marek Kindernay, šéf sportovních kanálů O₂, ze své pozice. A dál je to především na nich, spoléhám na to, že když někdo tu práci chce dělat, tak by měl vyvinout určitou iniciativu, měl by se ptát, jestli to dělá dobře nebo špatně, měl by se zajímat, v čem se má zlepšit.

Jedním z problémů, který se k působení expertů váže, je rezervovanost některých vůči bývalým klubům či spoluhráčům. Jak s tím pracujete?

Patří to k tomu a zase je na divákovi, co si z toho vezme. U někoho to může vypadat, že je vůči bývalému klubu servilní, když naopak přitvrdí, tak ho kdekdo viní z toho, že je uražený, protože ho vyhodili. Vždycky záleží na úhlu pohledu. A nesmíme zapomínat ani na to, že někteří z nich se chtějí do fotbalu vrátit a cítí, že pokud budou příliš tvrdí, tak tu šanci nedostanou. Já je v tomto ohledu můžu těžko nějakým způsobem usměrnit, pro ně je to hlavní živobytí, kterému se mohou věnovat třeba příštích dvacet let, takže asi nenatrou někoho, kdo jim může dát za měsíc práci.

V čem naopak vidíte největší přínos expertů pro sportovní média?

Určitě je to přidaná hodnota, kterou jsem zmiňoval, v tom smyslu, že má jejich slovo větší váhu než moje, protože já jsem skutečně fotbal hrál jen rekreačně. Myslím si také, že zvláště u nás experti hodně zapracovali na elektronické tužce, na detailech, které dokážou v relativně krátkém čase v přímém přenosu najít a vypíchnout. A pak už bych musel mluvit konkrétně o jednotlivcích. Třeba pan Miroslav Koubek, který na mě jako trenér nikdy

nepůsobil zábavně nebo zajímavě, je ve studiu výborný. Dovede vystihnout to podstatné, umí přenos odlehčit. A pokud je vedle něj ještě někdo mladší, nedávný nebo současný hráč, ta symbióza podle mě funguje perfektně. Skvělý je i David Holoubek. Tím, jak začal chodit častěji, se rozmluvil a hodně zlepšil.

Máte vytipovaného i někoho ze současných fotbalistů?

Stál jsem o Davida Lafatu, který ale neměl zájem. Z těch současných mě nikdo nenapadá. Jednu dobu jsem uvažoval o Bořku Dočkalovi, což je podle mě velice inteligentní kluk, který umí dobře hovořit, ale nevím, jestli by to bylo úplně pro něj. Můžeme to v budoucnu vyzkoušet. A můj sen je jednou spolupracovat s Petrem Čechem, ale to je vzhledem k jeho vytížení nejen v Chelsea tak trochu sci-fi.

Příloha č. 5: Rozhovor s Dušanem Mendelem a Václavem Svobodou (9. 12. 2019)

Oba byli u začátků fotbalového vysílání na televizi Nova a na tehdejší dobu chtěli zavzpomínat společně. Dušan Mendel a Václav Svoboda v dvojrozhovoru popisují, v jakých podmínkách pracovali první experti.

Kdo vám byl při zapojování expertů do fotbalových přenosů inspirací?

Václav Svoboda: Nevím, jestli jsme měli vyloženě inspiraci, my jsme si spíš chtěli přenosy zpestřit. Experty jsme měli od začátku, byť ne na každém utkání. Vždy jsme hledali někoho, kdo by se k tomu zápasu šiknul, snažili jsme se, aby byl spjatý s jedním nebo druhým klubem, aby měl co říct, aby byl aktuálně něčím zajímavý. To znamená, že když se toho zrovna na hřišti příliš nedělo, mohl povědět něco o sobě, o svém aktuálním počínání, kam se chystá a tak dále.

Kdo byl mezi prvními experty?

Václav Svoboda: Na historicky prvním utkání mezi Brnem a Spartou v únoru 1994 jsme měli Karla Jarůška, bývalého záložníka Zbrojovky a mistra republiky z roku 1978. Pamatuju si, že na jiném zápase Brna se Slavií jsme zase měli Josefa Boušku, který dříve trénoval oba kluby. Experta nám často také dělal Václav Halama, jenž působil po revoluci jako fotbalový agent, žil v Německu a prodával hráče do ciziny. Začínal s námi také Vladimír Táborský, který se vrátil z angažmá ze zahraničí.

Dušan Mendel: A protože se jako expert chytil, později si ho vytáhla i Česká televize, kde dlouho působil. Podobné to bylo s Karolem Kiselem, kterého jsme, samozřejmě mnohem později, využívali při anglických pohárech, občas při Evropské lize a on teď na O₂ dělá Ligu mistrů.

Václav Svoboda: Na řadě zápasů jsme tenkrát měli i Jiřího Kotrbu, který později spolupracoval s Českou televizí, využívali jsme i Františka Straku.

Dušan Mendel: Leckdy jsme třeba vytáhli i někoho zapomenutého, nějakého trenéra, který se ukázal a pak získal angažmá.

Tento aspekt bývá v souvislosti s experty a atraktivitou té práce akcentovaný dodnes.

Václav Svoboda: To je pravda. Byli trenéři, kteří měli svou kvalitu, ale nedokázali se prosadit. Zkrátka to neměli v sobě, nikam nevolali, nevnucovali se, ale díky tomu, že jsme je ukázali v televizi, dali jim ten prostor, se následně chytili. Byl to například Dušan Radolský.

Jak konkrétně se tehdy experti na přenosy připravovali?

Václav Svoboda: To je jedna z věcí, která se za ty roky posunula snad ze všeho nejvíc. Systém to v těch úplných začátcích nemělo, to je potřeba říct. Potkali jsme se před zápasem, prohodili pár slov a šli komentovat, což způsobovalo, že jsme si kolikrát skákali do řeči, nebyli jsme úplně na stejné vlně. Já byl tehdy přesvědčený, že čím víc lidí se v té roli prostřídá, tím to bude pro diváky zajímavější a rozmanitější. Čas ovšem ukázal, že jsem se mýlil. Že je lepší mít užší tým spolukomentátorů, expertů, vybraných a kvalitních lidí. Ti jsou pak na sebe zvyklí a celkově to má vyšší úroveň.

Dušan Mendel: Ten vývoj je samozřejmě zřetelný, i když ty základní informace pro experta při komentování zůstávají podobné: „Já se věnuji hře a tvůj prostor je v opakovačkách, kde okomentuješ, jak se to stalo, co bylo dobře a co špatně.“ Slovo jsme si předávali očním kontaktem, zvednutou rukou, ale je jasné, že ta role nesvědčila každému.

Václav Svoboda: Tím, jak ti úplně první experti prošlapali cestu, se lidé začali i lépe shánět. Ze začátku to bylo těžké. Neznali to a bylo složité někoho vůbec přesvědčit, přemluvit, aby přišel. Až když se to dále rozjelo, dostalo do povědomí a více se o tom začalo mluvit, přestal to být takový problém.

Co vlastně Nova do vysílání fotbalu všechno přinesla?

Václav Svoboda: Pravidelnost. Přenosů z fotbalové ligy bylo do té doby za půl roku třeba pět, ne patnáct jako po vstupu Novy. Pro celý český fotbal to mělo velký finanční přínos, protože každý klub měl jistou určitou částku z vysílacích práv a bylo jedno, jestli v televizi jeho zápas byl, nebo ne. Přesto kluby na to, aby se na obrazovce objevovaly, dost tlačily. Zejména ze dvou důvodů

Které to byly?

Václav Svoboda: Domácí zápasy preferovaly proto, že už tenkrát se začalo hodně obchodovat s reklamou a partneři samozřejmě měli zájem na tom, aby jejich loga byla v televizi vidět. A ve venkovních zápasech zase kluby věděly, že pokud se bude utkání vysílat v televizi, tak se zápas bude vyvíjet férovějším způsobem.

Jak to myslíte?

Václav Svoboda: Prostě věděly, že je rozhodčí nezařízne a nedovolí si tolik. Dříve se sice natáčely příspěvky do zpravodajství, ale třeba jen na jednu kameru, druhá pak byla někde

za bránou a na spoustu věcí nedohlédla. My začali přímé přenosy dělat na pět kamer, což je dnešní optikou výsměch, nám se to ale tenkrát zdálo jako dostatečný počet. Čtyři z těch pěti kamer navíc měly záznam, takže jsme spoustu situací měli možnost ukázat z různých záběrů a úhlů.

Dušan Mendel: Byla to revoluční doba. Nova vlétla na českou mediální scénu a hodně toho změnila jak na poli nových pořadů a filmů, tak i kolem sportu. Způsobila něco, co tady ještě nebylo, což se ne každému líbilo. Byla to doba, kdy derby mělo i dvoumilionovou sledovanost, což je z dnešního pohledu, kdy se fotbal dostal za placenou bránu, science fiction.

Václav Svoboda: Také jsme měli k tomu prostředí mnohem blíž. Mnohem větší oficialitu do toho vnesli až tiskoví mluvčí. Druhá věc je, že se náš vztah s hráči a trenéry dostával do přátelské roviny, takže jsme měli tendenci mnohé věci omlouvat. Méně kritizovat.

To je problém, který se v současnosti v souvislosti s experty hodně řeší: vůči kritice jsou zdrženliví.

Václav Svoboda: My je tenkrát do ničeho nenutili i proto, že jsme měli smlouvu o právech s fotbalovým svazem a kdybychom to nějak přehnali, mohli jsme o ni přijít.

Mimochodem, byla tehdy pozice experta zajímavá po finanční stránce?

Honoráře kupodivu nebyly o moc horší než dnes, za přenos to byly dva tisíce korun s tím, že se tam dotyčný musel nějak dopravit. Byli však i tací, kteří peníze za přenosy vůbec nechtěli

V čem vidíte největší přínos expertů pro sportovní žurnalistiku?

Dušan Mendel: Expert vždycky byl od toho, aby vysílání zpestřil. Bylo důležité, aby to byl člověk věrohodný, proto se televize snaží shánět někoho známého. Na začátcích na Nově měli být experti vždy především oživením a platí to dodnes, byť se ta role vyvíjí dál.

Václav Svoboda: Téměř během každého zápasu se objeví nějaké složitější momenty, které člověk, který ten sport hrál na vysoké úrovni, dovede logicky ze svého pohledu a zkušenosti posoudit lépe než komentátor. A i kdyby to vyhodnotili oba stejně, tak ať chceme nebo ne, od někoho, kdo ten sport opravdu hrál, to diváci vezmou jinak. Lépe. Opravdově.

Kam se podle vás role expertů vyvine dál?

Václav Svoboda: Současný trend se spolukomentátorem je podle mě ideální. Je možné, že se například experti vyvinou a zlepší na takovou úroveň, že se jednou na komentátorském stanovišti sejdou dva a odkomentují přenos sami. To ale hodně předbíháme. Oproti jiným zemím navíc máme jeden problém, a sice, že čeština je na rozdíl od angličtiny nebo němčiny mnohem barvitější a složitější jazyk, dá se s ní více pracovat. A k tomu je potřebná určitá dávka talentu.

Příloha č. 6: Rozhovor s Luděkem Zelenkou (11. 12. 2019)

Jako spolukomentátor už doprovázel stovky zápasů, svůj první si ale Luděk Zelenka pořád vybavuje dokonale. Utkání čtvrtfinále Poháru UEFA, Leeds - Slavia 3:0. „Bylo to strašidelné. Tenkrát jsem byl hráčem Slavie, kvůli trestu za žluté karty nemohl nastoupit, a tak mi Petr Svěcený, kterého jsem znal, řekl, ať za ním jdu nahoru zápas komentovat.“

Jaké to bylo?

Jako hráč jsem do toho byl emočně příliš vtažený, prožíval jsem to, měl jsem tam svoje výlevy, jako bych seděl coby fanoušek na tribuně. Neuměl jsem se ovládnout a uvědomit si, že mluvím do éteru. Byl jsem mladý. Pamatuju si, že jsem z toho pak byl i docela smutný. Jednak jsme prohráli a jednak jsem nedokázal ukočírovat sám sebe.

Jak vaše televizní kariéra pokračovala?

Byla to moje první zkušenost, při které jsem zjistil, že nemůžu komentovat něco, co se mnou přímo souvisí. S televizí jsem ale spolupracoval dál, třeba při zápasech národňaku jako expert ve studiu. Ke komentování jsem se pak znovu dostal až ve chvíli, kdy jsem ukončil kariéru.

Byl to přirozený vývoj?

Komentování je ve srovnání s expertem ve studiu trochu specifická činnost. Na to musí být člověk po všech stránkách nachystaný. Máme jasně danou roli, kdy doprovázíme profesionálního komentátora vlastními pocity. Ve studiu spíš tlacháme o fotbale, na což u komentování logicky není prostor.

Jaké jsou tedy konkrétní úkoly spolukomentátora-experta při přímém přenosu?

Popis je na hlavním komentátorovi, já mluvím většinou do opakovaček nebo pak ve fázi, kdy se neděje relativně nic důležitého. Neměl bych jen stroze popisovat, co vidím, ale měl bych přidat vysvětlení, proč se to stalo. Proč tady neprošla přihrávka a co mohl který hráč udělat lépe. Měl bych najít něco, co třeba divák na první pohled úplně nevidí.

Jak se na přenosy připravujete?

Na komentování se ani příliš nepřipravuju a spíš jen těžím z nakoukaných zápasů, protože fotbalu sleduju pravidelně. Samozřejmě, že je vždycky lepší komentovat tým, který znáte než naopak, protože máte veškerý kontext a detaily kolem, které využijete. Jinak ale záleží na tom, co se děje tady a teď. Hodnotíte aktuální události, na což se úplně nachystat nedá.

To když jdu do studia, dva dny předem se většinou dozvím témata, dostanu bodový scénář a podle toho pak čtu média, sleduju, co se děje, sbírám informace.

Co před velkými turnaji? V létě 2018 jste se s Jaromírem Bosákem jako spolukomentátor zúčastnil mistrovství světa.

To je samozřejmě trochu jiné, protože tam jsou často právě zápasy týmů, které normálně nevidíte. Pomáhá mi třeba i syn, který mi sehnal informace o některých mančaftech, nebo jeden známý, který je fotbalový blázen, a dělá to z vlastní iniciativy. Ale to se týká spíš třeba týmů jako je Saúdská Arábie, kde jsem měl problém jména některých fotbalistů vyslovit, natož abych o nich něco věděl.

Preferujete komentování, nebo vystupování ve studiu?

Jak kdy. Komentování je asi o něco těžší disciplína, protože tam je člověk ve větším záprahu. Hodinu a půl se musí soustředit, být maximálně koncentrovaný na ten čas, kdy mluví do éteru. Ve studiu je to kratší, nějakých dvacet minut před zápasem, poločas, pak chvilka po utkání. Zase je tam ale člověk i vidět, takže je důležitá třeba gestikulace.

Překvapilo mě, jak nízká je úroveň průpravy expertů, než se dostanou na obrazovku či na komentátorské stanoviště. Co si o tom myslíte vy?

Je to tím, že televize mají nedostatek lidí, chtějí to měnit, využívat jich víc, aby přenosy byly pestré. V téhle roli je samozřejmě důležitá i určitá známost, čím lepší jste byl fotbalista, tím lépe. U mě se třeba někdo pozastaví nad tím, jakým právem se vyjadřuju k zápasům reprezentace, když jsem za ni nehrál. Lidi to pak shazují. Když by řekl Tomáš Rosický stejnou věc jako já, lépe to vezmou od něj. Logicky. Jenže televize mají s hledáním takových Rosických problémy, protože spoustu z těch, kteří to dotáhli až úplně nejvýš, do televize nechťejí. Nemají to zapotřebí. Je to trochu rutina, opruz, ani příliš finančně výhodně to není.

Takže podle vás pozice experta pro fotbalisty obecně není příliš atraktivní?

To bych zase neřekl, protože je to výhodné v tom, že televize vaši tvář prodává. Když jsem někde s kamarády, kteří toho dosáhli ve fotbale mnohem víc než já, tak lidi chodí a chtějí se fotit se mnou, protože mě znají z obrazovky. Televize vás udrží ve hře, čehož se samozřejmě dá různě využít. Já mám svůj byznys, který se k fotbalu váže, takže i mně pomáhá, že zůstávám v povědomí veřejnosti. Možná i proto jsou ty částky tak nízké, protože televize rovnou počítá s tím, že propaguje značku Zelenka.

Zmiňoval jste fakt, že fanoušci shazují některé vaše komentáře o reprezentaci, když jste za ni nehrál. Vnímáte to vzhledem ke své současné pozici jako handicap?

Ze začátku mě to trochu trápilo, ale už jsem se přes to přenesl. Snažím se přizpůsobit svůj projev, nad nikoho se nepovyšovat. Lidem se nelíbí, pokud budete říkat věci jako: „Jak tohle mohl nedat?!“ To přesně vyvolává tu kritiku, co si to dovoluju, když já sám jsem se na tuhle úroveň nikdy nedostal. Na druhou stranu, když něco vidím, snažím se to popsat, jak to cítím. Jsem tam od toho, abych popisoval věci tak, jak jsou. Na nic si nehraju. Víím, že můj projev je možná trochu hospodský, ale je to tak přirozené.

Řeší s vámi lidé z televize například nespisovné vyjadřování?

Chtěli mě trochu umravnit kvůli těm mým koncovkám typu „kterejch“, „jakejch“ a podobně, ale já kdybych říkal „který“, tak mně samotnému se rozzvoní hlava jenom z toho, jak to slyším, a nebyl bych vůbec schopný dál pokračovat. Proto jsem jim řekl, že jestli mě chtějí, ať mě nechají takového, jaký jsem. Ne, nebude to nikdy spisovné, ale ani se to ode mě nečeká. Spisovný má být komentátor, já mluvím ze srdce.

Máte mezi experty – třeba i v zahraničí – inspiraci?

Nikoho konkrétního. Moje jediná inspirace je, abych sám věděl, že jsem dobře připravený. Někdy jsou zápasy, kdy nestíhám, protože mám svoji práci, a pak cítím, že mě to svazuje, ať už ve studiu nebo při komentování. Obecně se snažím na fotbal hodně koukat, číst sportovní zprávy a někde v hlavě to uchovávat. Ideální to není, nikdy nebudu mít dokonalé přípravy, jako míval Martin Hyský, na to nemám kapacitu ani čas. O to víc se ale snažím být lidský.

Co je podle vás v pozici experta nejtěžší?

Teď už to tolik nevnímám, ale ze začátku to byla určitě nutnost zapomenout na fakt, že nevedu dialog s kamarádem mezi čtyřmi očima, ale mluvím k velkému množství lidí. Řada kluků na to naráží doteď.

A co kritika kamarádů, bývalých spoluhráčů?

Komentátor Míra Bosák má poučku nestýkat se s hráči, protože pak nejste objektivní. Je určitě možné, že pro někoho, s kým jsem kamarád, popíšu či zhodnotím – třeba i podvědomě – určitý moment výhodněji než v případě někoho, koho vůbec neznám. Vždycky můžete volit slova tak, aby to dotyčného nebolelo, kdežto u ostatních nad tím, jak

a co řeknete, tolik nepřemýšlíte. Samozřejmě, že nepříjemné věci říkat musíte vždycky. Pokud chce člověk v televizi k něčemu být, musí jednotlivé situace jasně pojmenovat, vždycky ale musíte hledat i určitou míru, abyste si proti sobě nepoštvali lidi z fotbalového prostředí. Kdyby mě vyčlenilo, tak přestanu být expertem, protože už nebudu mít ten vhled, zákulisní informace.

V čem je podle vás největší přínos expertů pro sportovní žurnalistiku?

Do vysílání by měli vnést vysvětlení pro laiky, lidi, kteří tomu sportu třeba tolik nehoví. A také by měli sdělit nějaké informace ze zákulisí, dodat určitý kontext a souvislosti, rozebrat některé situace.

Třeba i pomocí elektronické tužky?

Při rozborech se snažím vyhýbat extrémně složitým situacím, spíš chci lidem vždy popsat jednu věc, která nějakým způsobem souvisí s průběhem utkání a charakterizuje ho. Ve studiu sice máme i kluka, který nám může všechno připravit, ale já se spíš snažím malovat ty věci osobně. Technickou pomoc potřebuju jen ve chvíli, kdy bych chtěl ukázat něco opravdu specifického, složitějšího. Víc mi ale vyhovuje, pokud si to kreslím a rovnou tu situaci i popisuju. V tomhle to máme oproti O₂, kde si experti pustí připravený klip a jen si ho dál zastavují nebo vracejí, trochu jinak.

Příloha č. 7: Rozhovor s Janem Rajnochem (28. 2. 2019)

Na O2 TV vystupuje Jan Rajnoch jako expert při utkáních české fotbalové ligy: „Baví mě, působil jsem v ní a mám k ní určitý vztah. Třeba zápasy Ligy mistrů dělají Tomáš Ujfaluši a ostatní kluci, kteří ji hráli a mají na ni určité vazby. Je to tak správné rozdělení.“

Co všechno role televizního experta obnáší?

Předně jsem rád, že mohu být součástí fotbalové ligy, kterou jsem roky hrál a mám k ní blízko. Spoustu lidí a hráčů kolem ní znám, přestože se rychle mění. Přináším pohled na jednotlivé zápasy, hráče i samotnou soutěž a ohromně mě to naplňuje, což je nejdůležitější. Dokážu se v tom realizovat.

Co vám na té práci přijde nejtěžší?

Mně nepřijde, že by na tom bylo něco těžkého. Dělán to rád a nic složitého na tom nevidím.

Přece jen je s tím ale spojena řada věcí, které zas tak běžné nejsou: například vystupování před kamerou.

S tou já problém nemám, naopak jsem rád vidět. Když se kamera zapne, jedu na tisíc procent. Na přenosy se vždy připravuju, mám nachystané nějaké statistiky, zajímavosti, ale nejvíc mě toho pak stejně napadá až při tom samotném živém vstupu, v situacích, kdy jsem třeba zahnaný do kouta a musím se z toho nějak dostat. Máme připravená témata, kterým se chceme věnovat, ale najednou se vám při zápase stane něco nečekaného, případně kolega moderátor položí nečekanou otázku, a mě pak baví na to reagovat.

Jak konkrétně se na přenosy připravujete?

Zhruba měsíc dopředu vím, jaké zápasy mě čekají. Pro mě coby experta na českou ligu se to velmi často točí kolem stejných klubů: Sparty, Slavie, Plzně, občas Ostravy, Boleslavi nebo Liberce. Samozřejmě, že když jde o menší kluby, které tolik nevidám, třeba Opavu s Karvinou, musím se chystat víc. Podívám se na hráče, které třeba tolik neznám, zaměřím se na styl hry, hledám zajímavosti a názory před zápasem – díky internetu je všechno velmi snadno dostupné. Když pak někde mám třeba známé, můžu jim zavolat a poptat se, jaká je nálada, co je nového, zjistit drobnosti. Na druhou stranu nejsem moderátor, který musí mít všechno připravené dopodrobna. Pokud se budeme bavit o velkých klubech, tam člověk vnímá každý den, co se děje. Pročítá noviny, sleduje informace na webech, má přehled.

Díváte se při přípravě na jednotlivá utkání třeba i na celé zápasy?

Sleduju průběžně sestřihy všech zápasů a ty největší kluby vídám často třeba i v evropských pohárech. Samozřejmě, že se zmiňovanou Karvinou nebo Příbramí je to trochu jiné, ale zase je svým způsobem výzva najít na jejich stylu hry nějaký prvek, který se dá rozebrat. Tam se třeba podívám na celou pasáž hry, abych nastudoval a věděl, jak se prezentují.

Jaké požadavky na vás experty O₂ má?

Před sezonou míváme schůzky. Petr Svěcený je velmi důsledný v tom, abychom se zlepšovali, abychom se na přenosy připravovali. Já, protože se už pohybuju i na trenérské úrovni, se proto snažím do svých rozborů přidat třeba i některé odborné prvky. Je to sice individuální, ale pokud se chce člověk zlepšovat, měl by absolvovat i nějaké kurzy mluvní výchovy. Já sám tlačím na to, aby mi odborník řekl, co dělám špatně, co bych měl zlepšit a tak dál.

A jiná školení? Existují?

Chodíme na semináře s rozhodčími, kam bývají pozvaní všichni zástupci médií. Třeba ohledně zavedení VAR to bylo velmi přínosné. Člověk se musí vzdělávat, aby pak při přenosech nebyl za hlupáka.

Jak probíhá práce s technikou – například rozborů pomocí elektronické tužky?

Máme ve studiu člověka, který se o elektronickou tužku po technické stránce stará, abychom se tím nemuseli zdržovat a neutekl nám celý poločas. Část zápasu však vždycky trávím s ním u monitoru. Jednotlivé momenty mu vybereme a on je nakreslí a připraví. Situace většinou volíme podle průběhu hry, případně si s kolegy už před zápasem řekneme, na co se chceme zaměřit a co budeme sledovat.

Když se ale na zápas díváte ze studia pouze prostřednictvím televizního přenosu, není to pro vás trochu nevýhoda?

Je to samozřejmě rozdílné, než když máme studio přímo na stadionu. Tam člověk vidí situace trochu jinak než v televizi, ale zase tam nemáte prostor si je pustit znovu, nevidíte tolik opakovaných záběrů. Když vám něco uteče, už nemáte možnost reagovat a ve vysílání třeba řeknete, o čem jste v danou chvíli přesvědčený, ale později byste to korigoval. Přirovnal bych to k trenérům, kteří mají nesmírně složitou úlohu v tom, že

hodnotí zápas hned po skončení v emocích, byť třeba některé situace zpětně ještě neviděli. Já se sice na monitor podívám, ale na podrobnější rozbor hry to není. Pokud jsem u nás v hlavním studiu, mám možnost si mnohem víc věcí promyslet, vidím zpomalené záběry, je tam větší klid, ale zase vás to tolik nevtáhne a není to tak živelné.

Takže co je lepší?

Obojí má něco do sebe. Na stadionu zase vidíte spoustu jiných a zajímavých věcí. Navíc se koukám přímo od laviček, takže pro mě osobně je skvělé být toho znovu součástí. Potkám se tam s lidmi, které znám, takže možná v tomhle je mi vysílání z terénu o něco bližší. Ve studiu je to mnohem užehlenější.

Jak složité je pro experta držet si odstup. Zdrženlivost vůči kritice je jedním z diskutovaných nedostatků, který se s touhle pozicí pojí.

Nejde jen o kamarády, ale o celé kluby. Mám rád Spartu a také ji musím kritizovat. Rád pochválím vynikající fotbalisty a stejně tak vím, že je musím zkritizovat, když se jim nedaří. Nemám s tím problém. Kluci sami vědí, že to k tomu patří, nesetkal jsem se s tím, že by za mnou někdo přišel a říkal mi: co to tam o mně povídáš za blbosti...

Tlačí vás moderátoři do kritiky?

Rozhodně. Nemáme se jí bát a já se, věřím, nebojím. Říkám pravdu celý život. Nemám s tím problém.

Lákalo by vás vyzkoušet si vedle práce experta ve studiu i spolukomentování?

Lákalo a před časem jsme to v O₂ dokonce řešili, ale oni ten model zavést nechtějí. Mně to přijde zajímavé, když expert něco vidí a rovnou to v té dané chvíli musí i okomentovat, ale rozumím strategii, kterou O₂ razí.

Přijde vám model děleného komentáře, tedy s profesionálním komentátorem a expertem, lepší?

Nevím, jestli lepší, ale zajímavější určitě. Komentátoři na O₂ jsou však zdatní, mají přehled, byť fotbal nehráli na nejvyšší úrovni. To už bych ovšem hodnotil práci jiných – zůstanu u toho, že bych si to jednou chtěl vyzkoušet.

Máte – například v zahraničí – nějaký vzor?

Nemám, protože si myslím, že by v téhle pozici měl být člověk sám za sebe a neměl by se

snažit někoho napodobovat. To nemá cenu, akorát by se do toho zamotal. Musíte být přirozený, říkat, co si myslíte, nabídnout svůj pohled. O tom to je.

V cizině se z expertů často stávají i reportéři, dělají různé kratší i delší rozhovory, lákalo by vás to?

Také jsme to zkoušeli a myslím si, že se to docela povedlo. Chce to ale pochopitelně trénink. Já se zapojil do rozhovorů s Radkem Šilhanem a snažil jsem se znovu položit otázku, která mohla být překvapivá. Něco, co moderátor ani ten divák třeba tolik nevidí. Samozřejmě, že k tomu byly připomínky, že moje otázka byla příliš dlouhá, ale já se to nikdy neučil, nikdy jsem to nestudoval. Takže musím trénovat.

Je z vašeho pohledu pozice experta atraktivní?

Pokud to člověka baví, nebojí se mluvit a nemá problém s kamerou, tak jednoznačně je. Líbí se mi, že můžu zůstat u ligového fotbalu, jsem pořád vidět a nesejdu z očí. Byl jsem zvyklý na pozornost a nevadí mi. A tohle je možnost, jak v tom kolotoči zůstat.

Přemýšlel jste o tom už v průběhu kariéry?

Jsem takový, že vlétnu do všeho. Dřív mě zvali i kluci do ČT a mně se to líbilo. Tahle práce mě naplňuje, a když mi pak volal Petr Svěcený z O₂, hned jsem to vzal.

V čem tkví podle vás největší přínos expertů pro jednotlivé přenosy?

Dodají pohled bývalého hráče, který tomu rozumí a má přehled. Pokud má expert okomentovat moment, který sám dobře zná a mnohokrát ho zažil, je to neocenitelné. Žádný teoretik, i kdyby nazpaměť znal pravidla a všechny herní systémy, tohle nedokáže. Cítění bývalého hráče je totiž jen jedno. Já jako bývalý stoper a defenzivní záložník třeba vím, jak by hráč na tomhle postu měl situace řešit. To je přidaná hodnota, kterou pak v přenosu můžu nabídnout.

Příloha č. 8: Rozhovor s Tomášem Pešírem (24. 10. 2019)

Z oslovených stálých expertů je Tomáš Pešíř služebně nejmladší. V České televizi se začal pravidelně objevovat až v průběhu roku 2017, přesto se podílel například na vysílání z mistrovství světa. V říjnu 2019 spolukomentoval s Vlastimilem Vláškem utkání Česka proti Anglii (2:1). „Byl to můj zatím největší zápas, měl jsem z toho trochu respekt, protože je to něco jiného, když na přenos kouká skoro celá republika. Modlil jsem se, aby to dobře dopadlo, což se mi splnilo. Díky výsledku se teď ten zápas může vysílat v různých retro pořadech ještě za dvacet let.“

Mluvíte o největším zápase, jaký byl ale váš první?

V televizi jsem asi dva a půl roku, dostal jsem se tam docela nečekaně, velmi spontánně. Když jsem skončil s fotbalem, měl jsem spoustu aktivit kolem a jednou z nich bylo, že jsem chodil hrát za tým osobností Real Top Praha, kde mě to baví i vzhledem k tomu propojení různých profesí. A Vlasta Vlášek, kterého tam odtud znám, mi pak jednou zavolal, jestli bych si nechtěl pozici experta vyzkoušet. A už za týden jsem spolukomentoval utkání Hradec Králové–Příbram ve druhé lize. Vlastně mě překvapilo, že žádné školení, notičky, nic podobného neproběhlo. Spíš se o té práci hodně bavíme, konzultujeme ji společně s komentátory, člověk do toho ale pronikne časem.

Jak dlouho vám to trvalo?

Třeba na první zápas jsem si dělal hrozně dlouhou přípravu, byť jsem spoustu hráčů znal. Komentoval jsem s Jirkou Štěpánem, a protože jsme neměli reportéra, on musel před utkáním ještě udělat rozhovory. Pak jsme sedli na komentátorské stanoviště, dostal jsem sestavy, nasadil jsem si sluchátka, které jsem měl snad i obráceně, a normálně jsme to rozjeli. Řekl mi, abych dělal hlavně opakovačky. Za týden jsem šel na další zápas s Davidem Kalousem, od kterého jsem dostal nějakou zpětnou vazbu, výtky, že mluvím málo a potichu a podobné informace. Svě první zápasy jsem si zpětně pouštěl a zjistil jsem třeba, že neustále opakuju jedno slovo. Snažil jsem se tom zapracovat.

Vždycky vás tahle role lákala?

Když jsem na experty díval, říkal jsem si, že bych si to rád vyzkoušel. Ani ne ve studiu, protože jsem jich měl už pár za sebou i v Polsku nebo Turecku, ale chtěl jsem hlavně komentovat zápas, což je podle mě mnohem těžší disciplína. Jsem rád, že už to teď nějakou dobu dělám.

Co pro vás v začátcích bylo nejtěžší?

Když jdete komentovat třeba duely mládežnických turnajů, tak je problém, že nemáte ty hráče úplně načtené, takže pro mě bylo těžké je rozpoznat. V tom jsem obdivoval, jak to mají komentátoři naučené. Divák si řekne, že je to pomalé, že to zvládne každý, ale není to tak.

Jaké jsou na komentátorském stanovišti vaše úkoly?

Třeba Jirka Štěpán chce, abych vždy okomentoval opakovačky, Vlasta Vlášek, Míra Bosák i David Kalous mi naopak dávají volnější ruku. Určitě by to ale nemělo být tak, že je to mezi komentátorem a expertem padesát na padesát, viděl bych to spíš sedmdesát ku třiceti ve prospěch komentátora – a toho se snažím držet.

Hlídáte si řeč? Snažíte se mluvit spisovně?

Upřímně, nehlídám. Ani do toho příliš nechci vstupovat trenérským pohledem, protože si myslím, že fotbalový fanoušek je spíš hospodský typ – a odbornou mluvu úplně slyšet nechce a nepotřebuje. Ale samozřejmě je to různé, někomu se to líbí, jinému ne.

Jak se na jednotlivé přenosy připravujete?

Na českou ligu už si přípravu nedělám skoro žádnou, protože ji sleduju, o hráčích vím, výsledky znám, projdu si třeba jen statistiky. V tomhle je pro mě liga to nejlehčí, co může být. Zato když jsem dělal mistrovství světa, tak jsem dostal jako první zápas Maroko–Írán, což byla úplná vražda. Tam jsem se chystal mnohem déle. Musel jsem se naučit výslovnost hráčů, ke každému jsem měl nějaké základní fakta, údaje. Tenkrát jsem z toho byl hodně nervózní mimo jiné i proto, že to byl můj první zápas, který jsem nekomentoval ze stadionu, ale od obrazovky z Kavčích hor.

To musí být velký rozdíl.

Máte tam dva velké monitory a sluchátka, ve kterých slyšíte ruchy, takže vás to trochu vtáhne.

Ale na stadionu vás utkání vtáhne víc, ne?

Ano. Na druhou stranu ale musím říct, že komentování ze studia pro mě bylo dobré, protože ze začátku se mi na stadionu párkrát stávalo, že jsem se nedíval na monitor, ale na hřiště. Tím pádem jsem začal říkat něco, co s obrazem, který viděl divák, vůbec nekorespondovalo. To se vám ve studiu nestane.

Zatím jste mluvil hlavně o komentování, jaká je ale práce experta ve studiu?

Jsou to dvě zcela odlišné disciplíny. Ve studiu jste víc vidět, možná i proto jste třeba terčem větší kritiky. Hlavně je to ale jenom deset minut před zápasem, pár minut v poločase a nějaký krátký rozbor po utkání. Občas je tam ještě nějaký další host, takže prostoru je mnohem méně. To když máte komentovat devadesát minut – a občas jsou to třeba zápasy bez gólů, ve kterých se nic neděje – tak se vám může stát, že vůbec nevíte co říct. V takových momentech se mohou expert i komentátor hodně ztrapnit, protože něco vytáhnout a o něčem si povídat musíte. Ale když pak právě třeba schytáte ten zmiňovaný zápas Česko–Anglie, tak to jde samo. Naopak mě v tom utkání musel komentátor Vlasta Vlášek krotit, protože těch emocí tam bylo docela dost.

Součástí práce experta ve studiu je i rozbor pomocí elektronické tužky, jakou s ní máte zkušenost?

Když jsem dřív viděl, jak někteří moji bývalí spoluhráči dělají podobné rozbor, byl jsem k tomu docela kritický. Dělá se z toho na můj vkus až moc velká filozofie. Já se to snažím spíš zjednodušit, dvě nebo tři zastavení, málo povídání, málo malování, aby divák všechno pochopil a odsýpalo to dál. Obecně si chci držet spíš pohled fotbalisty ze hřiště a možná mám výhodu v tom, že jsem si nikdy neudělal trenérskou licenci, takže všechny ty posuny, harmoniky, lajny, devítky a osmičky neznám, nepoužívám.

Jedním z témat, které se i v souvislosti s experty skloňuje, je úpadek sportovní žurnalistiky v důsledku jejich zdrženlivosti vůči kritice bývalých kolegů. Co si o tom myslíte?

Určitě je to citlivé téma. Pamatuju si, když jsem byl kritizovaný za to, jak jsem byl měkký při dvojzápase předkola Ligy mistrů mezi Olympiakosem a Plzní (první zápas 0:0, druhý zápas 4:0 – pozn. aut.). V prvním utkání, které skončilo bez gólů, jsem byl ve studiu, odvetu jsem spolukomentoval a přistupoval k tomu jako český fanoušek, podvědomě jsem si přál, aby Plzeň dala nějaký gól z brejku, věřil jsem, že na to má, i když jsem věděl, že byli v prvním zápase jednoznačně slabší. Přišlo mi ale v tu chvíli nevhodné střílet do Plzně, že jsou to zoufalci a že hrají tragicky. Ne že by mi to nepříslušelo, přísluší, protože sedím u toho mikrofonu, ale porovnal jsem si týmy na papíře a věděl jsem, že hráči Olympiakosu jsou úplně jinde. Proto mi přišlo nedůstojné Plzeň kritizovat, byť jsem kvůli tomu pak měl určité negativní reakce.

Už vám někdo třeba ze známých vytkl, co jste o něm v televizi řekl?

Zaslechl jsem, že funkcionáři volali kolegům do televize, když se jim něco, co jsem řekl, nelíbilo. Pak jsem měl jeden náznak, když jsem hodnotil vystoupení rozhodčích, ale ke mně se to úplně nedostalo. Od kamarádů je to pak spíš formou žertu.

Vnímal jste kritiku z médií jako fotbalista?

Měl jsem výhodu, že když jsem hrál v Česku, tak třeba ještě ČT Sport nefungoval. Přenosů nebylo tolik, bývaly na Nově, na Primě, ale abych řekl pravdu, tak mně komentátoři nikdy nevadili. Občas člověka překvapilo známkování ve Sportu, ale já se tím netrápil. Nepřikládal jsem tomu velkou pozornost.

Zmiňoval jste, že jste si roli ve studiu vyzkoušel při angažmá v Turecku a v Polsku, přibližte ty zkušenosti.

V Turecku jsem z toho měl velký respekt. Mluvil jsem anglicky a nebylo to dobré, povídal jsem tam něco o našem týmu Kayseri, ale nechtěl bych to teď zpětně vidět. V Polsku jsem měl červenou kartu, takže mě k našemu zápas pozvali jako hosta. Byla to zajímavá zkušenost, byť to bylo v polštině, pořád je to cizí jazyk a člověk se může hodně ztrapnit.

Jak byste studia v zahraničí a v Česku porovnal?

Byl jsem na stanici TVP, což bylo hodně podobné tomu, v jakých podmínkách dělá přenosy Česká televize. Ale když si vybavím třeba Canal+, jinou polskou stanici, tak tam mají obrovská studia při každém ligovém kole. Zvou do nich novináře, rozhodčí, trenéry, řadu expertů. Řekl bych, že jsou o stupeň výš než tady. Líbí se mi, že ten program před zápasem je mnohem delší, obsáhlejší. Já to mám jako fanoušek rád, když studio začne třeba půlhodiny nebo i čtyřicet pět minut před zápasem.

Trendem v zahraničí je i vystupování expertů v jiných rolích, například reportérských. Lákalo by vás to?

Jsem přesvědčený, že kdyby šel dělat expert coby bývalý hráč rozhovor s někým z těch současných fotbalistů, pro diváka by to bylo zajímavé, protože respondent by se daleko víc uvolnil. U nás tohle dělá Pavel Čapek, že si vezme do pozápasového studia hráče a prostor dává i expertovi. Pro mě to bylo zajímavé, protože jsem byl poprvé v roli, kdy jsem na otázku neodpovídal, ale pokládal jsem ji. A musím říct, že ta otázka trvala snad déle než

následná odpověď. Je to úplně něco jiného a i když mi to napodruhé šlo lépe, vím, že abych mohl udělat nějaký delší rozhovor, potřeboval bych hodiny přípravy.

Máte v práci experta nějaký vzor?

Nemám nikoho, na koho bych koukal a snažil se od něj něco pochytit. Ale líbí se mi třeba Angličané, kteří i sem, na vzpomínaný zápas do Edenu s Českem, přijeli s neskutečně početným týmem. Je to super, postaví si svoje studio třeba na konci světa, rozsvítí ho, povídají si a nebojí se toho. Když si vzpomenu třeba na Roye Keanea, který tu tehdy byl, tak jsme sice oba experti, ale já mám pořád v určitých chvílích takovou záklopku.

Jak to myslíte?

Stalo se mi, že Robert Lewandowski z Bayernu Mnichov neproměnil jednoznačnou gólovou šanci, což jsem možná trochu opatrně zhodnotil slovy, že asi není v pohodě. Protože kdyby byl, tak to trefí stokrát ze sta. Vlastně ale nevím, jestli mi náleží kritizovat takového člověka. Roy Keane takhle se svou minulostí může vystřelit do každého.

Jak vnímáte model O₂ TV, ve kterém jsou experti pouze součástí studia a nekomentují?

To je na uvážení té stanice, já jsem rád, že mohu být součástí České televize a jsem vtažen do něčeho, co je pro mě nové. Je to skvělá zkušenost, navíc pro běžného fanouška je podle mě lepší, když tam sedí expert, bývalý fotbalista, který na téhle úrovni hrál a dokáže popsat krizové situace reálněji než novinář. Právě tohle po nás i komentátoři chtějí.

V tom tedy vidíte největší přínos expertů?

Mělo by to tak být, i když vždycky je to na divákovi, který si vyhodnotí, jestli jsou pro něj Kalouda s Pešírem málo na to, aby hodnotili, a Zelenka už možná dost, nebo naopak. Expert může často, třeba při rozích nebo při bránění, odhalit detaily, co normální fanoušci ani komentátor nevidí.

Je podle vás role experta pro fotbalisty atraktivní?

Když chodí člověk jednou za měsíc, je to takové zpříjemnění, ukážete, že žijete. Určitě je to v tomto ohledu výborné pro trenéry, kteří třeba nemají angažmá. Mě osobně to baví, i když jsem měl třeba období, kdy se přenosů nakupilo až příliš. Pak je to možná i trochu nebezpečné v tom, že člověk je všude a začne lézt divákům krkem.